

SỐ ĐẶC BIỆT CUỐI THÁNG 5

GIÁO DỤC và THỜI ĐẠI

CƠ QUAN CỦA BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO - DIỄN ĐÀN TOÀN XÃ HỘI VỀ SỰ NGHIỆP GIÁO DỤC

www.giaoducthoidai.vn

VĂN HÓA ỨNG XỬ TRONG TRƯỜNG HỌC:

Trách nhiệm từ hai phía

GIÁO DỤC VÀ THỜI ĐẠI

CƠ QUAN CỦA BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO - DIỄN ĐÀN TOÀN XÃ HỘI VỀ SỰ NGHIỆP GIÁO DỤC

Tòa soạn và Trị sự:
15 Hai Bà Trưng,
Q. Hoàn Kiếm, Hà Nội

{ ☎ } 024. 38251721
{ ☎ } 024. 39362287
{ ☎ } 024. 38241781
{ ✉ } baogdtd@gmail.com

Giấy phép xuất bản
số 479/GP-BTTTT
ngày 29/10/2020

SỐ THÁNG
2 số/tháng

29 x 42 cm

LIÊN HỆ PHÁT HÀNH - QUẢNG CÁO: (024) 39352210 - 39359802

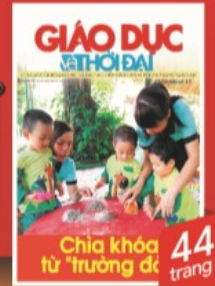
BÁO NGÀY

In cùng ngày tại: Hà Nội,
Đà Nẵng, TP Hồ Chí Minh.

PHÁT HÀNH - QUẢNG CÁO

{ ☎ } 088. 605 9988
{ ✉ } truyenhongsduan.gdtd@gmail.com

SỐ CHỦ NHẬT
1 số/tuần

20 x 28 cm

SỐ THỨ HAI
1 số/tuần

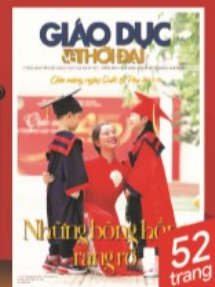
29 x 42 cm

BÁO ĐIỆN TỬ

www.giaoducthoidai.vn

SỐ TĂNG TRẠNG
1 số/tháng

29 x 42 cm

**CƠ QUAN THƯỜNG TRÚ
CÁC TỈNH PHÍA NAM**

322 Điện Biên Phủ,
Quận 10, TP Hồ Chí Minh

{ ☎ } 028. 38399638
{ ☎ } 028. 38344299

**VĂN PHÒNG LIÊN LẠC
TẠI CẦN THƠ**

41 Cách Mạng Tháng 8,
Q. Ninh Kiều, Cần Thơ

{ ☎ } 029. 23815411
{ ☎ } 029. 23815411

**VPĐD CÁC TỈNH
MIỀN TRUNG - TÂY NGUYÊN**

265B Hoàng Diệu,
Q. Hải Châu, Đà Nẵng

{ ☎ } 023. 63574323
{ ☎ } 023. 63572528

**VPĐD KHU VỰC
VIỆT BẮC**

21 Hùng Vương,
P. Trưng Vương,
Thái Nguyên

{ ☎ } 0913. 025.537

**VPĐD KHU VỰC
BẮC TRUNG BỘ**

2/5 Nguyễn Biểu,
TP Hà Tĩnh

{ ☎ } 091.329.4462
{ ✉ } btb.gdtd@gmail.com

**VPĐD KHU VỰC
TÂY BẮC**

30 Hoàng Công Chất,
P. Mường Thanh,
TP. Điện Biên Phủ

{ ☎ } 0914.830.171

GIÁO DỤC & THỜI ĐẠI

SỐ ĐẶC BIỆT CUỐI THÁNG 5
SỐ 126 RANGÀY 25/5/2024.

Tổng Biên tập:
TRIỆU NGỌC LÂM

Phó Tổng Biên tập:
DƯƠNG THANH HƯƠNG
NGUYỄN ĐỨC TUÂN

Trình bày:
TRẦN LƯƠNG

Tòa soạn và Trị sự:

15 Hai Bà Trưng, Q. Hoàn Kiếm, Hà Nội
ĐT: (024) 38251721; 39362287, 38241781.
Email: baogddtd@gmail.com
Quảng cáo - Phát hành ĐT: 0886059988.
Email: truyenhthongduan.gdtd@gmail.com

Cơ quan thường trú phía Nam:

322 Điện Biên Phủ, Q.10, TP. Hồ Chí Minh.
ĐT: (028) 38399638;
Fax: (028) 38344299.

Văn phòng liên lạc tại Cần Thơ:

41 Cách Mạng Tháng 8,
Q. Ninh Kiều, TP. Cần Thơ.
ĐT&Fax: (0292)3815411.

Văn phòng đại diện các tỉnh

Miền Trung - Tây Nguyên tại Đà Nẵng:
265B Hoàng Diệu, Q. Hải Châu,
TP. Đà Nẵng. ĐT: (0236) 3574323.
Fax: (0236) 3572528
Email: baogddtdn@gmail.com

Văn phòng đại diện khu vực Việt Bắc

tại Thái Nguyên:
Số 21, đường Hùng Vương,
phường Trưng Vương, TP. Thái Nguyên.
ĐT: 0913 025 537

Văn phòng đại diện khu vực Bắc Trung Bộ:

số 2/5, đường Nguyễn Biểu, TP. Hà Tĩnh
Email: btb.gdtd@gmail.com
ĐT: 0913294462

Văn phòng đại diện khu vực Tây Bắc:

Số 30, đường Hoàng Công Chất,
Phường Mường Thanh, TP. Điện Biên Phủ.
ĐT: 0914.830.171

Giấy phép xuất bản số:

479/GP-BTTTT ngày 29/10/2020.

In tại: Công ty CP In Công đoàn Việt Nam;

Công ty TNHH MTV In Quân đội 2 TP.HCM

Báo Giáo dục & Thời đại điện tử:

http://www.gdtd.vn;
Email: gdtddientu@gmail.com

ISSN 1859-2937.

ĐƯỜNG DÂY NÓNG:
0967335089

Giá: 30.000 đồng

Ảnh minh họa: ITN

LTS: Trường học đang công khai danh sách sinh viên nợ học phí trên trang thông tin không phải chuyện mới. Nhiều ý kiến cho rằng, đây là phương pháp có nhiều nhược điểm bởi gây phản cảm, không phù hợp với môi trường học đường; thậm chí làm lộ thông tin cá nhân.

Ở góc độ khác, không ít người nêu quan điểm: Không có lửa làm sao có khói. Theo quy định của Điều lệ trường đại học, một trong những trách nhiệm của người học là phải đóng đầy đủ học phí, lệ phí. Chưa kể, tân sinh viên khi nhập học đều được cung cấp mã định danh cùng nội quy liên quan đến học tập, hoạt động chung cũng như các khoản phải đóng góp trong quá trình học. Người học chỉ cần vào cổng thông tin sinh viên sẽ có đầy đủ thông tin về chương trình đào tạo, lịch thi, đánh giá, thông báo của phòng/ban... Cùng đó, nhóm Zalo, Facebook của ban cán sự lớp, giáo viên chủ nhiệm và bộ môn, lớp cũng thường xuyên cập nhật thông tin liên quan đến người học.

Tuy nhiên, thực tế cho thấy, sinh viên có thể quên hoặc vì lý do nào đó chưa có tiền đóng học phí. Tùy trường hợp cụ thể, nhà trường cần có cách ứng xử phù hợp, tuân thủ quy định bảo vệ dữ liệu cá nhân. Nhưng về phía người học cần có phản hồi kịp thời; không phải đến lúc trường công khai danh sách hoặc bị đình thi/học tập mới bày tỏ ý kiến. Những bất cập và giải pháp được phản ánh trong Chuyên đề: "Văn hóa ứng xử trong trường học", từ trang 4 - 9 số báo này.

Kính mời độc giả đón đọc

GIÁO DỤC

- **Làm thế nào cho hiệu quả?** Trang 4
- **Người học có vô can?** Trang 6
- **Cần bảo mật dữ liệu cá nhân** Trang 7
- **Kiểm định chất lượng theo chuẩn quốc tế: Khởi đầu cho giai đoạn mới** Trang 10
- **Khơi dậy đam mê đọc sách** Trang 14

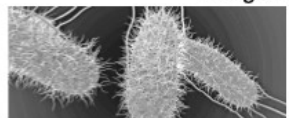
- **VỊ TRÍ VIỆC LÀM VỚI NHÂN VIÊN TƯ VẤN HỌC SINH: Cần thiết nhưng phải hợp lý** Trang 15

- **Yêu quê hương qua từng trang sách** Trang 19
- **ĐỜI SỐNG GIÁO DỤC**
- **Vợ chồng nghèo nuôi 3 con học đại học** Trang 20

- **Kỹ năng phân tích chuyên sâu trong bài nghị luận văn học** Trang 22

TỪ NHÀ ĐẾN TRƯỜNG

- **Cảnh báo ngộ độc thực phẩm** Trang 32
- **Nhận diện vi khuẩn phổ biến gây bệnh** Trang 34
- **Hiểm họa trong những ngày nắng nóng** Trang 35

KHOA HỌC - CÔNG NGHỆ

- **AI có thể chữa lành tâm trí con người** Trang 41

3 **Số đặc biệt cuối tháng 5**

GIÁO DỤC VÀ THỜI ĐẠI

CƠ QUAN CỦA BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO - DIỄN ĐÀN TOÀN XÃ HỘI VỀ SỰ NGHIỆP GIÁO DỤC

Tòa soạn và Trị sự:
15 Hai Bà Trưng,
Q. Hoàn Kiếm, Hà Nội

{ ☎ } 024. 38251721
{ ☎ } 024. 39362287
{ ☎ } 024. 38241781
{ ✉ } baogdtd@gmail.com

Giấy phép xuất bản
số 479/GP-BTTTT
ngày 29/10/2020

SỐ THÁNG
2 số/tháng

29 x 42 cm

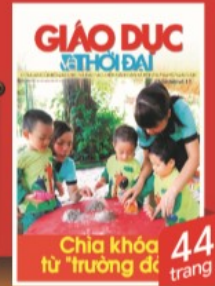
BÁO NGÀY

In cùng ngày tại: Hà Nội,
Đà Nẵng, TP Hồ Chí Minh.

PHÁT HÀNH - QUẢNG CÁO

{ ☎ } 088. 605 9988
{ ✉ } truyenhongsduan.gdtd@gmail.com

SỐ CHỦ NHẬT
1 số/tuần

20 x 28 cm

SỐ THỨ HAI
1 số/tuần

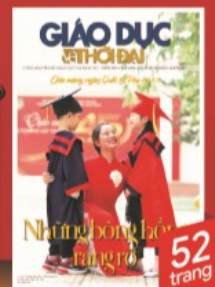

29 x 42 cm

BÁO ĐIỆN TỬ

SỐ TĂNG TRẠNG
1 số/tháng

29 x 42 cm

CƠ QUAN THƯỜNG TRƯỞNG CÁC TỈNH PHÍA NAM

322 Điện Biên Phủ,
Quận 10, TP Hồ Chí Minh

{ ☎ } 028. 38399638
{ ☎ } 028. 38344299

VĂN PHÒNG LIÊN LẠC TẠI CẦN THƠ

41 Cách Mạng Tháng 8,
Q. Ninh Kiều, Cần Thơ

{ ☎ } 029. 23815411
{ ☎ } 029. 23815411

VPĐD CÁC TỈNH MIỀN TRUNG - TÂY NGUYÊN

265B Hoàng Diệu,
Q. Hải Châu, Đà Nẵng

{ ☎ } 023. 63574323
{ ☎ } 023. 63572528

VPĐD KHU VỰC VIỆT BẮC

21 Hùng Vương,
P. Trưng Vương,
Thái Nguyên

{ ☎ } 0913. 025.537

VPĐD KHU VỰC BẮC TRUNG BỘ

2/5 Nguyễn Biểu,
TP Hà Tĩnh

{ ☎ } 091.329.4462
{ ✉ } btb.gdtd@gmail.com

VPĐD KHU VỰC TÂY BẮC

30 Hoàng Công Chất,
P. Mường Thanh,
TP. Điện Biên Phủ

{ ☎ } 0914.830.171

15
TH06

Danh sách sinh viên nợ bằng tốt nghiệp THPT và học phí

15:03:30 |

Trang chủ > ĐÀO TẠO > Danh sách sinh viên nợ bằng tốt nghiệp THPT và học phí

	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
	Mã SV	Họ lót	Tên	Họ và tên	Ngày sinh	Nơi sinh	Lớp	CTĐT	qt xét chính thu	Đợt xét mới	Tình Trạng	
2	172523	Trần	Trần	Trần	10/06/1999	Lâm Đồng		CQ17DL-NH	Đợt_21_08_DH		Nợ bằng C3, Nợ HP	1,650,000
3	1905218	Trần	Trần	Trần	19/02/1998	Lâm Đồng		CQ16CS-VS	Đợt_21_09_DH		Nợ HP	3,300,000
4	1711161	Trần	Trần	Trần	26/11/1999	Bình Thuận		CQ17DPHQ	Đợt_22_05_DH		Nợ bằng C3	
5	1711162	Trần	Trần	Trần	05/09/1997	Bình Thuận		CQ17LH	Đợt_22_05_DH		Nợ bằng C3	
6	1711163	Trần	Trần	Trần	18/07/1998	Lâm Đồng		CQ17LH	Đợt_22_05_DH		Nợ bằng C3	
7	1711164	Trần	Trần	Trần	08/04/1999			CQ17LH	Đợt_22_05_DH		Nợ bằng C3	
8	1711165	Trần	Trần	Trần	15/08/1998	Lâm Đồng		CQ17QH	Đợt_22_05_DH		Nợ HP	5,130,000
9	1711166	Trần	Trần	Trần	21/01/1997	Lâm Đồng		CQ15LH	Đợt_22_06_DH		Nợ bằng C3	
10	1711167	Trần	Trần	Trần	18/06/1998	Lâm Đồng		CQ16DL-NH	Đợt_22_06_DH		Nợ bằng C3	
11	1711168	Trần	Trần	Trần	21/07/1999	Phước Yên		CQ17CS-VS	Đợt_22_06_DH		Nợ HP	5,940,000
12	1711169	Trần	Trần	Trần	21/09/1999			CQ17DPHQ	Đợt_22_06_DH		Nợ bằng C3	

Danh sách sinh viên nợ bằng tốt nghiệp THPT và học phí trên trang web của khoa Quốc tế học, Trường Đại học Đà Lạt.

Ảnh: Chụp màn hình (thông tin sinh viên đã được làm mờ)

Sinh viên Trường Đại học Sài Gòn.

Ảnh: Mạnh Tùng

học phí theo quy định, không đạt số tín chỉ tối thiểu do trường quy định cho ngành đào tạo trong một học kỳ hoặc có điểm trung bình trong học kỳ đầu dưới 3.

Tháng 6/2016, Trường Đại học Nông lâm TPHCM đăng trên trang web quyết định buộc thôi học gần 1 nghìn sinh viên hệ đại học, cao đẳng từ học kỳ III năm học 2016 - 2017, gồm 103 sinh viên liên thông đại học hệ chính quy và 554 sinh viên cao đẳng hệ chính quy về cùng lý do “không đăng ký môn học trong hai học kỳ liên tiếp năm học này”. Ngoài ra, 109 sinh viên cao đẳng chính quy và 180 sinh viên đại học chính quy bị cho thôi học do cảnh cáo học vụ lần 3.

Tháng 10/2018, Trường Đại học Luật TPHCM công bố danh sách 169 sinh viên các lớp chính quy vẫn bằng một và hai, dự kiến bị cảnh cáo học

vụ, đình chỉ một năm hoặc buộc thôi học vì kết quả học tập yếu kém năm 2017 - 2018. Cùng thời gian này, Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật TPHCM cảnh báo buộc thôi học 438 sinh viên khóa 2016 do không nộp bằng tốt nghiệp THPT. Việc làm này của trường được đưa ra căn cứ trên quy chế đào tạo, tức sau một năm học chính thức, sinh viên phải nộp bản chính bằng tốt nghiệp THPT để trường kiểm tra và đối chiếu hồ sơ. Với thông báo cuối cùng này, nếu sinh viên không kịp thời bổ sung trường sẽ ra quyết định buộc thôi học.

Cần có sự tôn trọng

Chia sẻ của nhiều sinh viên, việc đăng tải các thông tin này là cách làm vô cảm, thiếu tôn trọng người học của nhà trường. V.D.D. - sinh viên một trường đại học ở TPHCM từng bị nêu

tên trong thông báo cảnh báo học vụ chia sẻ, bản thân cảm thấy “xấu hổ, có lỗi với gia đình”. D. kể, học kỳ I năm học 2022 - 2023, do vướng vào chuyện cá nhân, cậu bị “sốc tâm lý”. Suốt học kỳ này, D. không đến lớp, bỏ thi. Tuy nhiên, D. vẫn theo dõi tiến độ học tập từ một số người bạn thân cùng lớp.

“Em tính sang học kỳ II sẽ đăng ký lại các môn học để học bù học kỳ I, cũng không muốn kể với gia đình chuyện này để người nhà không lo lắng. Em muốn tự mình vượt qua thử thách. Nhưng thật bất ngờ khi nhà trường đăng tên mình ở diện cảnh cáo học vụ trên trang web”, D. kể. Khi gia đình biết được thông tin này, D. bị “chất vấn” và cậu buộc phải nói ra sự thật. Dù cha mẹ hiểu chuyện, bỏ qua mọi việc nhưng nam sinh không khỏi áy náy. “Không chỉ xấu hổ với gia đình, việc đăng tải thông tin như vậy còn làm em tự ti trước bạn bè cùng

“ Theo các chuyên gia an ninh mạng, việc nhà trường vô tư đăng tải danh sách sinh viên nợ học phí, nợ môn, cảnh cáo học vụ, kỷ luật... trên trang web làm rò rỉ thông tin cá nhân, tiềm ẩn nhiều rủi ro. Cụ thể, kẻ gian có thể truy tìm và hệ thống thông tin của sinh viên này thành các tệp dữ liệu phục vụ cho các mục đích xấu.

lớp. Em nghĩ nên có cách thông báo tế nhị hơn”, D. nói.

Dù chưa trở thành “nạn nhân”, song Đặng Trung Đức - sinh viên năm 2, Trường Đại học Khoa học Tự nhiên (Đại học Quốc gia TPHCM) cũng bày tỏ sự bức xúc với việc nhiều trường đăng tải thông tin cá nhân của người học công khai. “Bạn của em học ở trường khác cũng bị nêu tên trong một thông báo về học phí, dù đó là lỗi trực tiếp kỹ thuật ở khâu ghi nhận đóng tiền. Ngay sau đó, sự việc được giải quyết ổn thỏa. Tuy nhiên, thông tin bạn ấy nợ học phí thì vẫn còn đó, trông rất khó coi”, Đức nói. Theo nam sinh này, các trường đại học nên có cách thông tin khéo léo, tế nhị và bảo mật thông tin của người học hơn.

Ở vai trò phụ huynh, ông Nguyễn Văn Lưu (45 tuổi, ngụ TP Pleiku, Gia Lai), có con theo học Đại học Kinh tế TPHCM nêu quan điểm: Dù rất muốn biết con mình có học hành nghiêm túc hay không, đóng học phí đầy đủ chưa, nhưng không muốn biết theo kiểu trưng giữa “chợ trời” như các trường đang làm. “Hoàn toàn có thể thông báo cho sinh viên, phụ huynh bằng tin nhắn điện thoại, email hoặc các ứng dụng khác. Việc này là bảo vệ cho chính sinh viên, đồng thời thể hiện sự tôn trọng của nhà trường với người học”, ông Lưu nêu quan điểm.

Làm thế nào cho hiệu quả?

■ LÊ NAM

Hàng chục trường đại học trên cả nước nhiều năm nay công khai danh sách sinh viên nợ học phí với thông tin cá nhân chi tiết. Có trường còn công khai danh sách sinh viên bị kỷ luật, cảnh cáo học vụ, buộc thôi học... trên website.

Giải pháp bắt buộc dĩ

Thời gian qua, sự việc Trường Đại học Tài chính - Marketing (TPHCM) công bố danh sách hơn 2 nghìn sinh viên còn nợ học phí trong năm 2023 lên cổng thông tin điện tử của trường (trang web) gây xôn xao dư luận. Bảng danh sách này có đầy đủ tên sinh viên kèm mã số, lớp, số tiền còn nợ. Không chỉ năm nay, từ nhiều năm trước, Trường Đại học Tài chính - Marketing liên tục cập nhật danh sách sinh viên nợ học phí ở những thời điểm khác nhau. Câu chuyện được chia sẻ trên nhiều diễn đàn, trang cá nhân trên mạng xã hội với những ý kiến trái chiều.

Theo ghi nhận, đây không phải là trường đại học duy nhất công khai danh sách sinh viên nợ học phí trên cổng thông tin. Cách làm này được nhiều đơn vị áp dụng, không chỉ với sinh viên nợ tiền học phí mà còn với người chưa đóng tiền bảo hiểm y tế bắt buộc... Chỉ cần gõ cụm từ "danh sách sinh viên nợ học phí" trên thanh tìm kiếm Google, có thể tìm hàng trăm kết quả danh sách sinh viên nợ học phí, sinh viên gia hạn học phí, bị cấm thi, bị hủy môn học vì nợ học phí... của hàng loạt trường đại học, từ Bắc chí Nam. Có thể kể tên các trường như Trường Đại học Kinh tế Quốc dân, Trường Đại học Cần Thơ, Trường Đại học Công nghệ Giao thông Vận tải, Trường Đại học Đồng Nai, Trường Đại học Sài Gòn.

Một số trường đăng tải danh sách sinh viên xin gia hạn nộp học phí như Trường Đại học Công Thương TPHCM, Trường Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn (Đại học Quốc gia TPHCM)... Tùy theo từng trường mà danh sách này mang tên "nợ học phí", "nhắc nhở đóng học phí", hay "cấm thi vì nợ học phí". Thậm chí, có khóa sinh viên đã ra trường nhưng thông tin bị nhắc nợ vẫn lưu trên các trang điện tử, diễn đàn sinh viên. Tại Trường Đại học Sài Gòn, vào mỗi học kỳ, phòng Kế hoạch - Tài chính đều gửi danh sách

Sinh viên tại Ngày hội việc làm Trường Đại học Công Thương TPHCM.

Ảnh: Mạnh Tùng

Đại diện của nhiều trường đại học cùng cách giải thích cho việc đăng tải thông tin sinh viên nợ học phí trên trang web. Theo đó, nhiều trường hợp sinh viên đồng tiền học phí nhưng ghi sai mã số sinh viên hoặc chuyển nhầm tài khoản. Bởi nhiều lý do khách quan, quá trình hoàn tất đóng học phí của sinh viên gián đoạn, chưa được cập nhật. Do đó, nhà trường đăng tải thông tin công khai để sinh viên kiểm tra.

sinh viên chính quy ngoài sự phạm chưa hoàn tất học phí và học phí học lại để các khoa thông báo đến sinh viên. Danh sách này sau đó được đăng trên trang web nhà trường. Sinh viên có tên trong danh sách trên sẽ bị hủy đăng ký môn học của học kỳ đó, đồng thời chịu mọi hình thức kỷ luật theo quy định của nhà trường.

Trao đổi về vấn đề này, ThS Phạm Thái Sơn - Giám đốc Trung tâm Tuyển sinh và Truyền thông, Trường Đại học Công Thương cho biết, trường và nhiều đơn vị khác vẫn đăng tải danh sách sinh viên nợ học phí, gia hạn học phí... lên cổng thông tin. Danh sách này đầy đủ thông tin như họ tên, mã số sinh viên, ngành học. Ông Sơn nhìn nhận, việc làm này không hay nhưng trong bối cảnh hiện tại, khó có giải pháp khác.

Theo ông Sơn, nhà trường có hệ thống nội bộ, mỗi sinh viên đều có tài

khoản để đăng ký học phần, xem thời khóa biểu, bảng điểm, học phí và nhận các thông báo của trường. Tuy vậy, nhiều em không thường xuyên cập nhật nên sẽ không nhận được các thông báo này. Do đó, việc đăng tải công khai danh sách sẽ giúp lan tỏa thông tin, các em có thể xem và nhắc nhở bạn cùng thực hiện.

Những con số giật mình

Trên trang web phòng Công tác sinh viên, Trường Đại học Giao thông Vận tải TPHCM có nhiều mục đăng tải thông tin của sinh viên, như khen thưởng, kỷ luật, quy chế - quy định. Trong đó, riêng mục kỷ luật có đăng tải hàng loạt thông báo quyết định kỷ luật, buộc thôi học, tạm khóa truy cập trang cá nhân sinh viên do nợ học phí... Danh sách mỗi thông báo từ vài

chục đến cả trăm người.

Trương tự, trang web phòng Công tác sinh viên, Trường Đại học Sài Gòn đăng hàng loạt danh sách sinh viên bị cảnh cáo, buộc thôi học vì nghỉ học quá hạn; thông báo kết quả điểm rèn luyện. Trên trang web phòng Công tác sinh viên, Trường Đại học Nông Lâm TPHCM, nhiều người cũng dễ dàng tải được các danh sách sinh viên bị hạ điểm rèn luyện vì vi phạm quy chế thi, sinh viên bị kỷ luật, vi phạm quy chế học đường...

Danh sách sinh viên bị xử lý kỷ luật được công khai ở các trường đại học có thể lên đến con số vài trăm, thậm chí hàng nghìn. Có thể nêu ra một số ví dụ điển hình. Tháng 4/2016, sau khi rà soát sinh viên vắng mặt, bỏ học, Trường Đại học Sư phạm TPHCM công bố danh sách 617 sinh viên (từ K37 đến K40) bị buộc thôi học. Đây là số sinh viên bị kỷ luật cao nhất của Trường Đại học Sư phạm TPHCM trong nhiều năm. Trước đó, trong đợt xét kỷ luật năm học 2014 - 2015, trường đã buộc thôi học 290 sinh viên. Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn (Đại học Quốc gia TPHCM) cũng công bố danh sách hơn 130 sinh viên dự kiến bị buộc thôi học từ học kỳ II năm học 2015 - 2016 vì tự ý bỏ học, điểm trung bình tích lũy là 0. Đồng thời, gần 100 sinh viên khác của trường này cũng bị cảnh cáo học vụ vì vi phạm một trong các lỗi không đóng

Cần bảo mật dữ liệu cá nhân

Tất cả thông tin, hình ảnh của người học đều là dữ liệu cá nhân cần được bảo vệ. Ảnh minh họa: Đinh Tuệ

ĐINH TUỆ

Việc một số trường đại học đăng công khai danh sách gồm họ tên, quê quán của sinh viên chậm nộp học phí lên mạng gây nhiều tranh cãi, thậm chí để lộ thông tin cá nhân người học.

Tăng cường kiểm tra, giám sát

Ngày 17/4/2023, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 13/2023/NĐ-CP về bảo vệ dữ liệu cá nhân. Điều này nhằm đáp ứng yêu cầu bảo vệ quyền dữ liệu cá nhân; ngăn chặn các hành vi xâm phạm dữ liệu cá nhân, gây ảnh hưởng đến quyền và lợi ích của cá nhân, tổ chức.

TS Hoàng Ngọc Vinh – nguyên Vụ trưởng Vụ Giáo dục chuyên nghiệp, Bộ GD&ĐT cho rằng, việc công khai những sinh viên nợ học phí, bị kỷ luật... trong đó có thông tin liên quan bí mật cá nhân của người học lên mạng tại các cơ sở giáo dục đại học là hành vi thiếu nhân văn. Điều này không chỉ xâm phạm đến quyền riêng tư của người học còn ảnh hưởng đến tâm lý. Các cơ quan quản lý Nhà nước cần tăng cường kiểm tra, giám sát để ngăn ngừa tình trạng này.

Các trường hoàn toàn có thể gửi danh sách để sinh viên biết sao cho không ảnh hưởng tới quyền bảo vệ thông tin người học. Ai cố tình đưa thông tin cá nhân của sinh viên lên mạng hay website nhà trường đều phải xử lý nghiêm. Cùng đó, thầy cô

phải tìm hiểu xem nguyên nhân chậm nộp học phí là gì. Nếu do các em ăn chơi lêu lổng thì phải có biện pháp xử lý; nếu do gia đình khó khăn, ốm đau cần hỗ trợ kịp thời.

“Đơn vị nào đăng công khai danh tính, thông tin cá nhân của sinh viên lên mạng là vi phạm về bảo vệ quyền dữ liệu cá nhân được Chính phủ quy định tại Nghị định 13/2023/NĐ-CP. Việc này vô hình chung tạo ức chế cho người học, mâu thuẫn xã hội không tốt và thể hiện một nền giáo dục thiếu tính nhân văn. Thực tế có một trường trung cấp từng ra quyết định đình chỉ học với sinh viên vì không đóng học phí đúng hạn, tôi đã phải can thiệp và yêu cầu nhà trường tìm hiểu kỹ nguyên nhân, tạo điều kiện cho em tiếp tục học”, TS Hoàng Ngọc Vinh nhấn mạnh.

Dưới góc độ cá nhân, TS Đặng Văn Sơn – công tác tại Trường ĐH Khoa học Tự nhiên (ĐH Quốc gia Hà Nội) nêu quan điểm, các thông tin như điểm số, học phí của sinh viên đều thuộc về cá nhân cần được bảo mật. Sinh viên nợ học phí thường không được thi và trả bằng tốt nghiệp nên nhà trường hoàn toàn nắm quyền chủ động trong việc này. Các thông tin về điểm số, nợ học

phí, nhà trường chỉ được phép thông báo tới cá nhân người đó, không được phép dán hoặc đăng công khai trên trang web của trường.

“Tôi cho rằng, chúng ta cần lên tiếng để thay đổi cách làm này, với các trường lớn thì hệ thống thông báo đều tự động hóa nên ít có trường hợp dán bằng điểm hay nợ học phí của sinh viên. Ngoài đáp ứng yêu tố bảo mật còn mang tính nhân văn. Bởi trong số những sinh viên nợ học phí có thể nhiều em hoàn cảnh éo le hoặc trường hợp đặc biệt, đột xuất mà nhà trường chưa tìm hiểu kỹ và không biết”, TS Đặng Văn Sơn trao đổi thêm.

“Lạt mềm buộc chặt”

Nhìn nhận vấn đề này dưới góc độ pháp lý, luật sư Giang Hồng Thanh – Trưởng Văn phòng Luật sư Giang Thanh, Đoàn Luật sư TP Hà Nội cho hay, Nghị định 13/2023/NĐ-CP của Chính phủ đã nêu rõ về dữ liệu cá nhân của công dân. Theo đó, dữ liệu cá nhân cơ bản bao gồm: Họ, chữ đệm và tên khai sinh, tên gọi khác (nếu có); ngày, tháng, năm sinh; giới tính; nơi sinh, nơi đăng ký khai sinh, nơi thường trú, nơi tạm trú, nơi ở hiện

tại, quê quán, địa chỉ liên hệ; quốc tịch; hình ảnh của cá nhân; số điện thoại; số chứng minh nhân dân, số định danh cá nhân, số hộ chiếu, số giấy phép lái xe, biển số xe, mã số thuế, số bảo hiểm xã hội, số thẻ bảo hiểm y tế;

Dữ liệu cá nhân cũng bao gồm cả tình trạng hôn nhân; thông tin về mối quan hệ gia đình (cha mẹ, con cái); thông tin về tài khoản số của cá nhân; dữ liệu cá nhân phản ánh hoạt động, lịch sử hoạt động trên không gian mạng; các thông tin khác gắn liền với một con người cụ thể hoặc giúp xác định một con người cụ thể... Mỗi công dân đều có quyền được bảo vệ dữ liệu này.

Công khai danh tính sinh viên chậm nộp học phí là không nên vì sẽ phần nào ảnh hưởng tới danh dự người học. TS Nguyễn Thái Hà – Trưởng khoa Luật, Học viện Ngân hàng nhìn nhận và cho rằng: Mỗi trường đều có công cụ khác nhau để thông tin tới sinh viên về vấn đề nộp học phí, không nhất thiết phải đưa họ tên lên mạng hay dán ở bảng tin của trường. Học viện Ngân hàng hiện không áp dụng việc đưa danh tính sinh viên thiếu học phí lên mạng.

“Khi sinh viên chưa nộp học phí, nhà trường có thể hủy bỏ học phần. Không có học phần đó, sinh viên sẽ không có điểm và sẽ không tốt nghiệp được đúng thời hạn. Ngoài ra, mỗi em khi nhập học đều có tài khoản cá nhân để tiếp nhận thông tin từ nhà trường. Khi muốn nhắc sinh viên về việc chậm nộp học phí, nhà trường chuyển thông tin đó tới tài khoản cá nhân. Việc này vừa đảm bảo tính chuyên nghiệp mà không gây ra tranh cãi so với đưa danh tính các em lên mạng”, TS Nguyễn Thái Hà thông tin.

Điều 8 của Nghị định 13/2023/NĐ-CP quy định về các hành vi bị nghiêm cấm như: Xử lý dữ liệu cá nhân trái với quy định của pháp luật; xử lý dữ liệu cá nhân để tạo ra thông tin, dữ liệu nhằm chống lại Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam; xử lý dữ liệu cá nhân để tạo ra thông tin, dữ liệu gây ảnh hưởng tới an ninh quốc gia, trật tự an toàn xã hội, quyền và lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân khác; cản trở hoạt động bảo vệ dữ liệu cá nhân của cơ quan có thẩm quyền. Lợi dụng hoạt động bảo vệ dữ liệu cá nhân để vi phạm pháp luật.

Người học có vô can?

■ MINH PHONG

Có nhiều nguyên nhân dẫn đến việc sinh viên nợ học phí, trong đó có cả yếu tố chủ quan và khách quan. Dù quy định về thời hạn nộp học phí đã được thông báo công khai nhưng với từng trường hợp, các cơ sở giáo dục đại học cần có phương án giải quyết, bảo đảm hài hòa lợi ích đôi bên.

Gắn với kết quả học tập

Theo PGS.TS Trương Đại Lượng - Trưởng phòng Đào tạo, Quản lý khoa học và Hợp tác quốc tế (Trường ĐH Văn hóa), mỗi năm có khoảng vài trăm sinh viên nợ học phí quá thời hạn quy định; thậm chí có em nợ 1 học kỳ. Nhà trường không áp dụng hình thức “bêu tên” nhưng sẽ nhắc nhở và yêu cầu sinh viên nộp học phí đúng thời gian. Việc này được thông báo đến các khoa chuyên môn, sau đó khoa có trách nhiệm thông báo để các em nắm được.

“Thông thường, nhà trường sẽ gia hạn trong khoảng thời gian nhất định (khoảng 1 - 2 tuần) để các em hoàn tất nghĩa vụ nộp học phí. Nếu quá thời hạn mà không có lý do chính đáng, nhà trường sẽ áp dụng hình thức không công nhận kết quả học tập. Khi nào sinh viên nộp đầy đủ học phí và có đơn trình bày lý do chính đáng thì nhà trường sẽ xem xét để khôi phục kết quả”, PGS.TS Trương Đại Lượng trao đổi và cho biết, với sinh viên có hoàn cảnh khó khăn, thuộc diện chính sách ưu tiên sẽ được thụ hưởng theo quy định hiện hành của Nhà nước. Những sinh viên này được xem xét về việc chậm nộp học phí hơn so với các bạn khác.

Hiện, Trường ĐH Công nghiệp Hà Nội đào tạo gần 30 nghìn sinh viên. PGS.TS Phạm Văn Bổng - Phó Hiệu trưởng cho biết, từ khi ứng dụng công nghệ thông tin vào quy trình nộp học phí, số sinh viên nợ, chậm nộp học phí so với thời gian quy định đã giảm đáng kể. Theo đó, mỗi em sẽ được cấp tài khoản để đóng học phí. Tài khoản này liên thông với việc đăng ký học tín chỉ học tập. Nếu sinh viên nộp không đúng hạn, tài khoản tự động đóng và không thể đăng ký môn học.

Hệ thống phần mềm tự động tính toán số tiền học phí mà sinh viên đang “nợ” tương ứng với bao nhiêu tín chỉ/môn. Giả sử sinh viên nợ 5 triệu

Giờ thực hành của sinh viên Trường ĐH Công nghiệp.

Ảnh: Website của trường

đồng, hệ thống sẽ khóa chức năng đăng ký một số tín chỉ tương ứng với số tiền. Tuy nhiên, theo PGS.TS Phạm Văn Bổng, cách làm trên cũng có rủi ro. Nhiều trường hợp nợ học phí, trong đó có em không đăng ký được các môn học nên không đủ điều kiện để tiếp tục học và chấp nhận nghỉ. Vì thế, nhà trường không thu hồi được toàn bộ chi phí đào tạo của sinh viên thời gian trước đó.

Quy định công khai

Trường ĐH Hoa Sen (TP Hồ Chí Minh) có quy định cụ thể về đăng ký môn học và nghĩa vụ học phí của sinh viên, bà Nguyễn Thị Tuyết Hương - Phó Giám đốc Trung tâm Truyền thông - Trải nghiệm việc làm sinh viên cho hay. Theo đó, trước mỗi học kỳ, phòng Đào tạo gửi thông báo để sinh viên đăng ký môn học. Phòng Tài chính thông báo về việc đóng tiền học phí và thời hạn để sinh viên sắp xếp hoàn thành nghĩa vụ này trước mỗi học kỳ. Trường hợp không thể hoàn thành đúng thời hạn, người học viết đơn, kèm lý do, minh chứng để nhà trường xem xét giải quyết theo từng trường hợp cụ thể. Với sinh viên không hoàn thành nghĩa vụ học phí bị hủy môn học đã đăng ký.

TS Dương Đăng Khoa - Hiệu trưởng Trường ĐH Võ Trường Toản (Hậu Giang) đã ký Quyết định về việc ban hành Quy định về nghĩa vụ nộp học phí và hình thức xử lý đối với người học nộp học phí không đúng quy định. Theo đó, người học có nghĩa vụ nộp học phí đúng thời hạn theo Quy định của nhà trường. Thời hạn nộp học phí và các khoản phí theo học kỳ như sau: Học kỳ I: Từ ngày 5/7 đến hết ngày 5/9 hằng năm. Học kỳ II: Từ ngày 5/1 đến hết ngày 5/3 hằng năm.

Về việc xử lý đối với người học nộp học phí không đúng thời hạn, Trường ĐH Võ Trường Toản quy định: Người học không nộp học phí đúng thời hạn sẽ không được mở quyền đăng ký học phần và bị cấm thi toàn bộ các học phần của học kỳ tương ứng. Nhà trường gửi thông báo tình trạng nợ học phí về gia đình của người học nợ học phí.

Người học không nộp học phí đúng thời hạn sẽ bị trừ điểm rèn luyện trong học kỳ tương ứng. Người học không nộp học phí 1 học kỳ mà muốn tiếp tục học ở học kỳ liền kề phải đóng tiền đầy đủ cả học kỳ đang học và học kỳ còn nợ, thực hiện các thủ tục nhập học lại theo quy định của nhà trường.

Người học không nộp học phí từ 2

học kỳ trở lên thì không nhận được thông báo đóng học phí từ học kỳ thứ 3 trở về sau. Người học muốn tiếp tục học ở học kỳ kế tiếp phải đóng tiền học phí đầy đủ cả học kỳ đang học và các học kỳ còn nợ học phí, thực hiện các thủ tục nhập học lại theo quy định của nhà trường.

Người học còn nợ học phí học kỳ muốn xin thôi học phải đóng tiền học phí đầy đủ các học kỳ còn nợ học phí và hoàn thành học phí tại Quy định mức học phí xin thôi học hoặc chuyển trường đối với sinh viên tại Trường ĐH Võ Trường Toản. Thời gian đào tạo bị kéo dài (nếu có) do việc chậm, nợ học phí sẽ được tính vào thời hạn đào tạo tối đa theo quy chế của nhà trường. Việc chậm, nợ học phí là một trong các tiêu chí được kết hợp với quy định khác trong việc xét thi đua, khen thưởng, học bổng và xử lý học vụ.

Theo Thông báo nộp học phí học kỳ II năm học 2023 - 2024 đối với sinh viên trình độ đại học hệ chính quy chương trình đại trà của Trường ĐH Khoa học Tự nhiên (ĐH Quốc gia TP Hồ Chí Minh) do Hiệu trưởng Trần Lê Quan ký phát hành, sinh viên phải đóng học phí học kỳ II năm học 2023 - 2024 để được dự thi cuối học kỳ. Sinh viên không đóng học phí đúng quy định sẽ không được đăng ký học phần vào đầu học kỳ kế tiếp và bị xử lý học vụ theo quy định hiện hành. Sinh viên có hoàn cảnh khó khăn, nếu có nguyện vọng được gia hạn đóng học phí sẽ thực hiện theo quy định của nhà trường.

“Hiện, các cơ sở giáo dục đại học đào tạo theo tín chỉ; do đó sinh viên nên cân đối học phí trước khi đăng ký môn học, PGS.TS Phạm Văn Bổng khuyến cáo. Để tránh áp lực về tài chính và học tập, sinh viên nên đăng ký vừa đủ số môn. Trường hợp không thể đóng học phí do yếu tố khách quan, các em có thể làm đơn xin gia hạn.”

thấu hiểu thông qua phương pháp thuyết phục, đồng viên, cùng chia sẻ khó khăn liên quan đến phương cách thu nợ học phí.

Dưới góc độ cá nhân, thiết nghĩ việc nhà trường đăng tải thông tin sinh viên nợ học phí lên cổng thông tin điện tử nhà trường có thể sẽ ảnh hưởng nhất định với người học. Bởi các lý do: Thứ nhất, thông tin dữ liệu cá nhân của sinh viên cần được bảo vệ theo pháp luật hiện hành, đặc biệt trong bối cảnh chuyển đổi số nhằm giảm thiểu thấp nhất rủi ro có thể phát sinh. Thứ hai, vô tình tạo nên áp lực tâm lý không đáng có (mặc cảm, tự ti giữa sinh viên đã hoàn thành nghĩa vụ học phí và sinh viên còn nợ). Thứ ba, công khai dữ liệu cá nhân sinh viên theo hướng này sẽ để lại “vết tích” trên mạng, nhà tuyển dụng có thể dễ dàng tìm hiểu “lai lịch” sinh viên trong thời gian học tập ở trường qua công cụ tìm kiếm Google. Điều này để lại ấn tượng không tốt cho người dự tuyển.

Vì thế, phòng Tài vụ nhà trường thông qua trường đơn vị phối hợp với cố vấn học tập để thường xuyên nhắc nhở sinh viên nợ học phí có trách nhiệm thực hiện nghĩa vụ của mình trong quan hệ với nhà trường, đặc biệt là nguồn thu của trường đại học tự chủ. Đồng thời, định kỳ mỗi buổi sinh hoạt lớp, cố vấn học tập tranh thủ nhắc lại vấn đề này với sinh viên nợ học phí nhằm đảm bảo điều kiện cần và đủ để tham dự kỳ thi kết thúc học phần theo quy chế nhà trường. Đây có thể được xem là biện pháp hài hòa nhất cho mối quan hệ giữa nhà trường và người học liên quan đến tình trạng nợ học phí hiện nay.

TS TÔN QUANG CƯỜNG -
Chủ nhiệm Khoa Công nghệ giáo dục,
Trường ĐH Giáo dục
(ĐH Quốc gia Hà Nội):

Một bàn tay không tạo nên tiếng vỗ

Không nên hiểu một cách “trần trụi” là nhà trường đang đòi nợ sinh viên; càng không được coi đây là “khoản nợ theo quan hệ tài chính” (vì không có hoạt động giao dịch đối tác, lãi suất, điều kiện thanh toán phát sinh...). Tình huống này có thể hiểu là những thông tin mang tính chất “cảnh

Ảnh minh họa: ITN

báo học vụ”; kèm theo đó là các hình thức hạn chế, hoặc điều kiện kèm theo để sinh viên tiếp tục thực hiện nhiệm vụ học tập của mình theo quy chế của đơn vị và quy định hiện hành khác. Chắc chắn không nhà trường nào đặt giải pháp này lên ưu tiên số một. Tuy nhiên, trong một số trường hợp cụ thể, khi trường thông báo công khai trên website chi tiết thông tin cá nhân của sinh viên nợ học phí, thì đó có vẻ là giải pháp thiếu chuyên nghiệp, thậm chí có thể gây ra hiệu ứng xã hội, khủng hoảng truyền thông đối với chính đơn vị.

Trường đại học hiện nay thường được coi là “nhân tố xã hội tích cực”, có trách nhiệm xã hội cao cả, cung cấp những trải nghiệm và môi trường (có văn hóa) học tập tốt nhất cho người học. Do đó, dù là loại hình trường, cấu trúc tổ chức hay mô hình quản trị nào được áp dụng, thì trước hết phải là môi trường giáo dục thể hiện chất nhân văn, nhân bản và khai phóng. Các mệnh lệnh, văn bản, giải pháp mang tính hành chính, hoạt động liên quan đến quản lý, đào tạo... đều hướng đến người học, tạo cơ hội cho họ được trải nghiệm và phát triển những giá trị, phẩm chất cao đẹp. Một nét văn hóa học đường tích cực, nơi mà sự chia sẻ và thấu cảm, hỗ trợ và hiểu biết đến với từng người học được đặt lên hàng đầu, giúp sinh viên vượt qua những cảnh huống (dù nguyên nhân nào dẫn đến đi chẳng nữa) mà không cảm thấy bị kỳ thị hay xấu hổ.

“**Thực hiện nghĩa vụ đóng học phí được thể hiện trong các quy chế chung, cũng như quy định của từng trường với các khoản, mục, điều khoản thi hành rõ ràng, cụ thể. Kèm theo đó là các quy định rõ ràng về việc vi phạm nghĩa vụ này (từ việc không cho phép đăng ký các học phần kế tiếp đến cảnh báo học vụ và các hình thức khác). Khi nhập học, hằng năm trước mỗi học kỳ, thông qua hệ thống thông tin trên website, văn bản hướng dẫn, hệ thống cố vấn học tập... thông tin này đều được truyền tải trực tiếp đến người học để nhắc nhở nghĩa vụ thực hiện. Do đó, nhà trường cần áp dụng các biện pháp hiệu quả để thực hiện nhắc nhở, cảnh báo hoặc thi hành trong từng trường hợp cụ thể là đúng với quy định. Nhưng cách thông báo công khai danh tính cùng với khoản tiền thực hiện nghĩa vụ này là chưa phù hợp với môi trường và mục đích giáo dục. Bên cạnh đó, người học đã nắm được mà cố tình không đóng học phí thì đó là ý thức, trách nhiệm chưa tốt. Do đó, bên cạnh đòi hỏi từ nhà trường, người học cũng phải nghiêm túc thực hiện đúng nghĩa vụ.**

Về giải pháp cho vấn đề này, tôi cho rằng, nếu nhà trường có quy trình quản lý, quản trị, điều hành hợp lý, chắc chắn đã không xảy ra trường hợp đáng tiếc như vừa rồi. Chúng ta đều biết đến những mô hình quản lý chất lượng tổng thể (TQM), ISO, đảm bảo chất lượng giáo dục..., nhưng việc áp dụng chưa thực sự đi sâu vào vấn đề, quy trình, thủ tục, phân luồng giải quyết... gần với nghĩa vụ và trách nhiệm thực hiện từng chủ thể (nhà trường và người học). Mặt khác, nhà trường có thể triển khai áp dụng các

hệ thống nền tảng, giải pháp, công nghệ nhằm hỗ trợ, cung cấp công cụ xử lý hiệu quả vấn đề truyền thông, cảnh báo và xử lý thông tin trong giao tiếp với người học... Cuối cùng, nhà trường nên mở rộng kênh thông tin, nắm bắt, hỗ trợ sinh viên tiếp cận sớm với việc làm phù hợp và hỗ trợ linh hoạt sinh viên có hoàn cảnh khó khăn trong cuộc sống, học tập. Ở góc độ ngược lại, người học cần có ý thức, trách nhiệm đối với việc học và nghĩa vụ liên quan.

HIẾU NGUYỄN (Thực hiện)

Trách nhiệm từ hai phía

Các chuyên gia, nhà giáo bày tỏ quan điểm trước việc một số trường đại học đăng công khai trên mạng danh sách sinh viên nợ học phí với nhiều thông tin cá nhân chi tiết; từ đó đề xuất giải pháp. Trong đó, có ý kiến cho rằng khắc phục tình trạng này phải xuất phát từ hai phía: Nhà trường và người học.

TS NGUYỄN VĂN CƯỜNG -
DH Potsdam CHLB Đức:

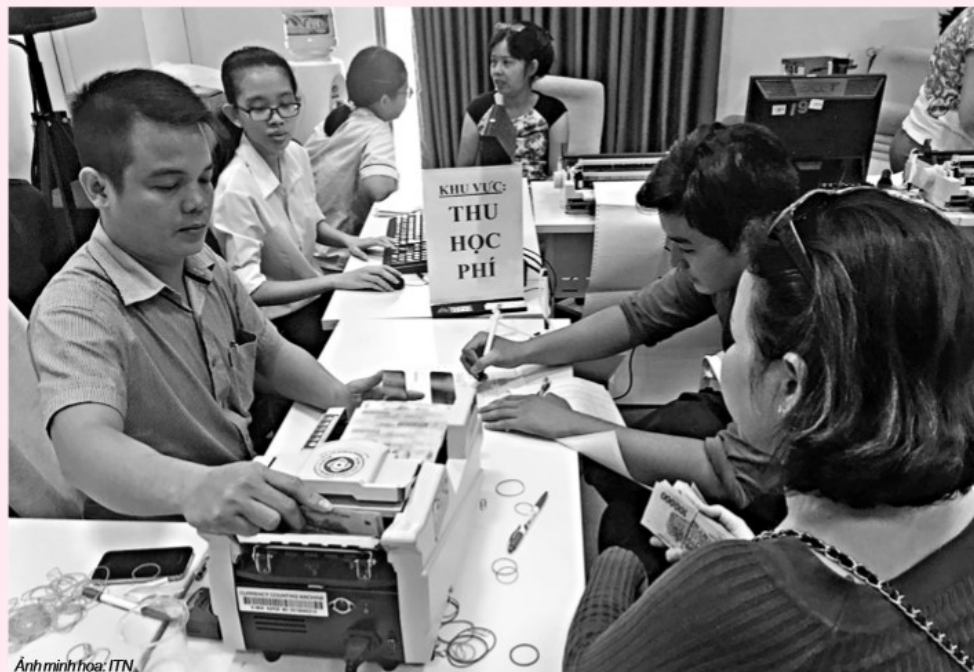

Chuyện nhỏ - hệ quả lớn

Một số trường đại học công bố danh sách sinh viên nợ học phí với các thông tin cá nhân lên trang web, dù chỉ là một giải pháp ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý sinh viên, nhưng hệ quả của nó có thể không hề nhỏ; nếu không được giải quyết thấu đáo có thể dẫn đến hệ lụy tiêu cực.

Vấn đề này được nhìn nhận từ trường hợp điển hình trong một phạm trù lớn hơn, cần được thảo luận khi kỹ thuật - công nghệ phát triển, được ứng dụng mạnh mẽ. Đó là đánh giá kỹ thuật - công nghệ và đạo đức kỹ thuật - công nghệ, thuộc phạm trù triết học kỹ thuật - công nghệ (sau đây gọi là triết học kỹ thuật).

Triết học kỹ thuật quan tâm đến những câu hỏi nền tảng của kỹ thuật và công nghệ, bao gồm ý nghĩa của kỹ thuật - công nghệ; mối quan hệ tương tác của nó với con người, môi trường và xã hội. Kỹ thuật và công nghệ mang lại nhiều lợi ích, làm thay đổi nền văn minh loài người; mặt khác lại gây ra những hệ quả tiêu cực, thậm chí nguy hiểm cho con

Ảnh minh họa: ITN

người, môi trường, xã hội. Vì vậy, khi phát triển hay áp dụng các sản phẩm cũng như giải pháp kỹ thuật - công nghệ, bên cạnh đánh giá công dụng, lợi ích kinh tế, cần tính tới hệ quả của chúng đối với con người, môi trường, xã hội. Đó là cơ sở để cân nhắc dưới góc độ đạo đức kỹ thuật - công nghệ là có nên sản xuất hay áp dụng giải pháp đó hay không.

Ví dụ, việc công khai trên mạng danh sách sinh viên nợ học phí dù tiện lợi cho công tác quản lý của nhà trường, nhưng hệ quả với sinh viên có thể không hề nhỏ. Cách làm này gây tổn thương tâm lý. Sinh viên nợ học phí hầu hết do hoàn cảnh gia đình khó khăn, cần được cảm thông, nhắc nhở hay trợ giúp một cách nhân văn hơn. Mặt khác, việc công khai thông tin cá nhân có thể gây nguy hiểm cho các em. Ai có thể đảm bảo những sinh viên này không bị kẻ xấu lợi dụng thế yếu của họ để dụ dỗ, cưỡng ép vào những hoạt động tệ nạn xã hội, hay hành vi phạm pháp?

Dữ liệu cá nhân là vấn đề liên quan chặt chẽ đến quyền con người. Tại Việt Nam, Nghị định 13/2023/NĐ-CP có hiệu lực thi hành kể từ 1/7/2023 là văn bản pháp lý cần tuân thủ. Chắc chắn, việc bảo vệ dữ liệu thông tin cá nhân sẽ sớm được luật hóa ở Việt Nam. Mong rằng trường đại học nào đang treo

danh sách sinh viên nợ học phí trên trang mạng, sẽ có quyết định sớm nhất gỡ những thông tin đầy nguy hiểm này. Có nhiều giải pháp thay thế mà không cần đưa danh sách lên trang web. Việc đòi nợ sinh viên qua mạng cũng không phù hợp với triết lý giáo dục tiến bộ như giáo dục khai phóng, lấy người học làm trung tâm mà các trường đang theo đuổi.

Giảng viên
NGUYỄN MINH DIỄM QUỲNH -
Trường ĐH An Giang:

Tôn trọng, giữ gìn và phát huy nền tảng triết lý

Khi các trường đại học tự chủ thì học phí giữ vai trò quan trọng trong quá trình vận hành và phát triển.

Tuy nhiên, vướng mắc ở hầu hết trường đại học là lộ trình tăng học phí và số tiền học phí mà sinh viên còn nợ - đang tỷ lệ nghịch theo cấp số nhân. Trên bình diện chung nhất, mỗi cá nhân cần thấu hiểu trách nhiệm sẽ phải thực hiện từ ở hai phía, cả nhà trường và người học để nhìn nhận vấn đề một cách khách quan. Song, trước thực trạng sinh viên nợ học phí gia tăng thì "việc xây dựng, đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, công chức, viên chức và người được giao làm công tác bảo vệ dữ liệu cá nhân" là một trong những nội dung quản lý Nhà nước cần được đảm bảo theo Nghị định số 13/2013/ NĐ-CP. Đây là yêu cầu có giá trị thực tiễn về hành lang pháp lý này nhằm thực thi quyền của chủ thể dữ liệu trong kỷ nguyên số.

Tôi cho rằng, giáo dục theo phương thức truyền thống hay thời đại công nghệ số thì nền tảng triết lý vẫn cần được tôn trọng, giữ gìn và phát huy. Hơn nữa, trước bối cảnh chính trị, kinh tế và xã hội có nhiều biến động đã và đang tạo áp lực đối với đời sống kinh tế của từng hộ gia đình có con em trong độ tuổi đến trường, nhất là sinh viên phải sống xa nhà. Vì thế, yếu tố tinh thần giữ vai trò chi phối, tạo động lực cho người học vững tin vào môi trường mô phạm là yếu cầu tất yếu. Mối quan hệ giữa nhà trường và người học cần thêm sự

quốc tế hóa và phát triển nhà trường thành đại học đẳng cấp quốc tế. Việc nhà trường đạt chuẩn quốc tế về chất lượng đào tạo, nghiên cứu và các dịch vụ khác làm gia tăng cơ hội nghề nghiệp, học tập lên các trình độ cao hơn ở các nước tiên tiến trên toàn thế giới cho người học”, TS Trần Trọng Đạo cho hay.

Năm 2023, toàn hệ thống Đại học Quốc gia TP HCM có 20 chương trình đào tạo đạt chuẩn kiểm định quốc tế, nâng tổng số chương trình đạt chuẩn này lên 125. Đại học Quốc gia TP HCM tiếp tục là đơn vị dẫn đầu Việt Nam về số lượng chương trình đạt chuẩn kiểm định quốc tế. Số liệu thống kê cũng cho thấy bước đột phá trong hoạt động kiểm định chất lượng theo chuẩn quốc tế tại hệ thống này so với những năm trước, không chỉ tăng về số lượng chương trình đánh giá/đạt chuẩn mà Đại học Quốc gia TP HCM đã tiếp cận, mở rộng hoạt động kiểm định với nhiều tổ chức quốc tế khác như AQAS, ASIIN, FIBAA bên cạnh AUN-QA.

Theo báo cáo thường niên của Đại học Quốc gia TP HCM, kết quả trên nằm trong định hướng chung của đơn vị khi sớm tiếp cận và tham gia hoạt động kiểm định quốc tế. Việc tham gia kiểm định và đạt được sự công nhận của các tổ chức quốc tế mang lại nhiều lợi ích và thể hiện trách nhiệm giải trình đối với cơ quan quản lý Nhà nước và các bên liên quan.

Việc tham gia kiểm định quốc tế cũng nằm trong chiến lược quốc tế hóa của nhiều trường đại học. TS Nguyễn Trung Nhân - Trưởng phòng Đào tạo, Trường Đại học Công nghiệp TP HCM cho rằng, các chứng nhận kiểm định chương trình đào tạo thể hiện cam kết về chất lượng của nhà trường đối với sinh viên, phụ huynh, đặc biệt các đơn vị sử dụng lao động. Đạt chuẩn kiểm định quốc tế mang lại nhiều lợi ích cho người học, đội ngũ giảng viên và nhà trường. Theo đó, mục tiêu hợp tác quốc tế của nhà trường thuận lợi hơn. Với sinh viên, việc học tập chuyển đổi tín chỉ với các trường quốc tế, cơ hội việc làm cũng cao hơn.

Quan trọng là “tự đảm bảo chất lượng”

Theo các chuyên gia giáo dục, kiểm định chất lượng được áp dụng tại Việt Nam từ những năm đầu tiên của thế kỷ 21 với mô hình đánh giá ngoài thử nghiệm cho 40 cơ sở giáo dục đại học (theo Quyết định số 38/2004/QĐ-BGDĐT năm 2004). Sau hơn 10 năm thử nghiệm đánh giá ngoài đối với cơ sở giáo dục đại học, đồng thời học hỏi kinh nghiệm thực tế ở các nước cho thấy, kiểm định chương trình đào tạo có tác động trực tiếp đến người dạy,

Sinh viên Trường Đại học Bách khoa, Đại học Quốc gia TP HCM trong lễ tốt nghiệp tháng 4/2024. Đây là trường dẫn đầu cả nước với 64 chương trình đào tạo đạt chuẩn kiểm định quốc tế.
Ảnh: Như Quỳnh

Thứ trưởng Bộ GD&ĐT Nguyễn Văn Phúc cho biết, Bộ GD&ĐT được giao tổng kết Nghị quyết số 29-NQ/TW về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo. Giáo dục đại học đã có đổi mới mạnh mẽ, đặc biệt là cơ chế tự chủ đại học, từ đó tạo ra sự phát triển năng động của hệ thống giáo dục nước nhà. Với kiểm định chất lượng giáo dục, nếu 10 năm trước rất ít trường đạt chuẩn quốc tế và số lượng kiểm định trong nước ít, thì đến nay, số lượng trường đại học đạt chuẩn kiểm định trong nước và quốc tế ngày càng nhiều.

Đơn vị	Tiêu chuẩn ASIIN ³⁷	Tiêu chuẩn AQAS ³⁸	Tiêu chuẩn FIBAA ³⁹	Tiêu chuẩn AUN-QA ⁴⁰	Tiêu chuẩn ACBSP ⁴¹	Tổng
Trường ĐH KHXHN				2		2
Trường ĐHBK	8	8	2			18
Trường ĐH CNTT	3					3
Trường ĐH KHTN	11					11
Trường ĐHQT	9				1	10
Trường ĐH KT-L				1		1
Khoa Y				1		1
Tổng cộng	31	8	2	4	1	46

Số lượng chương trình đào tạo tham gia đánh giá ngoài theo chuẩn quốc tế năm 2023 của Đại học Quốc gia TP HCM.
Ảnh: ĐHQG-HCM

người học - vốn là đối tượng quan trọng nhất làm nên chất lượng của một trường đại học. Trong 10 năm gần đây, Việt Nam bắt đầu đẩy mạnh kiểm định chất lượng chương trình đào tạo đại học. Hành lang pháp lý về kiểm định chất lượng cơ sở giáo dục đại học và chương trình đào tạo tiếp tục được hoàn thiện tại Luật Giáo dục đại học sửa đổi (năm 2018).

TS Nguyễn Kim Dung - Giám đốc Trung tâm Kiểm định chất lượng giáo dục Sài Gòn cho rằng, trước khi quyết định tham gia kiểm định chất lượng quốc tế hay trong nước, các trường đại học đều xác định mục tiêu của việc kiểm định, chuẩn đầu ra của chương trình đào tạo ra sao. Từ góc độ mục tiêu, sứ mạng, chuẩn đầu ra của chương trình đào tạo, nhà trường sẽ lựa chọn đơn vị kiểm định cho phù hợp.

Chẳng hạn, bộ tiêu chuẩn kiểm định của ABET (là tổ chức của Mỹ) thường được áp dụng kiểm định cho các chương trình về kỹ thuật, công nghệ. Nếu nhà trường có mục tiêu cung cấp nguồn kỹ sư chất lượng cao, có thể làm việc toàn cầu, theo tiêu chuẩn của Mỹ, lựa chọn ABET là phù hợp. Tuy nhiên, một số trường có mục tiêu đào tạo theo hướng truyền thống, việc “chạy theo” các tiêu chuẩn quốc tế chưa hẳn tốt cho trường. “Thực tế, nhiều trường sau thời gian kiểm định theo tiêu chuẩn quốc tế đã phải dừng lại, quay về các tiêu chuẩn của Việt Nam vì không theo nổi. Quan trọng hơn, trong vấn đề này là, người học sẽ được hưởng lợi gì từ việc kiểm định chất lượng đó. Do đó, lựa chọn được kiểm định phù hợp mới phục vụ được mục tiêu này chứ không hẳn là kiểm

định trong nước hay quốc tế”, TS Nguyễn Kim Dung nhận định.

Theo TS Nguyễn Kim Dung, kiểm định chất lượng là quá trình xem xét chất lượng giáo dục từ bên ngoài, để khảo sát, đánh giá, từ đó giúp cơ sở giáo dục đại học cải tiến và nâng cao chất lượng giáo dục. Đây là yếu tố khách quan, giúp việc đánh giá chất lượng. Tuy nhiên, theo TS Dung, điều quan trọng hơn là khâu tự đánh giá, đảm bảo chất lượng của nhà trường. Các trường phải nỗ lực đầu tư để phát triển nguồn nhân lực bảo đảm chất lượng, xây dựng và cải tiến chương trình đào tạo, cơ sở vật chất, trang thiết bị... Điều này mới đảm bảo cho chất lượng đào tạo luôn bền vững.

Phát biểu tại Trường Đại học Tôn Đức Thắng cuối tháng 4/2024, Thứ trưởng Bộ GD&ĐT Nguyễn Văn Phúc nhấn mạnh, hoạt động kiểm định giáo dục hiện được Bộ GD&ĐT quan tâm với mục tiêu đặt ra là đảm bảo nâng cao chất lượng giáo dục, làm căn cứ để cơ sở giáo dục giải trình với cơ quan quản lý Nhà nước về thực trạng giáo dục; làm cơ sở cho người học lựa chọn chương trình học, cho nhà tuyển dụng tuyển chọn lao động. “Kiểm định chất lượng giáo dục là quá trình lâu dài, liên tục, đòi hỏi sự đầu tư thực chất, tâm huyết và nhiều yếu tố phối hợp. Giấy chứng nhận đạt tiêu chuẩn kiểm định là sự khởi đầu của một giai đoạn mới, động lực cũng là thách thức để trường cần tiếp tục phấn đấu, không ngừng phát triển trên tầm cao mới”, Thứ trưởng nói.

Thứ trưởng Nguyễn Văn Phúc đồng thời khẳng định, Bộ GD&ĐT luôn sẵn sàng quan tâm, hỗ trợ các trường trong công tác kiểm định chất lượng; phát triển chuyên môn để thúc đẩy nâng cao chất lượng giáo dục đào tạo, nghiên cứu khoa học, phát huy cơ chế tự chủ theo quy định.

Kiểm định chất lượng theo chuẩn quốc tế:

Khởi đầu cho giai đoạn mới

■ MẠNH TÙNG

Được công nhận bởi các tổ chức kiểm định quốc tế uy tín là cơ sở để trường đại học khẳng định chất lượng đào tạo, sự phát triển và hội nhập với nền giáo dục tiên tiến thế giới. Tuy nhiên, để thực sự mang lại lợi ích cho người học và xã hội, đạt được kiểm định chất lượng quốc tế chưa phải là tất cả.

Nỗ lực đạt chuẩn quốc tế

Cuối tháng 4/2024, Trường Đại học Tôn Đức Thắng nhận giấy chứng nhận đạt chuẩn kiểm định chất lượng cơ sở giáo dục theo tiêu chuẩn FIBAA (2024 - 2030) và thêm 18 chương trình đào tạo được cấp chứng nhận kiểm định chất lượng theo tiêu chuẩn quốc tế FIBAA, ASIIN, AUN-QA. Tính đến nay, 37 chương trình đào tạo của trường được kiểm định chất lượng.

TS Trần Trọng Đạo - Hiệu trưởng Trường Đại học Tôn Đức Thắng cho biết, từ năm học 2015 - 2016, nhà trường bắt đầu đưa vào giảng dạy các chương trình đào tạo cập nhật mới, được chuẩn hóa theo tiêu chuẩn quốc tế. Qua đó, chương trình đào tạo được rà soát và đối sánh với chương trình của các trường đại học uy tín (thuộc top 100 của thế giới). Đến nay, nhà trường đã hoàn tất chuyển đổi chương trình giáo dục bậc đại học theo chương trình top 100, xây dựng xong đề cương chi tiết các ngành bằng tiếng Việt và tiếng Anh.

Hầu hết ngành thuộc bậc đại học hiện nay có chương trình dạy - học hoàn toàn bằng tiếng Anh, đưa sơ đồ trực quan các chương trình giáo dục vào sử dụng, đặc biệt đã triển khai xây dựng đề cương chi tiết theo chuẩn AUN-QA, FIBAA, ASIIN. Việc được công nhận đạt chuẩn kiểm định cơ sở giáo dục theo tiêu chuẩn FIBAA (giai đoạn 2024 - 2030) là minh chứng rõ ràng cho cam kết của nhà trường trong việc cung cấp chất lượng giáo dục hàng đầu theo chuẩn quốc tế đối với người học.

Có thể thấy xu hướng kiểm định theo tiêu chuẩn quốc tế phổ biến ở nhiều trường đại học thời gian gần đây. Tại Trường Đại học Công nghiệp TP.HCM, phần lớn chương trình đào tạo đã được kiểm định, trong đó nhiều chương trình đạt chuẩn kiểm

Đoàn đánh giá của Mạng lưới các trường Đại học Đông Nam Á (AUN) làm việc tại Trường Đại học Ngân hàng TP.HCM, năm 2022.

Ảnh: HUB

Từ việc tiếp cận 1 - 2 bộ tiêu chuẩn kiểm định trong giai đoạn 2017 - 2020 (trong đó phổ biến là bộ tiêu chuẩn AUN-QA), giai đoạn 2021 - 2023, Đại học Quốc gia TP.HCM đã mở rộng hoạt động kiểm định ở nhiều bộ tiêu chuẩn quốc tế khác nhau như: CTI, AQAS, ASIIN, FIBAA, HCERES, ACBSP. Đối với cấp cơ sở giáo dục, đến hết năm 2023, 100% trường thành viên của hệ thống này thực hiện kiểm định chất lượng cấp cơ sở giáo dục (chu kỳ 2) theo bộ tiêu chuẩn trong nước và quốc tế. Trong đó, Trường Đại học Quốc tế kiểm định theo ASIIN, Trường Đại học Bách khoa kiểm định theo HCERES.

định quốc tế. Đáng chú ý, nhà trường có 6 chương trình đạt chuẩn ABET; 16 chương trình đạt chuẩn AUN-QA. Trường Đại học Công nghiệp TP.HCM là đơn vị đầu tiên trong các trường thuộc Bộ Công Thương có nhiều chương trình đào tạo đạt chuẩn kiểm định khu vực Đông Nam Á. Sắp tới, trường tiến hành các thủ tục để đánh giá và kiểm định các chương trình đào tạo còn lại. Còn tại Trường Đại học Ngân hàng TP.HCM, phần lớn chương trình đào tạo được kiểm định theo chuẩn quốc tế. Đây là 1 trong 5 trường trên toàn quốc có 100% chương trình được kiểm định theo bộ tiêu chuẩn của Hiệp hội Các trường đại học Đông Nam Á (AUN-QA) và Bộ GD&ĐT (MOET).

Tương tự, cuối năm 2023, Đại học Kinh tế TP.HCM tiếp tục kiểm định thành công 8 chương trình đào tạo

theo tiêu chuẩn FIBAA, nâng tổng số chương trình đào tạo đạt chất lượng châu Âu lên 13.

Với thế mạnh là trường đại học kỹ thuật hàng đầu phía Nam, Trường Đại học Bách khoa (Đại học Quốc gia TP.HCM) đã xây dựng chiến lược nâng cao chất lượng để hướng đến các kiểm định khu vực và thế giới từ năm 2009. Tháng 4/2024, Hội đồng Cấp cao về Đánh giá nghiên cứu & Giáo dục đại học Pháp (HCERES) chính thức công nhận Trường Đại học Bách khoa đạt tái kiểm định cấp cơ sở giáo dục với hiệu lực trong vòng 5 năm, không kèm theo điều kiện. Hiện, Trường Đại học Bách khoa dẫn đầu cả nước với 64 chương trình đào tạo (trong đó 8 chương trình đào tạo thạc sĩ) đạt chuẩn kiểm định của nhiều tổ chức kiểm định quốc tế như AUN-QA, ASIIN, CTI, ABET, AQAS, FIBAA.

Khẳng định chất lượng, hội nhập quốc tế

Nhắc lại quá trình kiểm định chất lượng theo chuẩn quốc tế, TS Trần Trọng Đạo - Hiệu trưởng Trường Đại học Tôn Đức Thắng cho biết, tháng 4/2018, nhà trường đón Hội đồng quốc gia cấp cao về kiểm định nghiên cứu và giáo dục đại học Cộng hòa Pháp (HCERES) đến kiểm định và đánh giá các hoạt động như: Chiến lược và quản trị đại học, nghiên cứu và giảng dạy, dịch vụ sinh viên, quan hệ đối ngoại, quản lý, kiểm định chất lượng và đạo đức học thuật. Cũng tháng 7 năm này, nhà trường chính thức trở thành thành viên liên kết của Mạng lưới bảo đảm chất lượng đại học Đông Nam Á (AUN - QA), khởi đầu cho việc thực hiện kiểm định chương trình đào tạo theo chuẩn quốc tế. Một năm sau đó, nhà trường kiểm định thành công 4 chương trình đào tạo theo tiêu chuẩn AUN-QA. Năm 2021, 2022, trường được công nhận thêm 15 chương trình đào tạo đạt kiểm định theo tiêu chuẩn AUN-QA và FIBAA, bắt đầu mở rộng tầm đối sánh chất lượng với tiêu chuẩn quốc tế. Công tác kiểm định vẫn được tiếp tục với mục tiêu 100% chương trình được công nhận kiểm định quốc tế trong giai đoạn 2024 - 2026.

"Các kết quả kiểm định, công nhận và xếp hạng quốc tế là bước tiến quan trọng của nhà trường trong quá trình

Hướng tới Kỳ thi tốt nghiệp THPT 2024:

Nỗ lực vì trò

■ HỒ LÀI

Năm 2024 là năm cuối cùng học sinh lớp 12 thi tốt nghiệp THPT theo Chương trình GDPT hiện hành. Với mục tiêu “không để thí sinh nào bỏ lại phía sau”, các nhà trường đang tăng tốc ôn tập đảm bảo kiến thức dự thi. Nhiều chính sách, chương trình hỗ trợ được khởi động, tạo điều kiện thuận lợi nhất cho thí sinh.

Giờ học phụ đạo cuối buổi chiều của giáo viên, học sinh Trường THPT Đặng Thai Mai (Thanh Chương, Nghệ An).

Ảnh: NTCC

Không để học sinh... ở lại năm sau

Những ngày tháng 5, vào cuối mỗi buổi học, thầy cô bộ môn Trường THPT Đặng Thai Mai (Thanh Chương, Nghệ An) tiếp tục ở lại trường để phụ đạo, bồi dưỡng cho lớp học đặc biệt. Đây gọi là những lớp học “biến động” gồm học sinh trung bình, yếu, nguy cơ bị điểm liệt được gom lại để dạy, ôn thi tốt nghiệp THPT với phương pháp, giáo án riêng.

Thầy Lê Văn Thành - Hiệu trưởng Trường THPT Đặng Thai Mai chia sẻ: “Những năm trước, nhà trường đã triển khai lớp phụ đạo này, nhưng thông thường bắt đầu vào nửa cuối học kỳ II. Năm nay, nối tiếp cách làm này nhưng trường đẩy lên sớm hơn từ khi hoàn thành khảo sát chất lượng học kỳ I dành cho khối 12”.

Theo thầy Thành, năm 2024 là năm cuối cùng học sinh lớp 12 thi tốt nghiệp THPT theo Chương trình GDPT 2006. Từ năm 2025, kỳ thi chắc chắn có nhiều thay đổi về phương thức, nội dung kiến thức tương ứng với khóa học sinh học Chương trình GDPT 2018. Nếu học sinh “bị rớt lại phía sau”, không đỗ tốt nghiệp THPT năm nay, sẽ vất vả khi tham gia thi lại. Đây là điều học sinh, phụ huynh, nhà trường đều không mong muốn. Vì vậy, trong kế hoạch dạy học và ôn thi, ban giám hiệu nhà trường đã phát động giáo viên bộ môn dạy phụ đạo miễn phí cho nhóm học sinh trung bình yếu, thời gian đến hết ngày 25/6.

Danh sách lớp do giáo viên từng bộ môn đề xuất, trên cơ sở khảo sát kết quả học tập. Quá trình phụ đạo, học sinh dự các đợt thi thử nếu có tiến bộ,

đạt điểm trung bình trở lên, có thể rời lớp hoặc quay lại tham gia ôn tập bình thường. Ngược lại, giáo viên phát hiện em nào hổng kiến thức, thi thử đạt dưới 3,5 điểm sẽ bổ sung vào lớp phụ đạo.

Mỗi lớp phụ đạo có số từ 20 - 22 em, một số môn như Toán, Tiếng Anh số lượng học sinh nhiều thì chia thành 2 - 3 lớp để dạy ôn hiệu quả. Kiến thức phụ đạo ở mức cơ bản, nhận biết và thông hiểu, không dạy kiến thức vận dụng. “Khi phát động, giáo viên nhà trường đều tình nguyện dạy miễn phí cho học sinh, không chỉ riêng người phụ trách lớp 12 năm nay, mà cả thầy cô dạy khối 10, 11. Chỉ cần có học sinh, thì giáo viên sẵn sàng giúp các em học tập, ôn thi không giới hạn số buổi”, thầy Lê Văn Thành cho biết.

Bên cạnh đó, nhà trường tổ chức họp phụ huynh khối 12 và thông báo, trao đổi trực tiếp với gia đình những em diện “phụ đạo” về chủ trương dạy ôn miễn phí. Trường học tích cực, giáo viên tâm huyết với trò, đổi lại phụ huynh có trách nhiệm quan tâm, tạo điều kiện cũng như đón đóc con em học hành.

Tất cả vì sĩ tử

Thời gian này, Công đoàn Trường THPT Quế Phong (Quế Phong, Nghệ An) kêu gọi nguồn lực để tiếp sức cho sĩ tử. Đây là hoạt động thường niên trong nhiều năm qua tại ngôi trường vùng cao biên giới này. Quế Phong hiện có duy nhất trường THPT, nên học sinh từ các xã bản phải tập trung về thị trấn dự thi. Có em ở xã biên giới như Tri Lễ, Thông Thụ, cách trường 50 - 60km đường đèo dốc.

Ban Chỉ đạo Kỳ thi tốt nghiệp THPT tỉnh Nghệ An đã thành lập. Ban chỉ đạo thi cấp tỉnh sẽ quán triệt và huy động cả hệ thống chính trị vào cuộc, trong đó giao trách nhiệm các ban, ngành liên quan tham gia tổ chức các kỳ thi đảm bảo đúng quy chế. Bên cạnh đó, có biện pháp hỗ trợ tại địa thí sinh, không để trường hợp nào bị bỏ lại phía sau.

Trong 2 kỳ thi, chương trình tiếp sức dự kiến tặng miễn phí nước uống, hàng trăm suất ăn trưa mỗi ngày cho thí sinh.

Thầy Ngô Chiến Thắng - Chủ tịch Công đoàn Trường THPT Quế Phong cho biết: Cùng với hoạt động của nhà trường, đoàn thanh niên, các đơn vị, tổ chức khác trên địa bàn và chính quyền địa phương chủ động phối hợp, có kế hoạch giúp đỡ thí sinh về nơi ở, nghỉ ngơi. Các đội xe ôm miễn phí giúp đưa đón thí sinh đến điểm thi... Thầy Ngô Chiến Thắng và một số giáo viên có nhà trọ cho thuê cũng miễn phí phòng ở cho thí sinh từ tháng 6 đến khi hoàn thành ôn tập, thi tốt nghiệp THPT.

Bên cạnh chương trình tiếp sức, thời gian qua, Trường THPT Quế Phong và nhiều trường vùng cao khác tại Nghệ An như Quỳnh Châu, Kỳ Sơn, Tương Dương đang tổ chức cho học sinh khối 12 đến trường tự học vào buổi tối. Giáo viên chủ nhiệm, bộ môn và trực nề nếp sẽ quản lý giám sát, hướng dẫn, phụ đạo thêm kiến thức cho các em.

Và Thị Thanh - nữ sinh người Mông, nhà ở xã biên giới Tri Lễ nên 3 năm qua thuê ở trọ gần trường để đi học. Nữ sinh chia sẻ, cuối tháng 5 sẽ hoàn thành chương trình năm học, nhưng em ở lại tham gia ôn tập đến

ngày thi. Nếu về nhà ở bản, em sẽ bị gián đoạn giường học tập và không có điều kiện ôn thi tốt như ở trường. “Em thi tốt nghiệp THPT với 2 mục đích xét tốt nghiệp và xét tuyển vào ngành Sư phạm, Trường Đại học Vinh. Những năm gần đây, khối ngành Sư phạm có điểm đầu vào cao nên em phải tập trung cao độ ôn thi. Ở trường em được thầy cô quan tâm ôn tập, luyện đề, bồi dưỡng để chuẩn bị tốt nhất cho kỳ thi”, nữ sinh người Mông cho biết.

Trường THPT Nguyễn Trường Tộ (Hưng Nguyên, Nghệ An) dù ở gần trung tâm và khu công nghiệp lớn của Nghệ An, nhưng phần lớn học sinh đến từ vùng chiêm trũng, bố mẹ làm nông, đời sống kinh tế vất vả. Thông tin từ thầy Hiệu trưởng Trần Đình Hoàng, nhà trường kết nối với nhiều đơn vị, tổ chức, doanh nghiệp, cựu học sinh... xây dựng quỹ khuyến học. Những trường hợp khó khăn được ưu tiên trao học bổng, hoặc học sinh tiến bộ, đạt thành tích trong rèn luyện, học tập cũng có phần thưởng khích lệ.

“Với sự quan tâm, đồng hành đó, những năm qua, trường không có tình trạng học sinh nghỉ học. Thay vào đó, các em gắn bó với trường lớp, có mục tiêu học để tốt nghiệp THPT, sau này xét tuyển vào đại học hoặc học nghề, xuất khẩu lao động, du học...”, thầy Trần Đình Hoàng chia sẻ.

Hướng tới Kỳ thi tốt nghiệp THPT 2024:

Sẵn sàng mọi tình huống

■ HÀ NGUYỄN

Kỳ thi tốt nghiệp THPT diễn ra trên diện rộng, số lượng người tham dự lớn, trong cùng thời điểm. Điều này đòi hỏi các ngành, địa phương phải phối hợp chặt chẽ, luôn có phương án 2 để chủ động trong các tình huống phát sinh.

Chủ động xây dựng phương án dự phòng

Từ trước đến nay, Quảng Ngãi có phương án vận chuyển đề thi ra Lý Sơn bằng tàu siêu tốc cỡ lớn, nếu xảy ra biến động, mưa to, gió lớn cấp 7 - 8 thì tàu vẫn có thể đảm bảo việc đưa đề ra đảo. Lực lượng công an sẽ áp tải, bảo vệ đề thi trong suốt thời gian vận chuyển ra đảo.

Năm nay, Sở GD&ĐT Quảng Ngãi và lực lượng an ninh đưa đề thi đến cảng Sa Kỳ để bàn giao cho Hội đồng thi THPT ở Lý Sơn trước ngày diễn ra kỳ thi. Tuy nhiên, để chủ động trước mọi diễn biến thời tiết, Sở GD&ĐT Quảng Ngãi kiến nghị với Ban chỉ đạo Kỳ thi tốt nghiệp THPT cần xây dựng phương án sử dụng máy bay trực thăng đưa đề ra đảo Lý Sơn nếu diễn biến thời tiết xấu, biến động mạnh.

Thầy Huỳnh Văn Long - Hiệu trưởng Trường THPT Lý Sơn cho biết: "Với giáo viên được triệu tập làm công tác coi thi, nhà trường lưu ý phải theo dõi tình hình thời tiết để chủ động trong di chuyển, không ảnh hưởng đến nhiệm vụ, vì thời điểm này hay xảy ra biến động".

Đối với các huyện miền núi, ngoài tăng cường lực lượng an ninh, Quảng Ngãi cũng chủ động triển khai phương án dự phòng cho tình huống thiên tai. Những thí sinh cư trú ở vùng có nguy cơ bị chia cắt, vùng sâu, xa... được hỗ trợ di chuyển về ở trọ gần điểm thi vào trước ngày thi.

Bà Lê Thị Bích Thuận - Giám đốc Sở GD&ĐT Đà Nẵng cho biết: "Các hội đồng thi luôn phải tính đến mọi tình huống bất thường có thể xảy ra để xây dựng phương án xử lý kịp thời trong kế hoạch tổ chức kỳ thi. Đó có thể là sự cố về vệ sinh an toàn thực phẩm, mất an ninh trật tự, thông tin liên lạc, tình huống bất thường do thiên tai xảy ra trong thời gian trước

Cán bộ thi đối chiếu thông tin của thí sinh tại buổi phổ biến quy chế thi Kỳ thi tốt nghiệp THPT năm 2023 (điểm thi Trường THPT Phạm Phú Thứ, Đà Nẵng). Ảnh: PV

và trong kỳ thi...". Vì vậy, cần soát xét tất cả công việc, đối chiếu với quy định, tuyệt đối không để thiếu hoặc chưa chuẩn bị chu đáo, có phương án 2 để chủ động trong các tình huống phát sinh.

Như Kỳ thi tốt nghiệp THPT năm 2023, sau buổi thi thứ 3, có 3 thí sinh của điểm thi Trường THPT Cẩm Lệ bị tai nạn phải đưa đi cấp cứu. Sau khi điều trị, các em được hỗ trợ đưa đến điểm thi và tiếp tục dự thi môn cuối - môn Ngoại ngữ. 3 thí sinh này được bố trí dự thi tại phòng dự phòng. Trong số này, có một em được cán bộ coi thi hỗ trợ ghi bài do bị gãy tay. Hội đồng thi đã cung cấp máy quay phim để ghi hình, ghi âm quá trình thí sinh làm bài thi. Do chuẩn bị trước nên chỉ trong khoảng thời gian ngắn, máy quay phim được Hội đồng thi Đà Nẵng chuyển đến điểm thi kịp thời trước thời gian thí sinh vào phòng thi.

Các điểm thi tốt nghiệp THPT ở Đà Nẵng, phòng gửi đề được bố trí tại

phòng học hoặc hội trường để thí sinh yên tâm với tư trang của mình. Chỉ có điểm thi Trường THPT Trần Phú (quận Hải Châu, TP Đà Nẵng) phải mượn một phòng của Trường Mầm non 19/5 phía đối diện làm phòng gửi đề chứ không sử dụng phòng bảo vệ. Theo lý giải của đại diện Hội đồng thi Đà Nẵng, phòng bảo vệ có diện tích nhỏ, không thể để hết đồ đạc của học sinh. Chẳng hạn trong tình huống thí sinh đến điểm thi mà trời mưa, phải gửi lại áo mưa, điện thoại, túi xách... thì không thể tận dụng phòng bảo vệ để làm phòng gửi đề. Hơn nữa, khoảng cách giữa phòng bảo vệ và các phòng thi không đảm bảo theo yêu cầu trong quy chế thi.

Bảo đảm quyền lợi thí sinh

Gần sát ngày diễn ra kỳ thi tốt nghiệp, Trường THPT Hướng Phùng (Hương Hóa, Quảng Trị) in khoảng

5 bản danh sách thí sinh dự thi, kèm theo số điện thoại, thông tin của phụ huynh như địa chỉ cư trú, họ tên... để chuyển cho Đoàn thanh niên của xã. Theo thầy Nguyễn Hữu Thịnh - Hiệu trưởng nhà trường, dù đã nhắc nhở nhiều nhưng gần như năm nào cũng có trường hợp thí sinh đến muộn.

"Tuy chưa xảy ra trường hợp thí sinh muộn đến mức không được làm bài thi nhưng chúng tôi phải tính đến phương án đảm bảo quyền lợi cho các em. Vì vậy, khoảng 10 - 15 phút trước khi thí sinh được gọi vào phòng thi, sẽ có sự rà soát lại xem em nào chưa có mặt để nhờ lực lượng thanh niên tình nguyện trước cổng trường tìm cách liên hệ. Lực lượng tình nguyện viên, ngoài đoàn thanh niên của xã đoàn, còn có học sinh của trường, công an xã... hỗ trợ", thầy Thịnh thông tin.

Theo ông Mai Tấn Linh - Phó Giám đốc Sở GD&ĐT Đà Nẵng, trong xử lý các tình huống có thể xảy ra đối với Kỳ thi tốt nghiệp THPT, cần lưu ý một số quy tắc như: Bình tĩnh nắm rõ vấn đề; lấy quyền lợi của thí sinh là trên hết và phải phù hợp với quy chế thi; phối hợp các lực lượng chức năng, không đơn phương xử lý vấn đề...

Trong tổ chức tập huấn nghiệp vụ, kỹ thuật coi thi, giám sát thi cho cán bộ, giáo viên dự kiến làm công tác thi, Sở GD&ĐT Đà Nẵng thường đưa ra những tình huống giả định để xử lý. Chẳng hạn, nếu có thí sinh vì lý do nào đó mà đến điểm thi chậm so với thời gian quy định, cán bộ làm công tác thi, chiến sĩ làm nhiệm vụ bảo vệ ở vòng ngoài mở cổng cho thí sinh vào bên trong cổng trường. Sau đó báo điểm trưởng biết để có hướng xử lý tùy thuộc vào từng trường hợp. Nếu không thể giải quyết cho thí sinh vào phòng thi, điểm trưởng sẽ liên hệ với phụ huynh đến đón, tránh tình trạng để thí sinh tự ra về trong lúc buồn chán sẽ có hành động tiêu cực bộc phát, ảnh hưởng đến an toàn, tính mạng.

Các kinh nghiệm phối hợp bảo vệ kỳ thi đều được đại diện các phòng, ban nghiệp vụ sở GD&ĐT, Công an thành phố Đà Nẵng, công an các quận, huyện hết sức lưu ý và được nhắc đi nhắc lại trong mỗi kỳ thi dù có thể đó là quy định không mới.

Gần như Kỳ thi tốt nghiệp THPT năm nào cũng có tình huống thí sinh quên thẻ dự thi rồi quay về nhà lấy. Tuy nhiên, trong buổi phổ biến quy chế thi, cán bộ làm công tác ở bất cứ phòng thi nào cũng đều nhắc nhở thí sinh, tình huống quên thẻ dự thi, cần cước công dân... vẫn cứ đến điểm thi bình thường; không nên quay về lấy giấy tờ. Nếu quên thẻ dự thi thì có giấy tờ tùy thân khác như căn cước công dân, nếu không có nữa thì thí sinh viết giấy cam kết, sau đó dự thi bình thường. Ngoài ra, trong hồ sơ dự thi đã có ảnh của thí sinh, cán bộ coi thi có thể đối chiếu gương mặt.

Ông MAI TẤN LINH (Phó Giám đốc Sở GD&ĐT Đà Nẵng)

Vị trí việc làm với nhân viên tư vấn học sinh: Cần thiết nhưng phải hợp lý

Bộ GD&ĐT đang lấy ý kiến góp ý dự thảo Thông tư quy định tiêu chuẩn chức danh, bổ nhiệm và xếp lương viên chức tư vấn học sinh. Nghiên cứu dự thảo, PGS.TS Đặng Thị Thanh Huyền (ảnh nhỏ) – nguyên Viện trưởng Viện Nghiên cứu khoa học quản lý giáo dục (Học viện Quản lý giáo dục) cho rằng, Bộ GD&ĐT nên đề xuất vị trí việc làm đối với nhân viên tư vấn tâm lý học đường. Đội ngũ này sẽ có đủ năng lực để thực hiện công việc mà giáo viên thông thường không thể xử lý.

Phân biệt rõ khái niệm

- Bà đánh giá ra sao về nội dung dự thảo của Bộ GD&ĐT về vị trí việc làm viên chức tư vấn học sinh?

- Theo dự thảo, viên chức làm nhiệm vụ tư vấn học sinh trong trường học có nhiệm vụ chính như: Tham mưu xây dựng kế hoạch và tổ chức thực hiện công tác tư vấn học sinh của nhà trường; báo cáo định kỳ, thường xuyên theo quy định; quản lý, theo dõi hệ thống hồ sơ, sổ sách liên quan đến công tác tư vấn học sinh.

Lực lượng này cũng thực hiện các hoạt động tư vấn, hỗ trợ học sinh khi gặp vấn đề khó khăn, có thể ảnh hưởng đến quá trình hình thành và phát triển năng lực, phẩm chất; chủ trì phối hợp với giáo viên, nhân viên trong nhà trường, tổ chức, cá nhân ngoài nhà trường đánh giá, rà soát phòng ngừa và thực hiện các hoạt động tư vấn học sinh (tư vấn cá nhân, nhóm, tập thể) dưới nhiều hình thức.

Người làm công tác tư vấn học sinh trong trường học phải có bằng tốt nghiệp đại học trở lên chuyên ngành đào tạo thuộc một trong các ngành: Tâm lý học, công tác xã hội, xã hội học, đào tạo giáo viên theo chuyên ngành tương ứng với cấp học được

Cán bộ tham vấn học đường tại Trường Tiểu học Times School (Hà Nội) trò chuyện cùng học sinh. Ảnh: TG

tuyển dụng. Hoàn thành chương trình bồi dưỡng theo tiêu chuẩn chức danh nghề nghiệp viên chức tư vấn học sinh theo quy định. Đây là những điều cần thiết và phù hợp thực tế.

Tuy nhiên, chúng ta không nên “hành chính hóa” vị trí này mà cần thực sự coi họ là những người có chuyên môn về hỗ trợ tâm lý học sinh trong nhà trường.

- Theo bà, vị trí nhân viên tư vấn học sinh cần đáp ứng những yêu cầu gì để phù hợp thực tiễn?

- Việc bổ sung vị trí việc làm cho nhân viên tư vấn học sinh rất cần thiết tại các nhà trường. Tuy nhiên, theo tôi nên đặt tên cho vị trí này là “Tư vấn tâm lý học đường”. Bởi lẽ tư vấn học sinh gồm nhiều việc như tư vấn học tập, hướng nghiệp, tâm lý học đường... mà mỗi giáo viên phải có năng lực tư vấn cho học sinh ở cấp học tương ứng. Còn tư vấn tâm lý học đường cần có kiến thức chuyên sâu về tâm lý học ứng dụng đối với học sinh.

Dự thảo Thông tư quy định mã số, tiêu chuẩn chức danh nghề nghiệp, bổ nhiệm và xếp lương viên chức tư vấn học sinh trong các cơ sở giáo dục phổ thông và trường chuyên biệt công lập được ban hành là căn cứ để thực hiện tuyển dụng, sử dụng và quản lý viên chức tư vấn học sinh trong cơ sở giáo dục phổ thông công lập, khắc phục tình trạng không có biên chế tuyển dụng như hiện nay. Người đứng đầu cơ sở giáo dục phổ thông công lập trực tiếp quản lý, sử dụng viên chức có trách nhiệm rà soát để án vị trí việc làm, lập phương án bổ nhiệm chức danh nghề nghiệp và xếp lương đối với viên chức tư vấn học sinh thuộc thẩm quyền quản lý, trình cấp có thẩm quyền xem xét, quyết định hoặc quyết định theo thẩm quyền phân cấp.

Vai trò quan trọng

- Theo bà vai trò công tác tư vấn tâm lý học đường thể hiện ở những khía cạnh nào?

- Tư vấn tâm lý học đường là hình thức hỗ trợ và chăm sóc sức khỏe tinh thần cho học sinh, nhờ đó trẻ có đủ khả năng tự giải quyết các vấn đề học tập, thi cử cùng mối quan hệ xã hội. Đó là quá trình tư vấn về tâm lý, đặc biệt là những em có vấn đề liên quan như stress, rối loạn thần kinh, lo âu, trầm cảm...

Do vậy, công tác tư vấn tâm lý học đường đóng vai trò quan trọng cùng với giáo dục và định hướng học sinh. Tư vấn tâm lý học đường góp phần tháo gỡ những khó khăn, vướng mắc về tâm lý trong quá trình học tập và vấn đề khác trong cuộc sống để học sinh cảm thấy thoải mái, dễ chịu, giảm căng thẳng, mệt mỏi giúp việc học tập hiệu quả hơn, cuộc sống cũng được cân bằng, có động lực để phấn đấu và phát triển bản thân.

Đồng thời, tư vấn tâm lý học

đường giúp cha mẹ, thầy cô hiểu được suy nghĩ của trẻ để có định hướng đúng đắn; hoặc có thể can thiệp kịp thời những vấn đề khó khăn trẻ đang mắc phải; xử lý được nguy cơ tiềm ẩn có thể khởi phát như bỏ học, đánh nhau, tự hủy hoại bản thân hoặc sa ngã vào tệ nạn xã hội. Từ đó giúp học sinh cải thiện tốt mối quan hệ giữa học trò với thầy cô, bạn bè, con cái với cha mẹ; tạo môi trường học tập an toàn, thân thiện, hòa đồng cho các em.

- Dưới góc độ chuyên gia, bà đề xuất gì để công tác tư vấn cho học sinh ở trường học đảm bảo tính hiệu quả, phù hợp thực tiễn?

- Theo dự thảo thông tư Bộ GD&ĐT đang lấy ý kiến, tôi thấy vị trí việc làm “tư vấn học sinh” còn chung chung. Nên chăng, chúng ta cần bổ sung vị trí việc làm với nhân viên tư vấn tâm lý học đường ở các nhà trường. Bởi đa số thầy cô chỉ được đào tạo về sư phạm là chính, còn để tư vấn tâm lý chuyên sâu thì chưa đủ khả năng.

Theo tôi, vị trí nên đưa vào các nhà trường chính là “nhân viên tư vấn tâm lý học đường” để làm rõ chức năng, nhiệm vụ đội ngũ này mà không làm mất đi vai trò tư vấn của giáo viên. Đội ngũ tư vấn tâm lý học đường phải được đào tạo nghiệp vụ chuyên sâu và có chuyên môn về tâm lý học đường. Ở nhiều trường ngoài công lập hiện nay có phòng tư vấn tâm lý học đường. Nhân viên gặp riêng để trò chuyện, khai vấn, gợi mở cho học sinh để có định hướng, biện pháp hỗ trợ tương ứng sao cho hiệu quả nhất.

Giáo viên thông thường chỉ có thể làm tốt việc tư vấn học tập hoặc tâm lý cho học sinh ở các tình huống phổ biến. Trường học cần tư vấn tâm lý chuyên sâu, hoặc phát hiện vấn đề về tâm lý như trầm cảm hay bệnh lý khác thì cần nhân viên tư vấn tâm lý học đường. Nhân viên tư vấn tâm lý có nhiệm vụ theo dõi chuyên sâu và những giải pháp tư vấn phù hợp từng trường hợp cụ thể.

Từ thực tế đó, tôi cho rằng Bộ GD&ĐT chỉ nên đề xuất vị trí việc làm đối với nhân viên tư vấn tâm lý học đường. Đội ngũ này sẽ có đủ chuyên môn về tâm lý học đường và kỹ năng hỗ trợ tâm lý học sinh trong nhà trường mà giáo viên thông thường không thể xử lý.

- Xin cảm ơn bà!

ĐINH TUỆ (Thực hiện)

Khơi dậy đam mê đọc sách

■ THÀNH TÂM

Không chỉ bút lực dồi dào, giàu cảm xúc khi viết về thiếu nhi, nhà văn Niê Thanh Mai còn là người tích cực khơi dậy đam mê đọc sách cho thanh thiếu niên, học sinh miền núi.

Tự hào là cô giáo

Xuất thân từ cô giáo dạy Ngữ văn ở Trường THPT Dân tộc nội trú N'Trang Long, sau đó chuyển về làm Phó Chánh Văn phòng Sở GD&ĐT Đắk Lắk, hiện là Chủ tịch Hội VHNT tỉnh, nhà văn Niê Thanh Mai (dân tộc Ê Đê) vẫn luôn tự hào được làm cô giáo. Đó cũng chính là khởi nguồn cho những trang viết đầy cảm xúc và sự tích cực trong hoạt động tuyên truyền, khơi dậy đam mê đọc sách cho giới trẻ của nữ nhà văn Niê Thanh Mai.

"Viết để trả nợ cho buôn làng đã nuôi mình khôn lớn. Viết để thay những trang giáo án đã khép lại. Tôi hy vọng, các em tận hưởng thời gian căng tròn, đẹp nhất của đời người là tuổi trẻ tích cực tích lũy kiến thức, kỹ năng sống thông qua những trang sách. Từ đó, các bạn sẽ hình thành những giá trị sống, lối sống tích cực biết yêu thương, sẻ chia", nhà văn Niê Thanh Mai tâm sự.

Vào đầu tháng 4/2024, khi có dịp rong ruổi cùng nhà văn Niê Thanh Mai trong các hoạt động khởi động cho Ngày Sách Việt Nam, chúng tôi mới thấm hết cái nhiệt huyết của chị dành cho giới trẻ miền núi Đắk Lắk. Dù lịch họp và công tác kín bưng, nhưng ưu tiên lớn nhất của chị vẫn là những buổi chia sẻ về sách và hành trình khám phá thế giới đầy mơ ước qua sách cho các em học sinh.

Theo lịch, trong tháng 4, nhà văn Niê Thanh Mai có 6 buổi hoạt động tuyên truyền, chia sẻ về sách. Trong đó, 5 buổi chia sẻ tại các đơn vị trường học thuộc 5 huyện, thị xã và 1 chương trình trao tặng sách dành cho các phạm nhân đang cải tạo tại Trại giam Đắk Trung (Bộ Công an).

Mới đây, trong buổi trò chuyện với học sinh Trường THPT Phan Đăng Lưu (huyện Krông Búk), nữ nhà văn trải lòng: "Những năm qua, Hội VHNT đã thực hiện nhiều chuyến đi tặng sách về các trường học ở các huyện vùng sâu, vùng xa như: Buôn Đôn, M'Drăk, Krông Pắc, Krông Năng,

Học sinh huyện Krông Búk với Ngày Sách và Văn hóa đọc năm 2024.

Ảnh: Thành Tâm

Không chỉ dừng lại ở công việc truyền cảm hứng đọc sách cho học sinh, Niê Thanh Mai còn giúp đỡ học sinh qua việc vận động, kêu gọi các tổ chức, cá nhân trao tặng hàng trăm suất học bổng dành cho học sinh vượt khó học tập mỗi năm. Từ đây, nhiều học sinh đã có cơ hội tiếp tục học cao hơn và phát triển tài năng cá nhân.

Ông Y NI MLÔ (Phó Chủ tịch UBND huyện Krông Búk)

Ea Sup... Năm nay, chương trình Ngày sách về với huyện Krông Búk. Hy vọng đây sẽ là ngày hội khó quên với mỗi người, là dịp để sách và những người yêu sách cùng hòa chung sự hân hoan, vui vẻ và lạc quan. Đây cũng chính là một trong những hoạt động, sự kiện quan trọng để chào mừng kỷ niệm 120 năm Ngày thành lập tỉnh Đắk Lắk (22/11/1904 - 22/11/2024), qua đó góp phần lan tỏa hình ảnh đẹp về vùng đất và con người huyện Krông Búk nói riêng và Đắk Lắk nói chung".

Nói về người học trò, đồng nghiệp cũ, ông Phạm Đăng Khoa - Giám đốc Sở GD&ĐT Đắk Lắk cho rằng, chính bản lĩnh của một nhà giáo đã tạo bộ phóng cho sự nhiệt huyết của Niê Thanh Mai cả trong sáng tác cũng như hoạt động thúc đẩy phong trào đọc sách tại địa phương.

Đóng góp tích cực trong phát triển văn hóa đọc

Theo ông Phạm Đăng Khoa, dù được Đảng và Nhà nước quan tâm đầu tư, song Đắk Lắk vẫn còn nhiều khó khăn, trong đó có giáo dục.

"Hầu hết trường học có thư viện, nhưng để trang bị sách phong phú, đáp ứng thị hiếu đọc của tuổi trẻ hiện nay vẫn còn khiêm tốn. Những năm qua, cùng với ngành GD-ĐT, nhà văn Niê Thanh Mai có nhiều hoạt động hỗ trợ, tặng sách, chia sẻ về sách giúp các nhà trường, học sinh, nhất là các em ở vùng sâu, vùng xa, vùng dân tộc thiểu số có cơ hội được nâng cao nhận thức về vai trò, ý nghĩa của việc đọc sách. Hơn nữa, xuất thân là một có giáo dạy Ngữ văn, Niê Thanh Mai hiểu

được tầm quan trọng của việc đọc sách, qua đó truyền cảm hứng đến học sinh tình yêu với sách hơn", ông Khoa nhấn mạnh.

Chung quan điểm, TS Lê Văn Nhất - Hiệu trưởng Trường THPT Trần Đại Nghĩa (Buôn Đôn, Đắk Lắk) cho rằng, nhờ sự kết nối, lan tỏa của Thanh Mai, các em học sinh ở huyện biên giới được gặp gỡ, trò chuyện với những thần tượng như các nhà thơ Nguyễn Quang Thiều, Trần Đăng Khoa, Nguyễn Bình Phương...

"Trong cuộc sống hiện đại ngày nay, phổ biến và khuyến khích đọc sách đối với học sinh trở nên quan trọng. Trong tình huống này, nhà văn Niê Thanh Mai đã nổi lên như một người tâm huyết, cống hiến không ngừng trong việc phát triển phong cách đọc sách cho học sinh miền núi, đóng góp quan trọng vào việc vươn lên và thay đổi cuộc sống của các em", TS Nhất chia sẻ.

Một trong những cống hiến đáng kể của nhà văn Niê Thanh Mai là tổ chức các hoạt động văn hóa, thảo luận và trao đổi tại các trường học. Nhà văn Niê Thanh Mai đưa sách đến gần hơn với các em bằng cách tổ chức các buổi giới thiệu, đọc truyện và thảo luận về nội dung sách. Nhờ đó, học sinh miền núi đã có cơ hội tiếp cận những sản phẩm văn học giá trị, mở mang tầm nhìn và khám phá thế giới qua từng trang sách.

Bên cạnh đó, Niê Thanh Mai đã đóng vai trò quan trọng trong việc xây dựng và tăng cường hệ thống thư viện trong các trường học nơi đây. Niê Thanh Mai đã vận động, kêu gọi nguồn sách từ các nhà xuất bản, bạn bè văn chương, báo chí từ khắp cả nước và tổ chức các chương trình trao tặng đến nhiều đơn vị trong tỉnh, trong đó đặc biệt dành tặng cho học sinh vùng sâu, vùng xa. Điều này không chỉ khuyến khích học sinh đọc sách, mà còn góp phần nâng cao chất lượng giáo dục và khám phá tiềm năng của các em.

Với những cống hiến và đóng góp không ngừng nghỉ, nhà văn Niê Thanh Mai xứng đáng là người tiên phong trong việc phát triển "Văn hóa đọc" cho học sinh miền núi. Sự cống hiến và tình yêu thương của nữ nhà văn đã tạo ra những hoạt động tích cực, giúp phát huy khuyến khích đọc sách và nâng cao tri thức cho các em học sinh.

cập sâu đến vấn đề nhận diện hoạt động “diễn biến hòa bình” về tư tưởng, văn hóa thông qua truyền thông xã hội với các thế lực thù địch.

Theo TS Lê Thế Tài, sinh viên là lớp người năng động, luôn chủ động, tích cực cho việc chuẩn bị hành trang cho tương lai của mình. Bên cạnh những gì sinh viên chịu ảnh hưởng do tiếp nhận sự trao truyền, giáo dục của thế hệ trước, họ luôn có lựa chọn riêng cho mình. Ngoài ảnh hưởng từ cộng đồng, gia đình hay quốc gia - dân tộc, trong thời đại toàn cầu hóa, sinh viên còn chịu ảnh hưởng bởi nhiều yếu tố văn hóa, tri thức, kinh nghiệm và lựa chọn của các cộng đồng, cá nhân khác trên thế giới. Với những điều kiện đó, sinh viên thường có xu hướng thử nghiệm nhiều khả năng, nhiều lựa chọn, ngay cả khi họ còn chưa chuẩn bị tốt cho những thử nghiệm đó, vì đối với họ, có phạm sai lầm vẫn có cơ hội làm lại, thử nghiệm lại. Vì vậy, phần đông sinh viên thường có xu hướng mạnh dạn, chủ động đưa ra sự lựa chọn cho bản thân, mạnh dạn đương đầu với những khó khăn, dám thử nghiệm, làm khác lối mòn của thế hệ trước.

Ngoài ra, theo nghiên cứu của các chuyên gia, những âm mưu và thủ đoạn của các thế lực thù địch trong chiến lược “diễn biến hòa bình” về tư tưởng, văn hóa đối với sinh viên thời gian vừa qua là tập trung vào một số vấn đề như: Thâm nhập vào tổ chức Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh và Hội Sinh viên nhằm phá vỡ các tổ chức này; đưa các xuất bản phẩm đồi trụy, phản động vào đời sống tinh thần của sinh viên; lợi dụng tín ngưỡng, mê tín dị đoan để thực hiện chiến lược “diễn biến hòa bình” về tư tưởng, văn hóa.

Nhiều đối tượng đã len lỏi vào các ký túc xá sinh viên, giảng đường, đến các hội thảo khoa học, thông qua Internet... lôi kéo, kích động, nhằm tạo sự bất ổn về chính trị tư tưởng, làm cơ sở cho những vụ gây rối trật tự an ninh trong đời sống sinh viên và trong xã hội thời gian qua. Hơn nữa, nếu như trước kia, các thế lực thù địch lợi dụng các hình thức chống phá truyền thống như tuyên truyền “rỉ tai” với mục đích “mưa dầm thấm lâu” bằng tờ rơi, báo chí, phát thanh... thì ngày nay, chúng triệt để lợi dụng mạng xã hội để tấn công vào thanh niên. Những nhóm này ra sức đăng tải các bài viết, blog, hình ảnh, video... trên mạng xã hội để đưa các thông tin bịa đặt, xuyên tạc, vu khống.

Kết hợp giữa “xây” và “chống”

Công tác nắm bắt tư tưởng, dư luận trong sinh viên, từ đó có những định hướng đúng đắn là một trong những nhiệm vụ quan trọng được Đảng ủy, Đoàn Thanh niên, Hội Sinh

Sinh viên tham gia chiến dịch Mùa hè xanh của Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia TP HCM năm 2023.

Ảnh: Việt Dũng

viên của các trường đại học thực hiện xuyên suốt trong thời gian qua.

Tại Trường Đại học Luật TP HCM, Đảng ủy thường xuyên phổ biến, quán triệt các chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước đến toàn thể đảng viên. Bên cạnh đó, Đảng ủy còn ban hành nhiều chỉ thị, kế hoạch để nắm bắt dư luận xã hội, đẩy mạnh công tác tuyên truyền trong sinh viên. Liên quan đến một số sự kiện nóng, nhà trường sẽ có báo cáo đột xuất về dư luận xã hội và đưa ra các thông cáo báo chí kịp thời, đầy đủ.

Trong khi đó, Trường Đại học Nông Lâm TP HCM xây dựng kế hoạch truyền thông giáo dục, xử lý khủng hoảng truyền thông trong các hoạt động trực tuyến, từ đó nắm bắt thông tin, tư tưởng, dư luận trong sinh viên. ThS Đặng Kiên Cường - Trưởng phòng Công tác sinh viên nhà trường cho biết, fanpage “Trường Đại học Nông Lâm TP HCM” (@NongLamUniversity) là kênh thông tin có tích xanh của nhà trường trên Facebook, chỉ do nhà trường đăng tải. Đây là một trong những kênh để nhà trường chuyển tải thông tin chính thống đến sinh viên. Mọi thông tin đăng tải trên kênh này đều là thông tin chính thống, chuẩn xác, không vi

phạm các quy định của nhà trường và của pháp luật.

Bên cạnh fanpage của nhà trường, từng khóa sinh viên, các câu lạc bộ, tổ, đội nhóm cũng có những kênh thông tin riêng. Thông tin trên các nhóm này do nhà trường, Phòng Công tác sinh viên, Phòng Thông tin - Truyền thông hoặc các cá nhân thành viên đăng tải, dưới sự kiểm duyệt của ban quản trị các nhóm. Ngoài kênh truyền thông qua mạng xã hội Facebook, thông tin đến với sinh viên còn qua kênh chính thống, đó là trang web chính thức của trường, các phòng, ban, khoa, bộ môn.

ThS Đặng Kiên Cường cũng nhấn mạnh vai trò của Đoàn Thanh niên, Hội Sinh viên nhà trường, Phòng Công tác sinh viên trong công tác truyền thông, nắm bắt tư tưởng, dư luận trong sinh viên. Theo đó, Phòng Công tác sinh viên và các phòng, ban liên quan sẽ thường xuyên phối hợp, theo dõi, nắm bắt và định hướng tư tưởng, chính trị đúng đắn cho sinh viên. Phòng Công tác sinh viên cũng theo dõi và phát hiện kịp thời những tình huống các đối tượng lợi dụng Facebook và các mạng xã hội khác nhằm lôi kéo hoặc chống phá với các luận điệu xuyên tạc, phản động. Đoàn Thanh niên tổ chức hội nghị giao ban

dư luận xã hội hằng quý để nắm tình hình dư luận trong đoàn viên, thanh niên; kịp thời thông tin về tình hình kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội của đất nước, kịp thời định hướng những quan điểm tiêu cực.

“Nhà trường cũng duy trì lực lượng nòng cốt của Đoàn trường trong việc nắm bắt, định hướng tư tưởng trong đoàn viên, thanh niên. Hiện nay, khoảng 50 thành viên nòng cốt được Đoàn trường phân bổ về các khu vực như ký túc xá, các khu trọ, khu chợ nhỏ..., đặc biệt theo dõi các nhóm trên mạng xã hội được quan tâm và cập nhật thường xuyên”, ThS Đặng Kiên Cường cho hay.

Tương tự, tại Đại học Kinh tế TP HCM, việc nắm bắt tư tưởng, dư luận xã hội sinh viên nói chung và sinh viên nhà trường nói riêng được xác định là nội dung quan trọng trong công tác tư tưởng của Đảng và hệ thống chính trị các cấp. Việc nắm bắt tư tưởng, dư luận sinh viên được phối hợp chặt chẽ giữa Đoàn Thanh niên - Hội Sinh viên, bộ phận công tác sinh viên và hỗ trợ người học, ký túc xá, phòng truyền thông... Nhà trường cũng ứng dụng các giải pháp công nghệ trong việc nắm bắt tư tưởng, dư luận sinh viên.

Từ thực tiễn hoạt động, ThS Đặng Kiên Cường cho rằng, các trường cần xây dựng đội ngũ chuyên nghiệp để quản lý các kênh mạng xã hội chính thống, có đội ngũ biên tập viên chuyên nghiệp về nội dung, video, hình ảnh để tăng thu hút với người theo dõi. Nhà trường cũng cần xây dựng cơ chế xử lý các tình huống bất thường về an ninh trên mạng xã hội, xây dựng mối quan hệ giữa nhà trường - gia đình - xã hội trong việc nắm bắt tư tưởng, dư luận và định hướng hành động đúng đắn cho sinh viên.

Theo ThS Thùy Khánh Vân - Trưởng ban Tuyên giáo Đảng ủy Khối Đại học, Cao đẳng TP HCM, thời gian qua, công tác giáo dục chính trị, tư tưởng trong cán bộ, đảng viên, giảng viên, sinh viên ở các trường trong khối đạt được nhiều kết quả tốt. Một số hoạt động tiêu biểu mang tính sáng tạo đã được áp dụng trong diện rộng. Để tiếp tục đổi mới, nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác trên, cần thực hiện đồng bộ nhiều giải pháp, trong đó chú trọng phát huy cả các giải pháp truyền thống và các giải pháp mới mang tính thời đại.

Nắm bắt tư tưởng của sinh viên:

Không để mất bò mới lo làm chuồng

■ LÊ MẠNH

Trong bối cảnh thế giới và trong nước có nhiều diễn biến phức tạp cùng với sự phát triển mạnh của mạng xã hội, các thông tin xấu, độc, sai sự thật có “đất” phát triển. Thực tế, sinh viên - những trí thức tương lai của đất nước - cũng dễ “nhiễm” các thông tin xấu, độc nếu không được hướng dẫn, định hướng đúng đắn.

Nhiều “trò đùa” vô thức

Khoảng cuối tháng 4/2024, sau khi tòa tuyên án sơ thẩm bị cáo Trương Mỹ Lan (Chủ tịch Tập đoàn Vạn Thịnh Phát) và 85 bị cáo khác, trên các nền tảng mạng xã hội, đặc biệt là Facebook, TikTok xuất hiện trend (xu hướng) “ra khơi truy tìm kho báu 673.000 tỷ đồng”. Trend này xuất hiện từ một nội dung trôi nổi trên mạng xã hội: “Khi được tòa hỏi giấu 673.000 tỷ đồng ở đâu, bị cáo Trương Mỹ Lan trả lời rằng: Các người muốn của cải của ta ư? Ta giấu ngoài biển khơi ấy, người muốn thì ra đó mà tìm”. Theo ghi nhận, có hàng trăm tài khoản trên mạng xã hội đã đăng bài viết kèm hình ảnh, video đi tìm kho báu này. Nhiều người ngộ nhận câu chuyện này (bao gồm cả câu trả lời về việc giấu của cải ngoài biển khơi của bà Trương Mỹ Lan) là có thật. Trong những người tham gia trend, có không ít bạn trẻ, sinh viên của các trường đại học, cao đẳng.

Một luật sư bào chữa cho bà Trương Mỹ Lan đã có đơn đề nghị xử lý hành vi vi phạm Luật An ninh mạng gửi đến các cơ quan chức năng. Theo luật sư, dù đoạn video cắt ghép nhưng được thực hiện một cách công phu, bài bản; tạo dư luận xấu, làm giảm đi sự uy nghiêm của tòa án. Không những vậy, đoạn video đã xúc phạm đến danh dự, uy tín, nhân phẩm của bà Trương Mỹ Lan. Để ngăn chặn những tác động xấu cho người dân và xã hội, luật sư đề nghị các cơ quan chức năng, điều tra làm rõ và xử lý nghiêm người thực hiện hành vi để răn đe và phòng ngừa chung. Sau phản ứng của luật sư, trend này tạm ngưng trên mạng xã hội.

Khi được hỏi vì sao tham gia trend nêu trên trên kênh TikTok, N.M.H (20 tuổi, sinh viên một trường đại học tại

Chương trình “Tuần sinh hoạt công dân - sinh viên” năm học 2023 - 2024 tại Trường Đại học Sư phạm TP.HCM.

Ảnh: HCMUE

TPHCM), vô tư nói rằng: “Em thấy nhiều người làm nên bắt chước làm theo và thấy nó rất vui”. Tuy nhiên, khi được biết thông tin tạo ra trend này là hoàn toàn bịa đặt, H đã vội xóa bài đăng trên TikTok và tỏ ra nuối tiếc. “Thực sự do bản thân em chưa kiểm chứng rõ

thông tin và cũng không nghĩ đến hậu quả của việc chạy đua theo trend. Em nghĩ đây là bài học cho việc tiếp nhận thông tin sau này”, nam sinh chia sẻ.

Cách đây chưa đầy một năm, tháng 7/2023, N.L.T.T (19 tuổi, sinh viên tại TPHCM) bị Tòa án Quân sự Quân khu 7 tuyên phạt 12 tháng cải tạo không giam giữ về tội “Đưa trái phép thông tin mạng máy tính”. Trước đó, mặc dù không biết nội dung vụ việc, không tiến hành kiểm chứng, nhưng N.L.T.T trực tiếp duyệt, chỉnh sửa và đăng tải bài viết do người không rõ lai lịch gửi đến. Bài viết bịa đặt về việc xảy ra vụ hiếp dâm nữ sinh viên học giáo dục quốc phòng tại Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh - Trường Quân sự Quân khu 7. Được đăng trên một trang Confession, lập tức tin này thu hút hàng trăm nghìn lượt tương tác, gây hoang mang dư luận. Trong số này, không ít lượt tương tác, chia sẻ đến từ sinh viên các trường đại học. Nhiều bạn trẻ không kiểm chứng thông tin, tin vào thông tin trôi nổi

trên mạng xã hội, vội vã lan tỏa đến nhiều người khác.

Đến những thông tin độc, xấu, thù địch trên mạng

Theo số liệu thống kê trong năm 2023, Việt Nam có 77,93 triệu người dùng Internet, chiếm 79,1% tổng dân số. Ngoài ra, số lượng người dùng mạng xã hội cũng đạt con số 70 triệu, tương đương với 71% tổng dân số. Những mạng xã hội được nhiều người dùng nhất là Facebook, YouTube, Zalo, TikTok. Nhiều người sử dụng đồng thời nhiều mạng xã hội với những mục đích khác nhau như chia sẻ video, chia sẻ thông tin, hình ảnh, thảo luận, nhận tin, xem các video lạ hoặc vui nhộn, giải trí...

Sự phát triển mạnh mẽ của Internet và mạng xã hội cũng là “miếng mồi” cho những phần tử xấu, lợi dụng sự lan truyền thông tin nhanh chóng dẫn đến sự lệch lạc về tư tưởng cho sinh viên. Đã có nhiều nghiên cứu, hội thảo, tọa đàm về việc nắm bắt tư tưởng, dư luận trong sinh viên, đặc biệt trên không gian mạng. Tại Tọa đàm khoa học: “Giải pháp nâng cao chất lượng công tác nắm bắt tình hình tư tưởng, dư luận trong sinh viên, học sinh và người lao động” do Ban Tuyên giáo Trung ương Khối Đại học, Cao đẳng TPHCM phối hợp cùng Đảng ủy Trường Đại học Ngân hàng tổ chức, TS Lê Thế Tài - Trường Đại học Luật TPHCM đã có bài tham luận đề

Sinh viên Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia TP.HCM trong lễ khai giảng năm học 2023 - 2024.

Ảnh: Mạnh Tùng

“ Theo các chuyên gia, bước chân vào đại học, sinh viên ra khỏi sự quản lý của nhà trường và gia đình để hòa nhập vào cuộc sống tập thể trong ký túc xá, ở trọ. Họ bắt đầu cuộc sống tự lập, tự quản và tập thể. Sinh viên thường khá nhanh nhạy trong việc tiếp thu các thông tin mới, cũng như những luồng tư tưởng mới trong xã hội, song khả năng phân tích và chọn lọc còn có những hạn chế. Trong thực tế, nhiều sinh viên còn chưa hiểu sâu về chính trị, lập trường tư tưởng chưa vững vàng, nên dễ dao động, dễ bị lôi kéo... ”

Học sinh Trường THCS Trường Thọ, huyện An Lão tìm hiểu về nét đẹp quê hương.

Ảnh: NTCC

Yêu quê hương qua từng trang sách

■ NGUYỄN DIJU

Giáo dục địa phương - môn học bắt buộc trong Chương trình GDPT 2018, mang "bản sắc" riêng từng địa phương về lịch sử, truyền thống, nét đẹp quê hương. Qua môn học góp phần giáo dục tình yêu, niềm tự hào, ý thức tự cường, ý chí vươn lên trong học tập, lao động của học sinh.

Tự hào "nơi chôn nhau, cắt rốn"

Môn học Giáo dục địa phương được giảng dạy xuyên suốt từ lớp 1 đến lớp 12 của chương trình mới. Bộ GD&ĐT giao các địa phương biên soạn tài liệu, kế hoạch giảng dạy sao cho phù hợp tình hình từng địa phương, vùng miền... Thông qua môn học, học sinh có thêm kiến thức hữu ích về nơi sinh sống, bồi dưỡng tình yêu, ý thức tìm hiểu và vận dụng điều đã học để xây dựng quê hương.

Nhận thức sâu sắc tầm quan trọng môn Giáo dục địa phương đối với thế hệ trẻ, ngành Giáo dục Hải Phòng đã tăng cường triển khai dạy môn học này. Tuy từng cấp học với phân tiết cụ thể, nhưng nội dung giáo dục hướng đến các vấn đề: Lịch sử truyền thống cách mạng, di sản văn hóa, địa lý, kinh tế, hướng nghiệp, chính trị - xã hội, môi trường của địa phương.

Tài liệu Giáo dục địa phương Hải Phòng được xây dựng theo hướng tích hợp, chú trọng thực tiễn và vận dụng. Do đó, đòi hỏi giáo viên phải vận dụng linh hoạt phương pháp, hình thức dạy học tích cực, tổ chức hoạt động học tập để tăng cường trải nghiệm cho học sinh.

Ông Đỗ Văn Lợi - Phó Giám đốc Sở GD&ĐT Hải Phòng cho biết, với cấp THCS, nội dung giáo dục địa phương

có nhiều điểm mới so với chương trình cũ. Trước đây, tiết học địa phương được lồng ghép vào nhiều môn học, nhưng với Chương trình GDPT 2018, các nội dung thuộc 6 phần môn Ngữ văn, Lịch sử, Địa lý, Âm nhạc, Mỹ thuật, Giáo dục công dân được gộp thành nội dung giáo dục địa phương. Nội dung này có vị trí như một môn học được phân bố thời gian 35 tiết học/năm nhằm trang bị cho các em hiểu biết căn bản về văn hóa, lịch sử, địa lý, kinh tế, xã hội, môi trường... địa phương mình. Đồng thời, qua việc học, học sinh được bồi dưỡng tình yêu quê hương, tình thần trách nhiệm với cộng đồng nơi sinh sống, kỹ năng giải quyết vấn đề thực tiễn tại gia đình, dòng họ, địa phương.

Việc dạy và học môn Giáo dục địa phương được các trường học trên địa bàn thành phố Hải Phòng thực hiện linh hoạt, sáng tạo và mang lại hiệu quả thiết thực. Tại huyện An Dương - vùng đất giàu truyền thống lịch sử và văn hóa, huyện duy trì các làng nghề truyền thống như thêu ren, móc chỉ, đan len ở xã An Hưng, Đại Bản; mây tre đan ở Bắc Sơn, Hồng Thái và các sản phẩm mỹ nghệ chất lượng cao. Đặc biệt, huyện có 5 làng nghề được UBND thành phố công nhận, Cục Sở hữu trí tuệ (Bộ Khoa học và Công nghệ cấp) giấy chứng nhận đăng ký nhãn hiệu như: Làng nghề hoa, cây cảnh Đồng Dục; làng nghề hoa, cây cảnh Tri Yếu (xã Đặng Cưng); làng nghề hoa, cây cảnh Minh Kha (xã

Đồng Thái); làng nghề bánh đa Kinh Giao (xã Tân Tiến).

Xuất phát từ thế mạnh và giá trị vốn có của nghề truyền thống địa phương, nhiều trường THCS trên địa bàn đã khai thác, giảng dạy theo chủ đề cho học sinh lớp 6. Cụ thể, học sinh Trường THCS Hồng Thái được thầy cô hướng dẫn tìm hiểu về làng nghề truyền thống đan dó Tiên Sa. Học sinh Trường THCS Bắc Sơn ngược thời gian tìm về nghề sản xuất bánh Nồng. Học trò Trường THCS Đại Bản học nghề trồng rau gia vị của địa phương.

Ông Vũ Mạnh Hùng - Trưởng phòng GD&ĐT huyện An Dương cho hay, giáo dục học sinh qua nét đẹp truyền thống quê hương góp phần bồi đắp tâm hồn, hướng các em về những giá trị hiện hữu đời thường nhưng sâu lắng. Từ kiến thức lý thuyết đến quá trình trải nghiệm thực tiễn đời sống, học sinh báo cáo qua dự án học tập rất sinh động. Qua đó giáo dục các em tình yêu quê hương, ý thức tự tìm hiểu, giữ gìn, phát huy các giá trị văn hóa địa phương.

Thầy nỗ lực, trò hào hứng

Cô Phạm Thị Tuyết Nhung - Trường THCS Bắc Sơn, huyện An Dương chia sẻ, tiết dạy tìm hiểu làng nghề truyền thống thuộc chủ đề số 7 - "Nghề truyền thống ở Hải Phòng" trong tài liệu Giáo dục địa phương thành phố Hải Phòng

lớp 6. Chủ đề có 3 mục tiêu: Học sinh kể tên các nghề truyền thống ở Hải Phòng; lập và thực hiện được kế hoạch hoạt động; có ý thức giữ gìn, phát triển nghề truyền thống.

Để dạy học chủ đề này, cô Nhung chia lớp thành 3 nhóm và dạy theo dự án. Qua tiết giảng trên lớp, học sinh được cung cấp lý thuyết, quan sát, trải nghiệm làng nghề truyền thống tại gia đình, hàng xóm, đồng thời có cơ hội tìm hiểu nhiều nghề khác nhau tại các xã lân cận để so sánh, làm nổi bật giá trị. Sau khi thu thập thông tin, từng nhóm học sinh hoàn thiện báo cáo dưới dạng bài thuyết trình, video phóng sự... Cô giáo nhận xét phần việc từng nhóm và lồng ghép nội dung hướng nghiệp, khơi gợi ý tưởng khởi nghiệp, phát triển nghề truyền thống của địa phương cho học sinh.

Huyện Thủy Nguyên - mảnh đất giàu giá trị văn hóa tinh thần, cái nôi nghệ thuật hát Đúm. Để giới thiệu đến học sinh nét đẹp quê hương, Trường THCS Lập Lễ chọn đưa nội dung này vào giảng dạy. Theo ông Nguyễn Văn Năng - Trưởng phòng GD&ĐT huyện Thủy Nguyên, hát Đúm gắn với hình thành và phát triển vùng đất, con người Thủy Nguyên. Cái nôi của hát Đúm gồm các xã Phục Lễ, Lập Lễ, Phả Lễ. Năm 2018, nghệ thuật hát Đúm được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch công nhận "Di sản văn hóa phi vật thể quốc gia". Việc đưa hát Đúm vào giảng dạy góp phần gìn giữ nét đẹp truyền thống địa phương.

Để giới thiệu cho học sinh nắm được cái hay, đẹp của nghệ thuật hát Đúm, thầy cô phải tìm hiểu kỹ và tham khảo ý kiến các nghệ nhân. Ngoài học kiến thức, lý thuyết, các em được phân tích trích đoạn gồm các nội dung: Tìm nhịp, chia câu hát đoạn trích, tìm câu đệm mở và đệm kết, tìm ký hiệu âm nhạc sử dụng trong đoạn trích. Đặc biệt, các em còn được học cách hát kết hợp vận động cơ thể theo nhịp, hát kết hợp nhạc cụ...

Môn Giáo dục địa phương trang bị cho học sinh những hiểu biết nhất định về quê hương nơi mình sinh ra và lớn lên, nhất là các làng nghề và giá trị văn hóa, tinh thần. Từ đó, góp phần bồi dưỡng tình yêu quê hương, tinh thần trách nhiệm với cộng đồng, kỹ năng giải quyết những vấn đề thực tiễn tại gia đình, dòng họ, địa phương. Để dạy học hiệu quả môn học này, nhà trường yêu cầu giáo viên vận dụng linh hoạt phương pháp và hình thức dạy học tích cực.
Thầy ĐÀO VĂN THẢO (Hiệu trưởng Trường THCS Lập Lễ)

Sinh viên thực tập:

Vượt thách thức để trưởng thành

■ HÒNGANH - HẢI MINH

Sinh viên năm cuối ở các cơ sở giáo dục đại học đang trong giai đoạn thực tập tốt nghiệp. Đây là lúc để các em áp dụng kiến thức trong trường và vào thực tế nghề nghiệp, học hỏi thêm những điều không có trong sách vở. Háo hức, bỡ ngỡ và cả khó khăn, thậm chí thất vọng là những điều sinh viên thực tập trải qua trong quá trình trưởng thành.

Mong được đồng hành và hỗ trợ

Thực tập tốt nghiệp là một trong những yêu cầu bắt buộc để sinh viên có cơ hội tiếp xúc với nghề nghiệp liên quan đến chuyên ngành đào tạo. Các đợt thực tập thường diễn ra vào cuối khóa học dưới sự chỉ đạo và hướng dẫn của nhà trường. Tuy nhiên, nhiều sinh viên chia sẻ bản thân đã có những trải nghiệm không tốt trong khoảng thời gian này.

Đầu tháng 1/2024, Nguyễn Nhật Q. - sinh viên năm cuối ngành Luật, Trường ĐH Mở TP HCM bắt đầu tham gia kỳ thực tập. Vì chưa có nhiều kinh nghiệm nên nữ sinh viên phải đối cơ quan thực tập đến hai lần. Nhật Q. kể: “Em không có cơ hội học hỏi vì không được giao việc để làm. Hết phần nửa thời gian thực tập, em đều ở nhà; nhật ký công việc bỏ trống”. Không nhận được phản hồi từ đơn vị đến thực tập, Nhật Q. phải nhờ tới sự hỗ trợ của giảng viên để được chuyển sang nơi khác.

Tương tự Nhật Q., Bùi Thu P. (sinh viên ngành Luật quốc tế, Trường ĐH Mở Hà Nội) cũng chật vật tìm nơi thực tập. “Trường em chỉ hỗ trợ được một phần nên em mất khá nhiều thời gian để tìm kiếm và xin thực tập. Một số đơn vị lại yêu cầu phải nộp hồ sơ xin việc, phỏng vấn để ứng cử vào vị trí thực tập sinh”, P. nói.

Một trường hợp khác, Vũ Ngọc Q. - sinh viên năm cuối ngành An toàn thông tin, Học viện Kỹ thuật mật mã cho biết: “Ngành em học tuy có cơ hội thực tập nhưng chấp nhận không đóng dấu đỏ. Đến khi tìm được công ty chịu nhận, em lại được phân công xử lý những việc không đúng với chuyên ngành. Điều đó khiến kết quả công việc không được như ý”.

Bên cạnh đó, nhiều sinh viên cũng phản ánh về việc trong thời gian thực tập không nhận được nhiều sự giúp đỡ, hỗ trợ từ phía đơn vị đến thực tập và người hướng dẫn. Trong khi đó, giảng viên hướng dẫn có lúc không bao quát để có phương án “cứu cánh” kịp thời. Mặt khác, việc thiếu kinh

nghiệm, kỹ năng thực tế cũng là một trong những nguyên nhân khiến kỳ thực tập của sinh viên không được như mong muốn.

Trong khi đó, Hoàng Minh N. - sinh viên năm cuối ngành Tâm lý giáo dục, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội có phần may mắn hơn khi được thầy cô và phòng Công tác sinh viên giúp đỡ, giải đáp nhiều thắc mắc. “Thầy cô cũng giúp liên hệ tới cơ sở giáo dục để gửi gắm sinh viên. Dù bận nhưng khi liên lạc, thầy cô vẫn nhiệt tình hướng dẫn và cho em giải pháp”, nam sinh kể và bày tỏ: Mong các đơn vị mở lòng và tạo điều kiện cho sinh viên khi đến thực tập. Được học hỏi kinh nghiệm từ các anh chị đi trước sẽ là hành trang quý đối với sinh viên trong quá trình học tập cũng như tìm kiếm việc làm sau này.

Cần nỗ lực từ nhiều phía

Thực tập tốt nghiệp đặt nền móng quan trọng đối với vấn đề việc làm của sinh viên sau này. Nhiều cơ sở giáo dục đại học hiện nay đã có chính sách hỗ trợ sinh viên trong suốt quá trình đi thực tập. TS Trần Thị Phương Lan - Học viện Báo chí & Tuyên truyền cho biết, trường không có tình trạng bỏ bê sinh viên. “Nhà trường hỗ trợ chỉ trả kinh phí thực tập cho các em, các thầy cô cũng sẵn lòng hướng dẫn khi sinh viên gặp khó khăn”, cô Lan chia sẻ.

Trường ĐH Công nghiệp Dệt May Hà Nội có hơn 4.000 sinh viên. TS Hoàng Xuân Hiệp - Hiệu trưởng cho biết, nhà trường luôn chú trọng tổ chức cho sinh viên đi thực tập. Thời gian và nội dung thực tập được thực hiện theo đề cương và đánh giá kết quả theo tuần. Nhà trường có Trung

Sinh viên Trường ĐH Công nghiệp Dệt May Hà Nội thực tập tại Trung tâm Sản xuất - Dịch vụ.

Ảnh: Website nhà trường

tâm Sản xuất - Dịch vụ hoạt động theo mô hình doanh nghiệp, với hơn 500 nhân sự, chuyên sản xuất hàng thời trang. Mỗi năm, trung tâm có trách nhiệm tiếp nhận khoảng 800 sinh viên của trường đến thực tập và được chia thành nhiều đợt. Tại đây, cán bộ của trung tâm sẽ kết hợp với giảng viên thực hành và giảng bộ môn để hướng dẫn người học.

Ngoài ra, Trường ĐH Công nghiệp Dệt May Hà Nội ký kết hợp tác với khoảng 50 doanh nghiệp, sẵn sàng tiếp nhận sinh viên đến kiến tập và thực tập. Dù sinh viên thực tập ở môi trường nào, nhà trường luôn đồng hành và sát cánh. Theo đó, trường cử giảng viên bộ môn kết nối với doanh nghiệp thường xuyên để nắm bắt tình hình của sinh viên. Từ đó trao đổi, thống nhất và điều chỉnh nếu có vấn đề phát sinh.

Theo TS Hoàng Xuân Hiệp, thực hành, thực tập và các hoạt động hỗ trợ sản xuất, kinh doanh tại doanh nghiệp nhằm giúp sinh viên có cơ hội tiếp cận sâu hơn với công nghệ mới, rèn luyện kỹ năng theo yêu cầu của doanh nghiệp và tác phong công nghiệp, môi trường làm việc năng động, hiệu quả trong nền kinh tế số. Do vậy, điểm thực hành của sinh viên được căn cứ vào một số tiêu chí như: Chuyên cần, thái độ làm việc và nhận xét, đánh giá của doanh nghiệp với sinh viên.

Từng tham gia hướng dẫn sinh viên thực tập, chị Bùi Thị Ngân - Công ty Cổ phần Công nghệ Giáo dục Nova (Hà Nội) nhận thấy, nhiều em còn thụ động, chờ người hướng dẫn “cầm tay chỉ việc”. Một số em còn thiếu và yếu về kỹ năng khi bước vào môi trường doanh nghiệp. “Cũng dễ hiểu và thông cảm cho sinh viên, nhất là những em lần đầu đi thực tập”, chị Bùi Thị Ngân bày tỏ.

Từ thực trạng trên, nữ cán bộ Công ty Cổ phần Công nghệ Giáo dục Nova mong muốn, sinh viên cần mạnh dạn, tự tin hơn nữa khi “nhúng” mình vào doanh nghiệp. Trong môi trường doanh nghiệp, nhân sự nào cũng có phần việc của mình, thậm chí phải chạy “deadline”, vì thế nếu sinh viên không chủ động, cầu thị sẽ rất khó để họ “cầm tay, chỉ việc”.

“Ngay từ khi bước chân vào giảng đường đại học, các em cần xác định thái độ học tập nghiêm túc, tự trau dồi kiến thức, kỹ năng mềm; trong đó có kỹ năng giao tiếp để dễ dàng hòa nhập và thích ứng khi đi thực tập”, chị Bùi Thị Ngân trao đổi và khuyến sinh viên có thể đi làm thêm nếu thấy phù hợp để tích lũy kinh nghiệm thực tế.

Về phía cơ sở đào tạo, chị Bùi Thị Ngân khuyến nghị, thay vì “phó mặc, ủy thác” cho doanh nghiệp, các trường cần giữ mối liên hệ thường xuyên với đơn vị tiếp nhận sinh viên đến thực tập. Sự kết nối này cần được chủ động hơn từ phía cơ sở đào tạo. Nên chăng, các trường cử các đầu mối để tiếp nhận trao đổi, phản hồi từ phía doanh nghiệp, từ đó kịp thời chỉnh sửa chương trình, phương pháp đào tạo cũng như cách thức tổ chức cho sinh viên đi thực tập.

Sinh viên cần chủ động trong quá trình thực tập, không nên quá ỷ lại hay có tâm lý chờ đợi. Hãy chủ động hỏi, đề xuất công việc với cơ quan nơi các em đến thực tập. Nếu gặp khó khăn, các em cần liên hệ với giảng viên hướng dẫn để được hỗ trợ kịp thời.
Cô NGUYỄN THỊ MINH THÚY (Học viện Báo chí & Tuyên truyền)

Bà Đào Thị Phương chăm nuôi lợn, gà ở nhà.

Ảnh: TG

hiền lành, thân thiện với bạn bè, lễ phép với thầy cô. “Những năm học THPT-DTNT, Thu Thủy là học sinh trong đội tuyển học sinh giỏi Toán của nhà trường. Em ấy có ý chí phấn đấu cao trong học tập và luôn đặt ra mục tiêu để cố gắng đạt được những thành tích tốt”, cô Chinh cho hay.

Thầy Phạm Anh Toàn - Hiệu trưởng Trường THPT-DTNT tỉnh Thanh Hóa cho hay: “Những thành tích mà 3 chị em Thu Thủy, Thùy Trang và Thu Thủy đạt được là niềm tự hào cho bản thân các em và gia đình cũng như nhà trường. Mặc dù, các em đã rời ghế nhà trường, nhưng chúng tôi vẫn luôn dõi theo những bước đường của học sinh cũ của mình đang hướng tới”.

Còn nhiều gian nan

Mặc dù có 3 người con giỏi giang và tương lai rộng mở phía trước, thế nhưng vợ chồng ông Hùng đang phải “gánh” trên vai những nhọc nhằn, vất vả, lo toan. Bởi lẽ, nếu là gia đình có điều kiện, thì việc lo toan các khoản kinh phí để chu cấp cho 3 con ăn học hàng tháng còn “dễ thở”. Còn với điều kiện của vợ chồng ông, sinh sống ở một xã miền núi, kinh tế còn nhiều khó khăn, thì quả là một “nặng gánh”.

Theo bà Phương, dù con gái lớn Phạm Thu Thủy đã học xong đại học,

Bà Đào Thị Phương và 3 con gái của mình.

Ảnh: Gia đình cung cấp

nhưng thấy con quyết tâm thi Bác sĩ nội trú và học thêm 3 năm, nên vợ chồng bà cũng chiều theo ý của con mà gắng gượng làm lụng, lo toan. “Những nỗ lực phấn đấu của cháu Thủy sắp đến đích. Vì vậy, chúng tôi cũng có thêm động lực hơn. Mong sao con sớm hoàn thành khóa học, để ra đi làm, có điều kiện hỗ trợ bố mẹ lo cho hai em tiếp tục ăn học. Cháu Trang năm nay sắp kết thúc năm thứ 3 đại học. Chỉ còn 1 năm nữa, cháu sẽ ra trường rồi đi tìm việc làm. Đó cũng là niềm vui của vợ chồng chúng tôi”, bà Phương bộc bạch.

Nhắc lại những ngày tháng vất vả,

cơ hàn nhất để có kinh phí lo cho các con ăn học, bà Phương bảo rằng, rất may mắn là gia đình bà được Nhà nước có chính sách cho vay vốn sinh viên. Nếu không được hỗ trợ từ chính sách ấy, có lẽ các con của ông bà chưa hẳn đã có điều kiện theo học đến bây giờ.

Ngồi nói chuyện với chúng tôi, bà Phương kể rằng: “Chỉ tính riêng khoản học phí cho cả 3 cháu, mỗi năm cũng đã tốn hơn trăm triệu đồng. Chưa kể, bố mẹ phải lo ăn uống, sinh hoạt lẫn các khoản phụ phí học tập của 3 cháu. Riêng khoản tiền học phí Bác sĩ nội trú của cháu Thủy, mỗi năm đã phải đóng 42 triệu đồng, còn Trang

và Thủy, mỗi đứa một năm đóng 28 triệu đồng.

Đối với tiền ăn, chi tiêu của 3 con, mỗi tháng bố mẹ phải lo chừng 15 triệu đồng, chưa tính tiền thuê nhà trọ. Cũng biết rằng, với ngân nấy tiền, thì các con phải chi tiêu tiết kiệm lắm, mới có thể trụ được ở Hà Nội. Nhiều lúc, bố mẹ rất thương các con, nhưng không còn cách nào khác, mà chỉ biết động viên 3 chị em hãy cố gắng thật nhiều”, bà Phương tâm sự.

Ông Phạm Văn Hành - Phó Chủ tịch UBND xã Cẩm Ngọc cho biết, gia đình ông Phạm Văn Hùng và bà Đào Thị Phương là một tấm gương vươn lên trong mọi khó khăn để nuôi con cái ăn học đến nơi đến chốn. Những năm trước kia, gia đình ông bà thuộc diện đặc biệt khó khăn. Tuy nhiên, do chịu khó, chăm chỉ làm lụng và được sự hỗ trợ từ các nguồn vốn của Nhà nước nên cuộc sống gia đình từng bước vượt khó, vươn lên.

“Dù điều kiện của gia đình đã được cải thiện, nhưng để có kinh phí trang trải cho 3 con gái đang học đại học, là chuyện không phải dễ dàng gì. Chính quyền địa phương vẫn luôn tạo mọi điều kiện, hỗ trợ các chính sách về vốn vay cho gia đình bà Phương, chăn nuôi gia súc, gia cầm, phát triển kinh tế để có điều kiện lo toan, trang trải cuộc sống và kinh phí cho 3 con gái ăn học”, ông Hành thông tin.

Vợ chồng nghèo nuôi 3 con học đại học

THÉ LƯỢNG

Ở làng Sóng, xã Cẩm Ngọc (Cẩm Thủy, Thanh Hóa), nhiều người biết đến gia đình ông Phạm Văn Hùng (50 tuổi) và bà Đào Thị Phương (47 tuổi), bởi vợ chồng ông vượt qua đói nghèo, nuôi 3 cô con gái ăn học ở các trường đại học danh tiếng của cả nước.

Chúng tôi tìm về làng Sóng vào một buổi chiều hè nắng như “đổ lửa”. Mặc dù ngôi nhà của vợ chồng ông Hùng nằm nép mình trong ngõ sâu, nhưng từ trung tâm xã Cẩm Ngọc nhiều người dân đã nhiệt tình chỉ lối đi tường tận. Căn nhà cấp 4, lợp mái tôn của vợ chồng ông Hùng ngăn nắp, sạch sẽ. Mảnh vườn ở phía trước nhà không rộng, nên bà Phương chỉ trồng vài luống rau. Phía sau nhà, ông bà xây chuồng trại để chăn nuôi lợn, gà.

Hôm ấy, ông Hùng đang đi làm chưa về. Một mình bà Phương ở nhà chăm lo đàn lợn, gà, vì bây giờ sức khỏe yếu, không làm nặng được. “Trước kia, khi chưa bị đau cột sống, hằng ngày tôi đi phụ hồ với chồng. Mỗi ngày làm lụng rất cực nhọc, nhưng cũng chỉ có mức thu nhập khoảng 120 nghìn đồng. Còn bố các cháu làm thợ xây, thì được 200 nghìn/ngày công. Bây giờ, sức khỏe tôi yếu dần, nên hằng ngày chỉ quanh quẩn với đàn lợn, gà và việc vặt trong nhà”, bà Phương tâm sự.

Ngồi trò chuyện với bà Phương, chúng tôi cảm phục ý chí, nghị lực của họ. Bởi, những năm trước kia, cuộc sống của vợ chồng bà vô cùng khốn khó, nhưng không vì thế mà các con của họ thất học. Ngược lại, cả 3 người con của ông bà nỗ lực, phấn đấu vượt khó để học tập. “Vốn dĩ, đã sinh con một bề, gia đình lại nghèo khó, nên nhiều lúc hai vợ chồng cũng nản lắm. Rất may, các con đều chăm chỉ học hành, đã tạo động lực cho vợ chồng tôi cố gắng gồng gánh, nuôi con ăn học với mong muốn một ngày các con có cuộc sống thành đạt”, bà Phương chia sẻ.

Nhắc lại thời điểm cơ hàn nhất của gia đình, mắt bà Phương ngấn lệ và bảo rằng: “Năm 1996, vợ chồng tôi kết duyên với nhau trong điều kiện cả hai bên nội ngoại đều vô cùng khó khăn, khổ sở. Gia đình bên chồng thì đông anh, chị em. Bố anh Hùng mất sớm. Một mình mẹ chồng tôi tần tảo, gồng gánh nuôi các con vô cùng cơ cực. Vì thế, chồng tôi chỉ học hết lớp 5 là phải nghỉ. Còn tôi, lúc bấy giờ,

Phạm Thu Thủy (giữa) và người thân trong buổi Bảo vệ luận án Thạc sĩ.

Ảnh: Gia đình cung cấp

“Ba em Phạm Thu Thủy, Phạm Thị Thùy Trang và Phạm Thu Thủy là tấm gương không quản ngại khó khăn, luôn nỗ lực vượt qua những thách thức trong cuộc sống và học tập. Mặc dù, hoàn cảnh gia đình rất khó khăn, vất vả nhưng không vì thế mà các em chán nản hay nhụt chí. Những năm học ở Trường THPT-DTNT tỉnh, các em đã phấn đấu trở thành gương điển hình vượt khó của nhà trường.”
Thầy PHẠM ANH TOÀN

Bà Đào Thị Phương ngồi trò chuyện với PV Báo Giáo dục và Thời đại.

gia cảnh càng bị đắt hơn. Mẹ tôi bị bệnh tâm thần nhiều năm, nên cuộc sống gia đình như ở bên bờ vực thẳm. Năm lớp 6, tôi đã phải bỏ học giữa chừng để phụ giúp bố công việc gia đình”.

Ba cô con gái tài năng

Mặc dù hoàn cảnh gia đình cơ cực, nhưng vợ chồng bà Phương vẫn gắng gượng làm lụng, quyết tâm nuôi các con ăn học nên người. Trời không phụ công người, cả 3 người con của ông bà đều chăm ngoan, học giỏi. Cô con gái

đầu là Phạm Thu Thủy (sinh năm 1997), hiện theo học bác sĩ nội trú năm thứ 9 tại Bệnh viện Bạch Mai (Hà Nội). Con gái thứ 2 là Phạm Thị Thu Trang (sinh năm 2003), đang học năm thứ 3, Đại học Y Dược - Đại học Quốc gia Hà Nội. Con gái út là Phạm Thị Thu Thủy (sinh năm 2005), đang theo học Trường Đại học Công nghệ - Đại học Quốc gia Hà Nội.

Nhắc đến những học sinh cũ của mình, cô Nguyễn Thị Hương - Trường THPT Dân tộc nội trú (THPT-DTNT) tỉnh Thanh Hóa là giáo viên chủ

nhệm của Phạm Thu Thủy và Phạm Thị Thùy Trang, cho biết: Phạm Thu Thủy là học sinh ưu tú của khóa 2012 - 2015. Khi mới vào trường, em đã thể hiện được rõ năng lực học tập, chăm chỉ, ngoan ngoãn và chịu khó. Trong ba năm theo học, Thủy là lớp trưởng gương mẫu, luôn cố gắng học tập và rèn luyện để đạt được các kết quả cao, góp phần vào bảng thành tích vàng của nhà trường.

Cũng theo cô Hương, năm lớp 11, Phạm Thu Thủy đã đoạt Huy chương Bạc môn Toán kỳ thi Festival các trường DTNT toàn quốc. Đến năm lớp 12, Thủy lại đoạt giải Ba môn Toán kỳ thi học sinh giỏi cấp tỉnh. Cuối năm lớp 12, em đã vinh dự được đứng trong hàng ngũ của Đảng. “Sau khi rời Trường THPT DTNT tỉnh Thanh Hóa, Phạm Thu Thủy tiếp tục học ngành Bác sĩ Đa khoa tại Trường ĐH Y Hà Nội. Sau 6 năm học ĐH Y Hà Nội, Thủy thi đỗ Bác sĩ nội trú và đã bảo vệ xuất sắc luận văn Thạc sĩ, với số điểm rất cao. Sắp tới, Thu Thủy sẽ có tấm bằng thứ 3 là Bác sĩ nội trú sau 9 năm học tập ở Hà Nội”, cô Hương chia sẻ.

Tiếp bước chị gái Phạm Thu Thủy, Phạm Thị Thùy Trang cũng là học sinh của Trường THPT DTNT tỉnh Thanh Hóa, khóa 2018 - 2021. “Thùy Trang là học sinh chăm ngoan và học giỏi. Tuy hoàn cảnh gia đình khó khăn, bố mẹ làm nông nghiệp, phải nuôi ba chị em ăn học, nhưng Trang luôn nỗ lực hết mình trong thời gian 3 năm học tại trường”, cô Hương thông tin.

Con gái út của ông bà Hùng Phương là Phạm Thị Thu Thủy, theo học Trường THPT-DTNT tỉnh Thanh Hóa khóa học 2020 - 2023. Theo cô giáo chủ nhiệm Tạ Thị Thúy Chinh, Thu Thủy là nữ sinh ngoan chăm học,

trong bài nghị luận văn học

rất riêng đậm chất Tây Bắc. (Bước 7) Thanh âm tiếng sáo còn là nấc thang dẫn lối Tô Hoài lên một bậc trong thuật tả tâm lý bằng ngoại cảnh - thanh âm để gọi nhạc lòng Mị. Tô Hoài tinh tế trong thuật thấu lòng nhân sinh mà không cần đọc vị, chỉ cần một tiểu tiết: Tài tình nhất của Tô Hoài là dùng chính tài năng - tài thổi sáo của Mị để hồi sinh sức sống bị khuất lấp trong lòng cô. (Bước 8) Tài năng thứ hai của nhà văn trong đoạn này là thuật diễn văn đầy chất thơ, chất nhạc. Trong mạch tự sự văn xuôi xen đoạn thơ, tiếng nhạc làm cho trang văn như trang thơ, bằng phẳng. (Đây cũng là nghệ thuật trong văn hóa Tết của miền Tây Bắc cần được gìn giữ). Cùng viết về miền núi Tây Bắc, Tô Hoài tỏ đậm chất nhạc trong và ý nghĩa của nó trong đời sống tinh thần người Mèo bấy giờ, sau này Tiếng đàn môi sau bờ rào đá của Đỗ Bích Thủy phải chăng là cuộc hạnh ngộ khi chỉ viết về miền núi hùng vĩ ấy? Đó là sự cộng hưởng, kế thừa hay nối tiếp mang tính văn hóa sáng tạo? (Bước 9) Với bạn đọc, tiếng sáo cho người đọc về một miền đất hùng vĩ, thanh âm vang vọng và những phận người chao đảo dưới lộng quyền của

bọn chúa đất xứ rừng thiêng. Để rồi người đọc ngẫm ra, theo chân Mị, nhạc rừng, rào trúc hay đàn môi đều là cách để sống như một người con của núi: Lãng mạn, mạnh mẽ, để gì bị khuất phục. (Bước 10) Thêm bạn cho câu văn mở cội có đôi chính là kỹ năng so sánh (phân tích kỹ ở bài 2 - Kỹ năng so sánh, liên tưởng).

Nếu để cho đoạn trích Mị mùa Xuân, gặp chỉ tiết tiếng sáo học sinh có thể phân tích tuần tự hoặc vận dụng linh hoạt các bước trên thì bài văn đầy ắp "vitamin" sáng tạo. Điều quan trọng trong kỹ thuật phân tích 10 bước này không chỉ giúp các thí sinh tăng điểm số, đạt mục đích học tập mà còn là hình thành và từng bước hoàn thiện kỹ năng gốc của một người trưởng thành - kỹ năng tư duy đa chiều, có kỹ năng này não bộ sẽ thông minh hơn, hướng cá nhân tới đời sống tự do khi nhìn nhận vấn đề dưới nhiều góc độ khác nhau và biết lược bớt tiểu tiết, giữ lại tư duy gốc - giữ lại các bước quan trọng nhất đúng bài luận yêu cầu.

2.2. Minh họa "chỉ tiết" thơ: Phân tích câu thơ "Có thấy hồn lau nẻo bến bờ" trong đoạn 2 bài thơ "Tây Tiến"

“

Thi tốt nghiệp THPT có ý nghĩa rất quan trọng đối với thí sinh. Đây là một kỳ thi hai đích đến, vừa công nhận tốt nghiệp bậc THPT vừa dùng kết quả này để xét tuyển vào trường đại học, cao đẳng định đoạt nghề nghiệp chuyên môn của các em trong tương lai. Để đạt điểm cao trong kỳ thi này, môn thi Ngữ văn dạng bài Nghị luận văn học chiếm 5/10 điểm cần nhiều kỹ năng. Phân tích là kỹ năng chính, nhưng chỉ dừng lại ở mức cơ bản. Để thăng hoa cho bài viết cần thuật so sánh, liên tưởng. Và các kỹ năng khác cần được linh hoạt đối ngòi trong bài luận. Với chuyên đề này, cô Trần Thị Thanh mong muốn góp phần định hướng và hướng dẫn học sinh vận dụng hiệu quả các kỹ năng quan trọng đó. Văn chỉ là lý thuyết và minh họa mang tính kinh nghiệm cá nhân, cô Thanh tin mỗi học sinh là một nhà biện luận tài ba trong bài nghị luận văn học của mình.

của nhà thơ Quang Dũng. (Bước 1, 2) Bài thơ "Tây Tiến" có những câu thơ giản dị về từ ngữ, hình ảnh nhưng càng nghĩ, càng cảm càng bất ngờ. "Có thấy hồn lau nẻo bến bờ" là một điểm nhấn vừa mê hoặc vừa ám ảnh. (Bước 3, 4, 5) Phép tu từ câu hỏi tu từ với hai từ "có thấy" liên kết với câu sau "có nhớ" tạo nên điểm nhấn tâm trạng bồn chồn day dứt hay nhắc nhở dằn dặt của chủ thể trữ tình. Hỏi người đi có thấy - có nhớ nhưng để dằn lòng mãi nhớ về chặng đường qua Châu Mộc với triền núi, với thung lũng trải dài dài lau trắng bằng bèo muôn dặm "hồn lau nẻo bến bờ" - như một bức tranh. Thơ hay là thơ giàu sức gợi hay là thơ ám ảnh? Hay là thơ súc tích? Có lẽ là tất cả. Hai từ "Hồn lau" là một ý thơ như thế. Câu thơ có nhiều cách hiểu. Có thể là linh hồn những đồng đội đã "gục lên súng mũ bỏ quên đời", có thể là hoa lau - hoa là tinh túy của cây, đẹp nhất, giá trị nhất nên hoa chính là hồn cây. Cả thung lũng, sườn đồi, ven dèo đều bằng bèo sắc trắng hoa lau. Đẹp man dại. Còn có thể là nỗi lòng người lính Tây Tiến còn lưu luyến "thơm nức nôi", lưu luyến "hội đuốc hoa", lưu luyến "em xiêm áo", lưu luyến "khèn man diêu"... nên chặng đường qua Châu Mộc có cây cũng như bầu bạn, cũng như anh em, ân tình thấm thiết. Khi lòng còn lưu luyến thì cỏ cây tưởng vô tri vô giác cũng hữu tình thiết tha. Nếu thơ hay là thơ đa nghĩa, ám ảnh, súc tích, giản dị thì "hồn lau nẻo bến bờ" là một hình ảnh thơ như thế. (Bước 6, 7, 8, 9, 10). Nếu Đọc và dành thời gian để suy ngẫm, ta dễ nhận ra: Khi người nghệ sĩ nói chung, nhà văn, nhà thơ nói riêng đưa ra công chúng một tác phẩm cũng giống như người nông dân gieo những hạt mầm. Có nhà văn gieo hạt mầm Hi

vọng, như Thạch Lam trong "Hai đứa trẻ". Thạch Lam thông qua nhân vật Liên tin rằng tàu đến rồi đi, nhưng tàu lại trở lại vào hôm sau. Có nhà văn lại gieo hạt mầm Niềm tin vĩnh hằng về Lương thiện là Nam Cao khi viết Chí Phèo. Nam Cao tin bản tính lương thiện của Chí không mất đi đâu bao nhiêu chôn vùi, bao nhiêu cơ cực, bao nhiêu ghê lạnh. Nó vẫn lóe lên, chiến thắng đời được sống chứ không phải tồn tại. Hay như Nguyễn Công Hoan tưởng "Đồng hào có ma" mà chua xót, đắng cay, lạnh lùng thì sau cùng, sâu cùng, tận cùng nhà văn ấy vẫn gọi chân thật, gọi tin yêu, khơi nhân tính. Trong "Tây Tiến", nhà thơ đa tài Quang Dũng gieo hạt mầm đã - đang - sẽ ngát hương. Hạt mầm ấy có tên là... tôi tin bạn đọc không chỉ thông minh mà còn tinh tế và sáng tạo hơn người viết bài này, để gọi tên hạt mầm ấy. Và thành mầm cây. Mầm cây ấy là kết quả của hồn thơ phóng khoáng, lãng mạn, tài hoa và hào hoa của chàng trai xứ Đoài mây trắng. Và còn là kết tinh từ tinh hoa núi rừng Tây Bắc, ân tình người Tây Bắc thơm như xôi nếp.

Bản chất bài nghị luận văn học vừa thể hiện tư duy, vừa thể hiện xúc cảm và kỹ năng của người viết. Trong kỳ thi tốt nghiệp THPT tổng hợp giữa phân tích - chứng minh - bình luận - so sánh - cảm nhận riêng sẽ tạo nên "cá tính" và phong cách riêng cho bài văn nghị luận. Thao tác phân tích trong kỹ năng nghị luận văn học theo các bước như trên giúp học sinh khẳng định được "thương hiệu" độc quyền của mình trong các kỳ thi quan trọng.

Bài 2:

KỸ NĂNG SO SÁNH, LIÊN TƯỢNG

Kỹ năng phân tích chuyên sâu

■ TRẦN THỊ THANH

(Trường THPT Huỳnh Văn Nghệ, Tân Uyên, Bình Dương)

Thế nào là bài văn hay? Đó là bài vừa giàu ý vừa gọn chất văn, để từng bước người viết như người lữ hành dẫn lối độc giả đọc bài luận mà vừa như được ngắm tranh tự nhiên bốn đường nét, bốn sắc màu. Để thành công trong bài văn nghị luận văn học, bên cạnh kỹ năng so sánh, liên tưởng thì người viết cần có tài phân tích. Do đặc thù chuyên môn và mục đích chuyên đề ôn thi tốt nghiệp THPT nên tôi chỉ minh họa văn bản văn học chương trình THPT chủ yếu là lớp 12.

1. Đọc – nghĩ – viết

Phân tích được hiểu là làm rõ từng khía cạnh của vấn đề để mục đích cuối cùng thấy rõ, đầy đủ, sâu sắc bản chất của đối tượng được phân tích.

Một số “típ” để hiểu tác phẩm văn học trước khi phân tích, đánh giá chuyên sâu mà sĩ tử nào cũng nên “nằm lòng” và thực hành luôn: Đọc kỹ văn bản; suy nghĩ về những hình tượng, chi tiết trong văn bản được học; đọc mở rộng và thực hành viết đoạn nhiều. Bài văn là tổng hợp nhiều đoạn văn mạch văn. Rút gọn công thức nâng tầm thí sinh trong tiểu công thức: Đọc – đọc – nghĩ – nghĩ – viết – viết. Đọc đi đọc lại cho thấm, nghĩ đi nghĩ lại cho thấu, viết đi viết lại cho quen tay thành kỹ năng. Tuyệt chiêu này gọn lại là: Nằm lý thuyết, thực hành lý thuyết để hình thành kỹ năng. Theo đó, nằm lý thuyết phân tích cơ bản đến bài bản chỉ là điều kiện cần, cần phải thực hành ít nhất mỗi tuần một bài viết để đảm bảo điều kiện đủ, hình thành và chuyên nghiệp kỹ năng phân tích chuyên sâu.

Trong bài nghị luận đang đề thi tốt nghiệp THPT thường cho đoạn trích. Một đoạn trích ngắn khoảng 500 chữ. Nếu không phân tích chuyên sâu chi tiết, có thể bài viết sẽ sơ sài, vụn vớ và vô hồn, thiếu ý và yếu chất văn. Để khắc phục hạn chế đó, học sinh cần phân tích chi tiết chuyên sâu. Chi tiết là một khía cạnh nhỏ của hình tượng nghệ thuật, trong truyện, ký, kịch chi tiết thường gói gọn trong một hoặc một vài câu văn. Trong văn bản thơ, “chi tiết” tạm hiểu là từ ngữ, hình ảnh giàu sức gợi, đa nghĩa. Đôi khi chỉ cần phân tích một từ, một hình ảnh trong một câu thơ.

2. Thổi hồn cho chi tiết bằng kỹ thuật phân tích theo 10 bước

Bước 1: Tìm được chi tiết giàu ý nghĩa.

Bước 2: Trích dẫn chi tiết. Chọn cách trích dẫn phù hợp với mục đích phân tích.

Bước 3: Tìm nghệ thuật có trong chi tiết.

Bước 4: Nêu tác dụng nội dung của chi tiết.

Bước 5: Ý nghĩa của chi tiết đối với hình tượng nghệ thuật chính.

Bước 6: Ý nghĩa của chi tiết đối với cả tác phẩm.

Bước 7: Ý nghĩa của chi tiết đó đối với tác giả.

Bước 8: Ý nghĩa của chi tiết đó đối với văn chương đề tài miền núi Tây Bắc.

Bước 9: Ý nghĩa của chi tiết đó đối với người đọc.

Bước 10. Thêm bạn cho chi tiết “mở cõi” được “có đôi”.

Thực tiễn sửa, chấm nhiều bài thi trong nhiều kì thi của học sinh, tôi nhận thấy học sinh làm tốt và thường chỉ dừng lại ở bước 1, bước 2, bước 3. Học sinh sáng tạo hơn thì làm bước 10 – so sánh liên hệ. Còn nhiều cách mở rộng chuyên sâu khác mà học sinh cần hiểu và vận dụng để nâng tầm bài văn của mình. Tuy nhiên, tùy mục đích viết, tùy văn bản trong đề, tùy kinh nghiệm cá nhân mà mỗi học sinh có thể vận dụng một cách sáng tạo những bước phân tích sau, tránh áp dụng cứng nhắc sẽ khiến bài văn khô cứng.

2.1. Minh họa chi tiết văn xuôi:
Phân tích chi tiết tiếng sáo trong truyện ngắn “Vợ chồng A Phủ” của nhà văn Tô Hoài như sau:

Từ khi về làm dâu gạt nợ cho nhà giàu, nếu Mị là cái cây héo giữa đại ngàn thì âm thanh màu sắc đó chính là cơn mưa đã tái sinh cô lần này. Màu vàng cô giành ứng lên, màu sắc sỡ của những chiếc váy hoa phơi trên móm đá chính là ân nhân của cô.

(Bước 1) Màu sắc và thanh âm. Thanh âm quan trọng nhất nâng bóng

Ảnh minh họa: ITN

tâm hồn Mị, đều cô từ thân héo nở hoa tỏa hương chính là tiếng sáo: (Bước 2) “Ngoài đầu núi lấp ló đã có tiếng ai thổi sáo gọi bạn đi chơi. Mị nghe tiếng sáo vọng lại thiết tha bồi hồi. Mị ngồi nhắm thăm bài hát của người đang thổi.

Mây có con trai con gái rồi

Mây đi làm nương

Ta không có con trai con gái

Ta đi tìm người yêu”.

(Bước 3) Tiếng sáo được miêu tả trở đi trở lại trong đêm mùa Xuân, khi thì “thiết tha bồi hồi”, “văng vẳng”, lúc lại “lửng lơ”, “rập rờn”. Đây vừa là nghệ thuật dùng từ láy vừa là thủ pháp kết hợp phương thức biểu đạt tự sự xen trữ tình làm tăng chất thơ, chất nhạc cho truyện ngắn này. (Bước 4) Đây là âm thanh biểu tượng. Người đọc hình dung, cô Mị đang ở nhà Pá Tra, đang làm việc, đang bị “giam lỏng” nơi “địa ngục trần gian”. Ta hình dung cô đang làm việc với nét mặt “buồn rười rượi” như đoạn đầu nhà văn đã miêu tả. Cô vô cảm. Nhưng khi nghe âm thanh tiếng sáo, cô tỉnh lại, cô vui, môi cô nhoeo cười, mắt cô long lanh, trái tim cô như

đang khiêu vũ muốn nhảy vọt ra ngoài lồng ngực. Vì sao thế? Chỉ là tiếng sáo thôi mà. Nhưng tiếng sáo là tiếng lòng Mị, tiếng sáo ấy ở xa tít ngoài núi nhưng cô vẫn lắng tai nghe. (Bước 5) Nó đánh thức cô sống lại với quá khứ đáng sống: Trẻ, xinh, có người theo đuổi, có tài thổi sáo. Nó biểu tượng cho sức sống trong lòng Mị đang như ngọn lửa vừa được còi lên, gặp gió và ngọn lửa ấy được đà thổi lên thành bếp lửa. Lồng của Mị là lửa. Tiếng sáo thổi bùng ngọn lửa tuổi trẻ, tình yêu, đam mê, hạnh phúc, tự do trong Mị. Cô từng có nhưng giờ chỉ còn là kí ức, có chăng nữa là ước mơ. Lời bài hát nói lên khát vọng được sống, được yêu của Mị: “Ta chưa có con trai con gái/ Ta đi tìm người yêu”. Cô gái có chồng muốn đi tìm người yêu vừa thể hiện bi kịch hôn nhân gạt nợ vừa nói lên khát khao tình yêu tự do trong lòng Mị. (Bước 6) Với truyện “Vợ chồng A Phủ”, thanh âm tiếng sáo làm nền chất thơ cho truyện, làm nên ý nghĩa biểu tượng cho tác phẩm và làm cho tác phẩm có thêm yếu tố mang phong vị Tây Bắc – Tết đến uống rượu, thổi sáo hò hẹn bên thiên nhiên ban sơ, thăm thiết tình người. Một nét đẹp

“ Dù bận rộn với công việc gia đình, chăm lo mẹ già nhưng ngày 2 buổi, cô Thiết vẫn đều đặn đến lớp. Cô chia sẻ: Nghề dạy học dường như đã ăn sâu trong máu, thịt mình rồi, nghỉ dạy buồn dữ lắm, nhớ các em, nên mưa gió cũng phải lội đi. Chỉ mong có sức khỏe tốt để tiếp tục công việc không lương này. Chừng nào sức khỏe không cho phép, không đi nổi, đầu óc không còn minh mẫn mình mới ngưng dạy học.

Học sinh chăm chú nghe cô giảng bài.

nhờ mình đã giúp bao nhiêu học trò biết con chữ, bao nhiêu em được đến trường chính thức. Mỗi khi nghe tin có học trò của mình học ở trường được khen chăm ngoan, học giỏi là cô thấy phấn khởi, vui mừng.

Cô Ba “khuyến học”

Cô Lê Thị Bích Thủy (67 tuổi) trước đây là giáo viên, sau đó làm Chủ tịch Hội Liên hiệp Phụ nữ xã, về hưu nhận nhiệm vụ Chủ tịch Hội Khuyến học xã Thạnh Phú (huyện Cái Nước) đến nay. Trong gia đình, cô Thủy là con thứ ba nên nhiều người vẫn quen gọi là cô Ba “khuyến học”. Ngoài vai trò Chủ tịch Hội Khuyến học xã, cô Ba Thủy còn là chủ nhiệm kiêm giáo viên duy nhất tại lớp học tình thương duy trì được hơn 10 năm qua, từ thời cô còn làm Chủ tịch Hội Liên hiệp Phụ nữ xã.

Nói về lý do thành lập lớp, cô Thủy cho biết: Trước đây trong xóm, ấp có nhiều em gia đình khó khăn phải theo cha, mẹ lượm ve chai, bán vé số kiếm sống, không biết chữ. Vốn là nhà giáo nên cô thấy thương, thường kêu các em về nhà dạy chữ. Học sinh theo học ngày càng đông nên cô quyết tâm mở lớp để các em có chỗ học thuận tiện. Lúc đầu địa điểm mở lớp học là ở căn nhà của một người hảo tâm trong xã cho mượn, về sau cô Thủy mới xin UBND xã Thạnh Phú cho mượn một

Cô Lê Thị Thu Thiết viết chữ lên bảng.

căn phòng trong Trung tâm Văn hóa thể thao xã để tổ chức lớp và duy trì đến nay.

Lớp học tình thương của cô Thủy hiện có 24 em, học ghép từ lớp 1 đến lớp 3. Do phòng nhỏ, học sinh đông nên phải kê thêm bàn ra ngoài cửa lớp. Phần lớn các em học ở đây đều là trẻ mồ côi, trẻ em khuyết tật, hộ nghèo, cận nghèo, khó khăn. Mỗi em một hoàn cảnh, em nào mồ côi, em nào bệnh tật hay gia cảnh khó khăn, cô Thủy đều thuộc lòng để có phương án hỗ trợ, giúp đỡ ngoài việc dạy chữ.

“Dạy các em ở đây khó khăn lớn nhất là có nhiều nhóm học ghép lớp, trình độ khác nhau, có em vô trước, em vô sau. Mặt khác, một số gia đình hoàn cảnh khó khăn cũng không

xuân tiếp xúc mỗi trường thiếu lành mạnh, để tiếp thu thói hư tật xấu.

“Lớp học tình thương này nếu không có cô Ba Thủy thì sẽ không duy trì được đến hôm nay. Phải là người thật sự có tâm, có nghề thì mới làm được công việc thiện nguyện bền bỉ này”, ông Lâm Việt Triều - Chủ tịch UBND xã Thạnh Phú chia sẻ. Chị Nguyễn Cẩm Linh (hơn 30 tuổi) là học sinh lớn tuổi nhất trong lớp cô Thủy, được phân công làm lớp trưởng cho biết, nhờ cô Thủy vận động nên cả 3 mẹ con chị đều vào đây học. Mẹ con chị đều rất quý cô Thủy, bởi cô dạy rất tận tâm, để tiếp thu, đến nay cả 3 mẹ con đều đã biết chữ.

Trong những ngày nắng nóng này, mỗi lần đi dạy cô Thủy không quên mang theo vài chai nước với ít đá lạnh để học trò giải khát. Cô cũng cho các em ra chơi giữa giờ vài phút để thư giãn. Sân chơi của học trò là khoảng sân trước lớp học, chỉ với dụng cụ bập bênh được tài trợ lắp đặt, các em phải chờ tới lượt mới được chơi. Để trò có điều kiện đến lớp vui học, cô Thủy thường xuyên vận động doanh nghiệp, nhà hảo tâm giúp đỡ các em có hoàn cảnh khó khăn.

Giây phút vui tươi của cô Lê Thị Bích Thủy cùng học trò.

“ Những năm gần đây, công tác xóa mù chữ của Cà Mau đạt được nhiều kết quả tích cực, tình được Bộ GD&ĐT công nhận đạt chuẩn xóa mù chữ mức độ 1 vào năm 2022. Có được kết quả trên, một phần là nhờ lớp học tình thương của những cô giáo không tuổi hưu, tâm huyết với nghề; không ngại khó khăn trong hành trình gieo chữ thiện nguyện như cô Thiết, cô Thủy... Các cô không chỉ đã và đang giúp cho nhiều em tìm đến bến bờ tri thức, mà còn góp phần hiệu quả trong xóa đói, giảm nghèo; xây dựng xã hội học tập, xây dựng nông thôn mới tại địa phương.

Những giáo viên không tuổi hưu

■ QUÁCH MÉN

Cà Mau là tỉnh vùng sâu, xa, đời sống một bộ phận người dân còn khó khăn, không có điều kiện cho con em cấp sách đến trường. Để giúp trẻ biết chữ, nhiều lớp học tình thương được mở ra, người đứng lớp là những giáo viên nghỉ hưu. Nhiều thầy cô lặng lẽ gieo chữ tình thương hàng chục năm, góp phần giúp hàng ngàn em nhỏ tìm đến bến bờ tri thức.

Hơn 20 năm gieo chữ tình thương

Đến nhóm 6 (phường 6, TP Cà Mau) hỏi lớp học tình thương của cô Lê Thị Thu Thiết (63 tuổi) hầu như ai cũng biết, bởi lớp học này đã tồn tại hơn 20 năm qua. Hằng ngày, trong căn phòng rộng khoảng 40m², bàn ghế cũ kỹ, tiếng trẻ bi bô tập đánh vần, đọc chữ phát ra đã trở thành âm thanh quen thuộc với người dân xung quanh.

Lớp học tình thương của cô Lê Thị Thu Thiết.

Ở đây có 2 lớp học, mỗi lớp có hơn 20 em. Lớp buổi sáng dành cho các em chưa biết chữ (lớp 1) thời gian học từ 7 giờ 30 phút đến 9 giờ 30 phút. Buổi chiều là lớp ghép học sinh lớp 2, 3 và lớp 4, thời gian học từ 14 giờ đến 16 giờ.

Cô Lê Thị Thu Thiết cho biết, lớp học tình thương này do họ đạo thành lập. Khởi nguồn hình thành là do trong một lần đi tặng quà cho các gia đình khó khăn (cách đây hơn 20 năm), cha xứ thấy có nhiều em không được đến trường, không biết chữ, hằng ngày phải theo cha, mẹ mưu sinh nên rất thương. Khi về, cha mới quyết định mở lớp học tình thương và nhờ cô Thiết (người trong họ đạo), khi đó đang là giáo viên tại một trường tiểu học trên địa bàn TP Cà Mau đứng lớp.

"Lúc đầu nhận dạy lớp tình thương chỉ là vâng lời cha, tuy nhiên, càng dạy tôi càng thấy thương hoàn cảnh khó khăn của các em, muốn gần gũi với lớp. Nhiều bạn trẻ thấy tôi dạy học một mình cũng muốn giúp đỡ, nhưng thường chỉ được vài tháng là nghỉ do không quen với môi trường học tập ở đây và một số lý do cá nhân khác", cô Thiết chia sẻ.

Hơn 20 năm gần gũi, cô Thiết có rất nhiều kỷ niệm với lớp học này. Cô cho biết, trước đây khi phòng học chưa được nâng nền, do lớp nằm gần con sông nên vào mùa mưa hoặc khi có triều cường thường bị ngập, cả cô và

Cô Lê Thị Thu Thiết luyện chữ cho học trò.

trò phải dạy và học trong nước. Nhìn những học trò nhỏ của mình phải lội nước đến lớp, không dám để chân xuống dưới ghế trong giờ học mà cô thấy đau lòng.

"Vào ngày 8/3, 20/10 hay 20/11, nhiều em ở đây cũng biết tặng quà cho cô giáo. Đó đơn giản chỉ là một bông hoa, một cây viết, nhưng cũng khiến mình cảm thấy ấm lòng. Có em còn viết thư gửi tặng cô. Đọc thư các em tôi cứ rung rung xúc động, vui mừng vì học trò của mình đã thành thạo con chữ", cô Thiết bồi ngùi kể.

Lê Tấn Lực năm nay đã 20 tuổi nhưng chỉ mới bắt đầu lớp 1 chia sẻ, đến lớp cô có, bạn rất vui. "Em rất biết ơn cô giáo vì đã cho con chữ. Bây giờ, em đã có thể viết được tên mình", Lực nói. Em Nguyễn Hữu Hậu 13 tuổi cho biết, gia đình thuộc diện khó khăn, cha mẹ ở trọ lao động, rất sợ gia đình chuyển đi nơi khác không được tiếp

tục học ở đây nữa, vì em rất quý cô, không muốn xa cô.

Chị Trần Ngọc Liên cho biết, mình có 2 đứa con học lớp học tình thương của cô Thiết, một đứa khi biết chữ đã được tạo điều kiện cho vào học chính thức ở trường, một đứa còn đang học. "Vợ chồng mình không biết chữ, cũng muốn cho con đi học đẳng hoàng nhưng không đủ điều kiện. Thấy con học lớp học tình thương về khoe biết đọc, viết, mình rất mừng. Mình rất biết ơn cô Thiết đã nhiệt tình dạy chữ cho các con", chị Liên nói.

Cô Thiết cho biết thêm, để trò học tốt, cô thường xuyên cập nhật kiến thức từ sách vở và học hỏi từ những người đang dạy về cách xây dựng nền nếp trong lớp, phương pháp dạy học sao cho gần gũi với chương trình mới để các em khi có điều kiện đến trường học chính thức sẽ bắt kịp. 20 năm gieo chữ tình thương, cô Thiết cũng không

Cô Lê Thị Bích Thủy hướng dẫn các em nhận biết các quốc gia qua tranh ảnh.

Các nhà khoa bảng họ Nguyễn Cự Hào làm quan – hầu hết gắn bó với chức học quan, đốc học các tỉnh.
Ảnh minh họa: ITN

Trải qua 17 năm dạy học, Nguyễn Thuyền đã góp công đào tạo nhiều nhân tài cho đất nước. Trong đó, phải kể đến Thám hoa Phan Thúc Trực, Ngụy Khắc Đản, Đặng Văn Kiều. Các Tiến sĩ Bùi Thúc Kiển, Trần Huy Côn, Đặng Huy Trứ, Ngô Phùng, Đặng Văn Bá...

Vì có công lao lớn trong việc đào tạo nhân tài, vua Tự Đức mến mộ cho phép Nguyễn Thuyền mặc đại triều phục để học trò làm lễ Khánh thọ ông 60 tuổi. Vua còn ban tặng ông khánh vàng, tự tay đề từ hai bức đại tự “Kính Trai”, “Nghĩa Phương” (Kính trong thay sự thanh bạch giản dị, đẹp để thay sự nhân nghĩa).

Năm Tự Đức thứ 3 (1850) nhà vua cử ông ra Hà Nội làm giám khảo cuộc thi Hương ở trường Hà. Sau chuyến đi Hà Nội về, sức khỏe của ông giảm sút. Ông xin cáo quan về trí sĩ. Mãi hai năm sau (1852), biết không giữ được, Tự Đức phải đồng ý ban cho nguyên hàm về trí sĩ tại quê nhà.

Ngày 13 tháng 7 năm Quý Sửu (1853), ông qua đời ở tuổi 64. Vua Tự Đức thương tiếc, ban sắc chỉ phong Nguyễn Thuyền làm “Trung thuận đại phu Quốc Tử Giám Tế tửu tán trị Doãn Nguyễn Hầu”. Hàng trăm học trò đang làm quan trong triều, ngoài hạt đều về dự lễ tang, đưa tiễn thầy.

Để ghi nhớ công ơn thầy, học trò đã xây dựng từ đường, sớm hôm thờ phụng một bậc sư biểu. Năm 1858, từ đường xây dựng xong, Bảng nhãn Tế tửu Quốc Tử Giám Vũ Duy Thanh (người làng Văn Bông, huyện Yên Khánh, Ninh Bình), cũng là người kế nhiệm Nguyễn Thuyền ra dự lễ khánh thành và viết văn bia cho từ đường.

Văn bia ca ngợi ông là một bậc đại sĩ phu không màng danh lợi, chỉ chuyên tâm dạy học, suốt đời sống

thanh liêm, giản dị, vui với đạo học, dạy học trò thành đạt. Bài văn có đoạn viết: “Do có bệnh mà xin nghỉ hưu, mặc dù tuổi nghỉ hưu chưa đến, vẫn không tiếc. Tiên sinh thường vui vẻ chuyện trò, không hề bận tâm đến việc đua tranh với đời chỉ chú trọng đến việc dạy học, hết sức chăm lo việc đó, còn lại coi nhẹ hết.”

Điều tiên sinh ham muốn nhất, chính là bỏ được tính buồn bã (u sầu), cái mà người đời thường cho là lạnh nhạt. Tiên sinh suốt đời vui vẻ, không nói nhiều về đạo quân tử, mà thường ngày sống kiệm cần thanh bạch cho đến chết, nhà không chút của cải, chết nhẹ nhàng như Phiến Hầu Hi Tăng”.

Theo ghi chép của dòng họ Nguyễn tộc lục chi ở thôn Cự Hào, Tế tửu Nguyễn Thuyền có 4 người con đều đỗ Tú tài là: Nguyễn Khâm, Tú Doãn, Tú Trương và Ấm Thừa. Ông cũng có người cháu gọi bằng ông họ là Nguyễn Văn Tĩnh đỗ Tiến sĩ khoa thi Tân Sửu (1901) năm Thành Thái thứ 13.

Khu lăng mộ Nguyễn tộc lục chi ở Vụ Bản (Nam Định).

Hàng năm tại từ đường Tiến sĩ Nguyễn Văn Tĩnh, dòng họ Nguyễn Cự Hào đều tổ chức các nghi lễ kỷ niệm ngày sinh, ngày mất của các nhà khoa bảng họ Nguyễn với các nghi thức trang trọng. Những hình thức sinh hoạt văn hoá, tín ngưỡng diễn ra tại từ đường không chỉ thể hiện truyền thống “uống nước nhớ nguồn”, tôn vinh, tưởng nhớ công lao của tiền nhân, mà còn góp phần giáo dục cho các thế hệ trẻ phát huy truyền thống khoa bảng, hiếu học của cha ông.

Lễ rước tri ân tổ tiên của dòng họ Nguyễn thôn Cự Hào.

Ông cha hiếu học, con cháu thành danh

Nguyễn Văn Tĩnh sinh năm 1860, được đánh giá là người có tư chất thông minh, tính ham học hỏi nên đã đỗ loại ưu kỳ thi Hương năm 1890, được đặc cách qua kỳ thi Hội vào dự thi Đình. Đến năm 1901, ông đỗ trong kỳ thi Đình cùng 8 vị Tiến sĩ và Phó bảng, trong đó có nhà yêu nước Phan Chu Trinh, cụ Nguyễn Sinh Sắc - thân sinh của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Thi đỗ điểm cao nên người kinh thành Huế gọi Nguyễn Văn Tĩnh là “ông Tú Trạng” và được vua Nguyễn tặng biển gỗ sơn son thếp vàng có 4 chữ “Ấn tứ vinh quy”, tặng cờ vải đỏ chữ vàng ghi “Đệ tam giáp đồng tiến sĩ xuất thân”. Sau đó, Tiến sĩ Nguyễn Văn Tĩnh được bổ nhiệm làm Hàn lâm viện Biên tu tại huyện Nam Sách (Hải Dương), rồi đến làm quan Đốc học tại Hải Phòng.

Năm 1907, Tiến sĩ Nguyễn Văn Tĩnh đã xin cáo quan về quê tham gia hoạt động phong trào Đông Kinh Nghĩa Thục, mở các lớp dạy học và chữa bệnh miễn phí cho dân, giúp người địa phương tăng gia sản xuất, đào mương dẫn thủy nhập điền, mở mang đường sá, chia lại ruộng đất cho công bằng.

Nguyễn Văn Tĩnh nổi tiếng là nhà khoa bảng có kiến thức sâu rộng, am hiểu lịch sử, văn hay chữ tốt nên thường được mời viết bi ký, câu đối,

đại tự cho các đền miếu. Ông cũng là tác giả của các tác phẩm: Thiên Bản lục kỳ ký, Thiên Bản diên cách chí, Minh kính chí...

Tại di tích kiến trúc nghệ thuật Phủ Dầy và một số ngôi đền, miếu, phủ trên địa bàn huyện Vụ Bản ngày nay và các làng xã lân cận còn lưu giữ khá nhiều văn bia, câu đối, bút tích do “ông Tú Trạng” đề soạn.

Tiến sĩ Nguyễn Văn Tĩnh sinh được 6 con trai và 2 con gái. Trong đó có AHLĐ – Giáo sư, Viện sĩ, thầy thuốc nhân dân Nguyễn Sỹ Lâm là người có công danh sự nghiệp hiển vinh nhất. Ông từng là đại biểu Quốc hội 3 khóa liên tục (khóa IV, V, VI); Nhà giáo Ưu tú Nguyễn Sĩ Nguyên; Giáo sư Nguyễn Sỹ Tế; Giáo sư Nguyễn Sỹ Phong; Thiếu tướng Nguyễn Sỹ Động.

Nhà khoa bảng Nguyễn Văn Tĩnh mất vào tháng 4 năm Canh Ngọ (1930), hưởng thọ 70 tuổi. Từ đường Tiến sĩ Nguyễn Văn Tĩnh được xây dựng vào năm Tân Mùi (1931) theo kiến trúc chữ “nhất”, gồm 3 gian dựng bằng gỗ lim, nền lát gạch đỏ, mái lợp ngói nam, sau lại được trùng tu theo kiến trúc chữ “đinh”.

Hiện nay, tại từ đường còn lưu giữ được nhiều di vật, cổ vật có giá trị lịch sử, văn hóa, khoa học như sắc phong, bằng cấp, cờ, biển, câu đối, đại tự... có niên đại thời Nguyễn. Đây là nguồn tư liệu vô cùng quý giá vừa để khẳng định công lao, sự nghiệp của các nhà khoa bảng họ Nguyễn Cự Hào, vừa góp phần vào việc nghiên cứu, tìm hiểu về chế độ khoa bảng nho học trong lịch sử khoa cử Việt Nam.

Gia tộc khoa bảng lừng danh Sơn Nam Hạ

■ TRẦN SIÊU

Dòng họ Nguyễn thôn Cựu Hào, xã Vĩnh Hào (Vũ Bản, Nam Định) là một trong những gia tộc khoa bảng nổi tiếng, có truyền thống thi thư với những ông Tú, cụ Cử và những vị đại khoa được ghi danh sử sách.

Người xưa có câu “Đồng Cổ Am, Nam Hành Thiện”, tức ở xứ Đồng vùng Hải Phòng có làng Cổ Am học giỏi, Sơn Nam Hạ vùng Nam Định có làng Hành Thiện nức tiếng. Nếu như làng Hành Thiện vang với khoa bảng họ Đặng, thì Nam Định còn một dòng họ nổi danh không kém – họ Nguyễn Cựu Hào.

Dòng họ khoa bảng, ngự

Cựu Hào là ngôi làng cổ, tương truyền có từ thời Vua Hùng dựng nước với cái tên là Kê Sắt. Đến thời Lê trung hưng, Cựu Hào đã nổi danh khắp trấn Sơn Nam Hạ bởi có nhiều người đỗ đạt cao. Trong số các dòng họ có nhiều đóng góp trên bảng vàng khoa danh, phải kể đến dòng họ Nguyễn đủ cả tiến sĩ, cử nhân, tú tài và ngự y.

Dòng họ Nguyễn thôn Cựu Hào khởi nguồn từ cụ Thủy tổ thủy Pháp Chính từ vùng Kê Mờ - Hoàng Mai ngoại thành Thăng Long về đây khai cơ lập ấp. Trải qua thời gian dài phát triển, dòng họ Nguyễn đã sinh ra nhiều bậc hiền tài, nhiều vị quan thanh liêm, nhà khoa bảng có nhiều công lao. Nguyễn Xưởng được coi là người khai khoa cho dòng họ khi thi đỗ Cử nhân vào năm 1786, sau làm quan trải qua các chức Tả mạc trấn Kinh Bắc, Huân đạo phủ Thiệu Thiên (Thanh Hoá).

Cử nhân Nguyễn Xưởng sinh được 6 người con trai, 3 người con gái. Một người con gái được nhà vua ban cho tên là Liên Hoa công chúa, là tổ cô của dòng họ. Từ đây, dòng họ được phân chia thành 6 chi ngành. Trong số các

Họ Nguyễn thôn Cựu Hào có nhiều người đi thi và đỗ đạt vào thời nhà Lê và nhà Nguyễn.

Ảnh minh họa: INT

Không chỉ đỗ đạt bằng vàng, họ Nguyễn Cựu Hào còn có người được phong ngự.

con trai của cụ, nổi tiếng có Nguyễn Truyền được tôn xưng là danh y đương thời.

Năm Canh Thân 1888, nhà vua bị bệnh hiểm nghèo, nghe tin họ Nguyễn Cựu Hào có người làm thuốc giỏi đã cho chiếu xuống vời vào cung. Cụ Định và 2 người con vào triều chữa khỏi bệnh cho nhà vua, triều đình muốn giữ cả 3 người ở trong cung, nhưng cụ đã thoái từ và cho con là Nguyễn Phối ở lại chữa bệnh cho hoàng tộc. Năm 1888, vua Thành Thái phong cho cụ Nguyễn Phối là Điều Hộ, năm 1890 phong làm Ngự y.

Một người con trai nữa của Nguyễn Xưởng nổi tiếng không kém là

Nguyễn Hoàn. Được sự dạy bảo của cha nên Nguyễn Hoàn vừa giỏi toán pháp, vừa thông y lý. Ông Hoàn kết hôn với bà Phạm Thị Thuý – con gái Cử nhân Huân đạo Phạm Đình Dự và sinh ra Nguyễn Truyền, Nguyễn Thành, Nguyễn Ngọc Đường.

Do từ nhỏ đã tiếp thụ nền giáo dục gia đình có nền nếp, có học vấn cao, gia đạo nghiêm khắc. Ba anh em Nguyễn Truyền đều đậu Tú tài nhiều khoa. Trong đó, Nguyễn Thành đậu Tú tài đến 7 lần, còn Nguyễn Ngọc Đường cũng đậu Tú tài đến 4 lần.

Nguyễn Truyền đi thi Hương, ba khoa đều đậu Tú tài vào các năm Bính Tý (1816), Kỷ Mão (1819), Nhâm Ngọ

(1822). Đến khoa thi Hương lần thứ tư năm Ất Dậu (1825) đời vua Minh Mạng, Nguyễn Truyền đậu Cử nhân. Ông ra làm quan trải ba triều vua Minh Mạng, Thiệu Trị, Tự Đức và để lại nhiều giai thoại mà ngày nay, nhiều người vẫn nhắc tới.

Làm quan gắn với sự học

Trong 25 năm làm quan, Nguyễn Truyền đã có 17 năm dạy học. Năm 1834, ông được thăng Đốc học tỉnh Thanh Hoá, rồi Đốc học tỉnh Hà Tĩnh. Do có nhiều công lao trong hoạt động giáo dục nên đến năm 1837, Nguyễn Truyền được phong Phụng nghị đại phu.

Khi vua Thiệu Trị lên ngôi, biết Nguyễn Truyền là học quan có tài nên phong tằng Hàn lâm Thị giảng học sĩ, vời về kinh thành phong làm Giám sát ngự sử kiêm Tư nghiệp Quốc Tử Giám. Ông vừa dạy học ở Quốc Tử Giám vừa trông coi việc học trong phủ hoàng tộc. Năm 1845, ông được kiêm chức Chương ấn kinh kỳ. Năm sau, Thiệu Trị thăng chức ông làm Tế tửu Quốc Tử Giám và đổi tên ông là Nguyễn Công Hợp.

Các cụ già luôn kèm cặp, hướng dẫn giới trẻ.

dùng trong sản xuất hàng ngày. Bởi thế mỗi tấm vải luôn mang tính nghệ thuật cao. Nó như câu chuyện kể về thế giới quan, phản ánh tâm hồn, hoạt động lao động sản xuất của đồng bào Mong cùng thiên nhiên hùng vĩ nơi rẻo cao Mù Cang Chải.

“Đối với phụ nữ người Mong, chúng tôi thì ngay từ nhỏ đã phải học vẽ sáp ong. Vẽ đẹp hay không cũng do năng khiếu của bản thân mình. Như tôi thì hiện nay đã gần bó với vẽ sáp ong gần 30 năm. Trước kia tôi chỉ làm để phục vụ gia đình nhưng hiện nay sản phẩm đã được nhiều người biết đến và có giá trị kinh tế. Mỗi năm gia đình tôi cũng có thu nhập cả trăm triệu từ việc bán các sản phẩm truyền thống này”, chị Lù Thị Dinh tâm sự.

Trở thành di sản quốc gia

Năm 2023 nghệ thuật tạo hình hoa văn trên vải bằng sáp ong được công nhận là di sản văn hóa phi vật thể

Vẽ sáp ong để tạo hoa văn rất kỳ công và đòi hỏi nhiều kỹ năng thuần thục, óc sáng tạo và sự tinh tế. Khi bắt đầu vẽ sáp lên vải, sáp ong luôn phải đun ở nhiệt độ cao khoảng 60 độ C sáp mới không bị khô. Bút để vẽ là một thanh tre hoặc gỗ dài từ 7 - 10cm, đầu ngòi bút được nẹp vào thanh tre được làm từ 3 lá đồng hình tam giác. Ngòi bút càng mỏng thì hoa văn càng đẹp và dễ vẽ. Người vẽ luôn phải ngồi bên bếp lửa, chấm bút vào chảo sáp ong đang nóng đặt trên than hồng, đưa tay kẻ những đường thẳng trên vải. Khi kẻ, phải giữ sao cho lượng sáp chảy đều, không loang lổ cho đến hết rồi mới chấm bút vào sáp tiếp nét vẽ. Sau khi vẽ xong hoa văn đem miếng vải cho vào nồi nước đun sôi, đảo đều tay để sáp ong bong hết ra, chỉ để lại những nét hoa văn đẹp trên nền vải. Sau đó, vải được nhuộm chàm và đem phơi khô mới tiếp tục các công đoạn khác, như thêu chỉ màu và khâu thành bộ quần áo hoàn chỉnh.

quốc gia. Điều này càng làm cho chị em phụ nữ Mong thêm tự hào, phần khởi và trân quý hơn với nghề. Đặc biệt là những người đang ngày ngày gìn giữ và phát huy loại hình nghệ thuật này.

Theo chị Chang Thị Như, xã Púng Luông: Khi đã trở thành di sản văn hóa phi vật thể thì mỗi chị em người Mong phải có trách nhiệm gìn giữ, thậm chí còn phải tạo ra những sản phẩm độc đáo hơn và biến loại hình này thành sản phẩm du lịch cho du khách đến thăm quan trải nghiệm. Có như vậy mới có thể đưa nét văn hóa này bay xa, bay cao hơn nữa.

“Đây là niềm vinh dự, tự hào và cũng là trách nhiệm gìn giữ cho thế hệ mai sau. Chúng tôi sẽ nỗ lực đưa di sản thành tài sản, tạo nguồn thu chính đáng cho chị em phụ nữ người Mong chúng tôi”, chị Chang Thị Như bộc bạch.

Những năm qua, huyện Mù Cang Chải đã tổ chức nhiều hội thi vẽ sáp ong, tạo điều kiện giúp phụ nữ Mong có thêm cơ hội để bảo tồn loại hình

Những họa tiết tí mỉ.

Nghệ thuật dùng sáp ong tạo hoa văn trên vải của người Mong ở các huyện Mù Cang Chải, Trạm Tấu, Văn Chấn, tỉnh Yên Bái được đưa vào danh mục Di sản văn hóa phi vật thể quốc gia. Điều này không chỉ làm phong phú thêm bản sắc văn hóa truyền thống, mà còn giúp các địa phương có thêm động lực để quảng bá, giới thiệu với du khách về di sản của địa phương mình. Từ đó, góp phần đẩy mạnh phát triển kinh tế, văn hóa, du lịch. Đây cũng là một trong những đề án quan trọng trong Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021 - 2030.

nghệ thuật này. Qua đó tạo ra những sản phẩm, hoa văn mang đậm bản sắc và trở thành các sản phẩm hàng hoá có giá trị, góp phần làm tăng thu nhập cho phụ nữ. Bên cạnh đó, khuyến khích người dân trên địa bàn gìn giữ loại hình nghệ thuật này cho các thế hệ, đồng thời có phương án phát triển ngày một rộng rãi, tránh để mai một trong tương lai.

Xã Púng Luông là địa phương có trên 95% đồng bào Mong sinh sống. Để phát triển, gìn giữ nghệ thuật tạo hoa văn trên vải bằng sáp ong, những năm qua địa phương luôn chú trọng đến việc tổ chức các hoạt động văn hóa gắn với nghề truyền thống. Ngoài ra, tạo ra các sân chơi cho chị em phụ nữ Mong để thu hút chị em tham gia vào các nhóm cùng sở thích và gìn giữ sản phẩm truyền thống này, tạo điều kiện cho chị em có thêm thu nhập phát triển kinh tế hộ gia đình.

“Để phát huy và bảo tồn nghề truyền thống và di sản văn hóa phi vật thể về hoa văn trên vải bằng sáp ong, địa phương luôn chủ động chỉ đạo các ngành tuyên truyền, vận động chị em phụ nữ phát triển và truyền dạy cho các thế hệ trẻ. Việc truyền dạy không chỉ trong các bản làng mà ngay trên ghế nhà trường. Trong các dịp lễ, tết

sẽ tổ chức các hội thi chuyên đề để chị em có cơ hội học hỏi lẫn nhau về cách làm, tạo hoa văn trên vải. Từ đó đưa các sản phẩm này ra thị trường, tạo nguồn thu cho người dân địa phương”, ông Lý A Tủa - Phó Chủ tịch UBND xã Púng Luông chia sẻ.

Đặc biệt, huyện Mù Cang Chải còn chú trọng giới thiệu nghệ thuật dùng sáp ong tạo hoa văn trên vải đến các hãng thời trang để đưa loại hình này vào các trang phục hiện đại, tạo công ăn, việc làm cho chị em phụ nữ người Mong.

“Để giữ gìn phát huy giá trị bản sắc và di sản văn hóa phi vật thể quốc gia về sáp ong trên vải của người phụ nữ Mong, chúng tôi đã cho chủ trương đưa vào các trường học gắn với mô hình xây dựng trường học hạnh phúc, trường học du lịch. Mục đích để học sinh được trải nghiệm và thực hành trong các giờ ngoại khóa. Qua đó, giáo dục để thế hệ trẻ có trách nhiệm bảo tồn loại hình nghệ thuật này. Ngoài ra, huyện còn giới thiệu sản phẩm cho các công ty thời trang và tạo được ấn tượng sâu sắc trong lòng người tiêu dùng”, ông Nông Việt Yên - Bí thư huyện ủy Mù Cang Chải nhấn mạnh.

Bài, ảnh: A LÙ

Nốt trầm của “tay đấm thép”

■ KHÁNH VY

Những ngày qua, sự việc tuyển thủ boxing Nguyễn Thị Tâm bị loại khỏi danh sách tham dự vòng loại thứ 2 Olympic Paris 2024 đang để lại nhiều tiếc nuối. Với nhà Á quân boxing thế giới 2023, vấn đề không đơn thuần thuộc về chuyên môn khi võ sĩ sinh năm 1994 này ám chỉ đến cách hành xử “vắt chanh bỏ vỏ” của những người có trách nhiệm.

Ám ức rời cuộc chơi

Trên đường đua giành vé Olympic 2024, Nguyễn Thị Tâm, người được mệnh danh “tay đấm thép” luôn được giới chuyên môn đánh giá là ứng cử viên sáng giá nhất của đội tuyển Boxing Việt Nam. Võ sĩ quê Thái Bình luôn có mặt trong các chuyến tập huấn nước ngoài, cũng như tham dự các giải đấu lớn diễn ra thời gian qua. Tuy nhiên, trong danh sách đội tuyển Boxing Việt Nam tham dự vòng loại thứ 2 Olympic Paris 2024 (vòng loại cuối cùng, P.V) diễn ra tại Thái Lan, niềm hy vọng số 1 Nguyễn Thị Tâm đã bị loại. Thay thế Tâm ở hạng cân 50kg là gương mặt trẻ Nguyễn Thị Ngọc Trân (sinh năm 2004).

Ông Đàm Công Điền - phụ trách Bộ môn Boxing thuộc Cục Thể dục thể thao cho biết, lý do Tâm vắng mặt xuất phát từ yếu tố chuyên môn. Ngoài ra, chủ trương đưa võ sĩ trẻ thi đấu vòng loại Olympic nhằm bảo đảm tính kế thừa, tạo ra lực lượng kế cận cho tương lai gần. “Nguyễn Thị Tâm đã thất bại ở vòng loại thứ nhất và không thể hiện được nhiều về chuyên môn. Đội tuyển luôn cần sự tiếp nối cũng như tính kế thừa nên cử những võ sĩ trẻ tham dự để tích lũy kinh nghiệm. Người thay thế Nguyễn Thị Tâm thi đấu ở vòng loại hạng 50kg nữ là Nguyễn Thị Ngọc Trân”, ông Điền cho biết.

Tuy nhiên, xung quanh quyết định về nhân sự đội tuyển boxing lần này dường như không hợp tình, hợp lý. Theo đó, Quyết định 662/QĐ-CTDTT của Cục Thể dục thể thao (về việc cử đội tuyển Boxing Việt Nam tập huấn và tham dự vòng loại Olympic Paris 2024) ban hành từ ngày 4/5, song văn bản này chỉ được thông báo vào ngày 8/5, đúng thời điểm đội tuyển với 19 thành viên, trong đó có 11 võ sĩ nam, nữ lên đường sang Thái Lan tập

“Từ ngày tôi rời xa nhà, thi đấu đến giờ cũng 15 năm có lẻ. Hơn ai hết, tôi hiểu quãng thời gian làm VĐV không còn nhiều. Bản thân tôi đã chuẩn bị cho ngày đó từ nhiều năm trước. Khi theo học Đại học, sẵn sàng trở thành HLV, hoặc làm những công việc khác...”

“30 tuổi rồi, tôi cũng vui lòng đứng qua một bên nhường chỗ cho những đàn em tài năng hơn. Nhưng “quả chanh” này chưa vắt hết nước. Tôi vẫn đang tập luyện tại Thái Lan cùng các thành viên đội tuyển, và hướng đến những gì tốt đẹp nhất mình có thể làm được.”

“Thế nên, lúc biết mình không được tham dự vòng loại 2 Olympic, tôi chỉ thầm nghĩ rằng, cuộc sống là thế. 😊😊

“Luôn có những điều xảy ra ngoài mong muốn của mình. Dù tôi có chấp nhận hay không, nó vẫn diễn ra, và tôi chẳng thể làm khác đi được.”

“Tâm xin chân thành Cảm ơn tất cả những người hâm mộ đã luôn ở bên cạnh yêu thương và động viên Tâm. Động lực giúp Tâm sẽ tiếp tục tập luyện, cố gắng chinh phục đỉnh cao hơn nữa. Không được tham dự Olympic này thì sẽ dự Olympic sau. 🙏🙏🙏
Yêu thương tất cả mọi người 😊😊

Chia sẻ trên trang cá nhân của Nguyễn Thị Tâm.

Ảnh chụp màn hình

Nguyễn Thị Tâm (bên trái) trong một lần thượng đài.

Ảnh: ITN

huấn trong hai tuần lễ trước khi tham dự giải. Đặc biệt, chia sẻ với truyền thông, Nguyễn Thị Tâm biết đến việc bị loại khỏi danh sách thông qua... báo chí.

Vấn đề càng nóng hơn khi ông Nguyễn Như Cường – huấn luyện viên trưởng đội tuyển Boxing Việt Nam cho rằng, hạng 50kg có hai võ sĩ, Nguyễn Thị Tâm đã dự vòng loại thứ nhất thì Nguyễn Thị Ngọc Trân được cử dự vòng loại thứ 2. Quyết định này thuộc về Phòng Thể thao thành tích cao 1 - Cục Thể dục thể thao và Bộ môn Boxing. Ban huấn

luyện không can thiệp vào việc chọn lựa. Phát biểu này có vẻ như là sự lãng tránh trách nhiệm, hoặc đây là thái độ thiếu quyết đoán, không có dũng khí của một người trong vai trò đứng đầu về chuyên môn của đội tuyển Boxing Việt Nam.

Ngay sau khi biết thông tin, Nguyễn Thị Tâm cho biết bản thân rất buồn và tiếc nuối, đồng thời nhắn mạnh “mình là lính thấp cổ bé họng thì phải chịu thôi”. Trên trang cá nhân, ngày 9/5, võ sĩ mang danh “tay đấm thép” đăng tải dòng trạng thái chán chường với nội dung: “Từ ngày tôi rời

xa nhà, thi đấu đến giờ cũng 15 năm có lẻ. Hơn ai hết, tôi hiểu quãng thời gian làm vận động viên không còn nhiều. Bản thân tôi đã chuẩn bị cho ngày đó từ nhiều năm trước khi theo học đại học, sẵn sàng trở thành huấn luyện viên hoặc làm những công việc khác... 30 tuổi, tôi cũng vui lòng đứng qua một bên nhường chỗ cho những đàn em tài năng hơn. Nhưng “quả chanh” này chưa vắt hết nước...”

Võ sĩ sinh năm 1994 này còn hứa không buông xuôi, thậm chí cô tự tin sẽ trở lại ở kỳ... Thế vận hội 2028. “Lúc biết không được tham dự vòng loại 2 Olympic, tôi chỉ thầm nghĩ rằng, cuộc sống là thế, luôn có những điều xảy ra ngoài mong muốn của mình. Dù tôi có chấp nhận hay không, nó vẫn diễn ra và tôi chẳng thể làm khác đi được. Tôi xin chân thành cảm ơn tất cả những người hâm mộ đã luôn ở bên cạnh yêu thương và động viên tôi. Đây là động lực giúp tôi sẽ tiếp tục tập luyện, cố gắng chinh phục đỉnh cao hơn nữa. Không được tham dự Olympic này thì sẽ dự Olympic sau”, Nguyễn Thị Tâm chia sẻ.

Tâm sự trên trang cá nhân của Nguyễn Thị Tâm đã nhận được sự cảm thông, động viên rất lớn, nhất là đồng đội ở các đội tuyển quốc gia khác. Nữ cung thủ Lộc Thị Đào chia sẻ: “Thương em. Cố gắng nghĩ đến những điều tích cực để cố gắng hơn nữa với đam mê của mình. Mong những điều tốt đẹp sẽ đến và đội em phía trước nhé cô gái”.

Nữ võ sĩ trẻ Nguyễn Thị Ngọc Trân.

Ảnh: ITN

Nguyễn Thu Hoài (bóng chuyền) bình luận: “Thua keo này ta bày keo khác chị nhì”. Tuyển thủ điền kinh Nguyễn Thị Oanh nói rằng: “Cố lên nhé chị ơi”. Anh em nhà Quách Công Lịch và Quách Thị Lan nói rằng: “Anh hiểu cái cảm giác đó mà em ơi. Nhưng vẫn phải luôn cố gắng nha. Chỉ thấy thất bại 1 cái là người ta không xem mình ra gì luôn”, “Cố lên chị đẹp ơi”. Còn với tuyển thủ TDDC Lê Thanh Tùng, anh ngắn gọn chia sẻ: “Số 1 trong lòng người hâm mộ”...

Quyết định khó hiểu

Nguyễn Thị Tâm bị loại được quan tâm đặc biệt. Bởi cô là một trong những tài năng của thể thao Việt Nam, đủ sức chinh phục thành tích những giải đấu tầm châu lục cũng như có thể giành vé tham dự Olympic 2024. Đến nay, cô sở hữu thành tích “khủng” bậc nhất làng quyền Anh Việt Nam, như Huy chương Đồng ASIAD 18, Huy chương Vàng giải vô địch Boxing châu Á năm 2017, vô địch giải Boxing các ngôi sao châu Âu - châu Á 2019, vô địch SEA Games 30 và SEA Games 31 hạng cân 51kg. Đầu năm 2023 võ sĩ người Thái Bình lần đầu lọt vào đến trận chung kết giải vô địch Boxing nữ thế giới 2023 và chỉ chịu thua võ sĩ Nikhat Zareen (Ấn Độ).

Tuy nhiên, chấn thương đầu gối của Nguyễn Thị Tâm tại SEA Games 32 đã kéo theo những hệ lụy đáng tiếc. Võ sĩ này không đáp ứng kỳ vọng giành Huy chương Vàng ASIAD 19 tại Hàng Châu (Trung Quốc). Vào thời

điểm mới bình phục chấn thương, cô thất bại dễ dàng trước đương kim vô địch thế giới Nikhat Zareen ngay trận mở màn. Đến vòng loại thứ nhất Olympic Paris, diễn ra hồi tháng 3 tại Busto Arsizio (Italy), võ sĩ 30 tuổi chạm trán Daina Moorehouse ở vòng 1. Võ sĩ người Cộng hòa Ireland được đánh giá rất cao về mặt chuyên môn đã vượt qua Nguyễn Thị Tâm.

Nguyễn Thị Tâm không đạt thành tích như mong muốn có thể khiến lãnh đạo Bộ môn Boxing tính toán lại về nhân sự cho đường đua Olympic 2024, trong đó ưu tiên gương mặt trẻ, phong độ đang lên. Đó được hiểu là nguyên nhân dưới góc nhìn chuyên môn giải thích cho việc vận động viên này bị loại khỏi danh sách tham dự vòng loại thứ hai Olympic Paris tại Thái Lan. Nguyễn Thị Ngọc Trân được chọn thay thế từng giành Huy chương Đồng giải trẻ thế giới năm 2021, Huy chương Bạc giải trẻ châu Á 2023. Tuy nhiên, cao hơn cấp độ trẻ, võ sĩ sinh năm 2004 chưa có dấu ấn đáng kể.

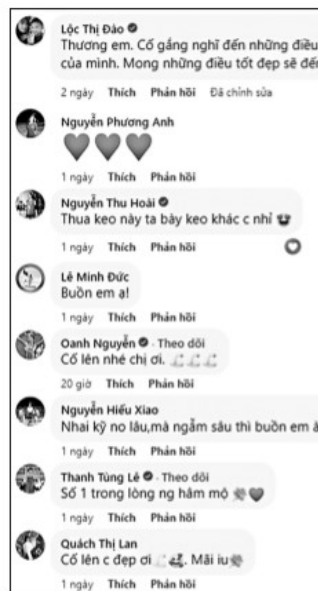
Ngoài ra, Ngọc Trân không có phong độ tốt trong gần 1 năm qua. Tại ASIAD 19, Ngọc Trân thắng trận mở màn trước Nigora Olimova (Tajikistan). Nhưng trong trận tứ kết

Á vận hội, nữ võ sĩ Việt Nam cho thấy mình còn non kém khi đấu với một võ sĩ dày dạn kinh nghiệm là Pang Chol Mi (Triều Tiên). Trở về thi đấu trong nước, Ngọc Trân chỉ giành Huy chương Bạc giải vô địch Boxing trẻ toàn quốc 2023. Tất nhiên, Ngọc Trân là gương mặt triển vọng, giàu tiềm năng, nhưng chưa thể nói nữ võ sĩ này mạnh hơn đàn chị Nguyễn Thị Tâm. Bên cạnh đó, quyết định loại bỏ một võ sĩ dày dạn kinh nghiệm, khát khao mang về thành tích cao nhất cho nước nhà để thay bằng một gương mặt trẻ non bần lĩnh, thiếu kinh nghiệm không thực sự mang tính thuyết phục.

Một tháng trước khi vòng loại thứ hai Olympic diễn ra, Ngọc Trân không xuất hiện ở giải vô địch Boxing các đội mạnh toàn quốc 2024. Đó là giải đấu Nguyễn Thị Tâm lên ngôi vô địch, và cô phải đấu tới 3 trận chỉ trong 4 ngày. Mới đây, Ngọc Trân tuyên bố mục tiêu giành Huy chương Vàng giải U22 châu Á. Nhưng bước vào giải đấu này, cô để thua võ sĩ Mông Cổ ngay trận mở màn và đối thủ này cũng thua ngay trận tiếp theo. Điều đó cho thấy, đối thủ đánh bại Ngọc Trân ở giải U22 châu Á vừa qua không quá mạnh so với mặt bằng chung giải đấu. Tham dự vòng loại Thế vận hội 2024, Ngọc

“**4 năm trước, boxing Việt Nam lần đầu giành được hai suất chính thức dự Olympic Tokyo (Nhật Bản) 2020 là Nguyễn Thị Tâm và Nguyễn Văn Đương. Bây giờ, boxing Việt Nam rất muốn lịch sử tiếp tục lặp lại. Ở vòng loại thứ nhất Olympic, boxing Việt Nam đã giành một vé tham dự Thế vận hội của Võ Thị Kim Ánh.**”

“**Tính đến ngày 22/5, thể thao Việt Nam mới giành 10 suất chính thức tham dự Olympic Paris 2024, gồm: Nguyễn Thùy Linh, Lê Đức Phát (cầu lông); Trịnh Thu Vinh, Lê Thị Mộng Tuyền (bắn súng); Nguyễn Huy Hoàng (bơi); Nguyễn Thị Thật (xe đạp); Trịnh Văn Vinh (cử tạ); Võ Thị Kim Ánh (boxing); Nguyễn Thị Hương (canoeing) và Phạm Thị Huệ (rowing).**”

Bình luận chia sẻ với võ sĩ sinh năm 1994 từ những vận động viên nổi tiếng. Ảnh chụp màn hình

Trân sẽ phải chạm trán với những đối thủ mạnh hơn rất nhiều. Liệu đây có phải sân chơi phù hợp cho một vận động viên trẻ?

Những vấn đề đặt ra đã không được giải đáp tường minh. Nguyễn Thị Tâm nêu quan điểm: “Tôi không hiểu tại sao mình bị loại. Họ có nói tôi chấn thương và không thể hiện tốt chuyên môn. Nhưng bản thân tôi vẫn đang nỗ lực tập luyện từng ngày để đạt được phong độ tốt nhất. Tôi chứng minh bằng tấm Huy chương Vàng ở giải Vô địch các đội mạnh toàn quốc vào tháng 4 tại Đắk Lắk. Ngoài ra, bên Cục Thể dục thể thao có nói là sẽ tổ chức thi đấu đối kháng, ai thắng thì sẽ được đi thi đấu vòng loại thứ 2 Olympic Paris. Tôi đồng ý thi đấu nhưng về sau họ lại bảo, làm như vậy không được hay. Ngọc Trân thua ngay trận đầu tại giải U22 Boxing châu Á, nhưng cô ấy tiếp tục được tham dự vòng loại Olympic Paris 2024”.